Mateřská škola, Herrmannova 510/1, 779 00 Olomouc - Lazce

ŠKOLNÍ ENVIROMENTÁLNÍ PROGRAM

„Zrození 4 světů“

Vypracovala: Mgr. Kateřina Barošová
Pavlína Gomolová
Mgr. Barbora Hynková
Bc. Anna Mondeková
Monika Pařilová
Mgr. Libuše Pluháčková – ředitelka MŠ

Dne:
Platnost od 3. 1. 2022

Obsah

ÚVOD....3
VODA....4
Anotace:....4
Vzdělávací cíle:....4
Vzdělávací nabídka činností:....5
ZEMĚ....30
- Nej... Planeta Země v pohybu - Baumann Anne-Sophie....46
- Rok v lese – Dziubak Emilia....46

SLUNCE....47
VZDUCH....78

ÚVOD

Školní program environmentální výchovy s názvem „Zrození čtyř světů“ je zaměřen na seznámení dětí s neživou přírodou. Úkolem je přiblížit dětem přírodu od jejího prvopočátku, tam, kde to všechno začalo. Vraťme se na okamžik do časů, kdy na Zemi vládl vítr, Slunce a

voda, tedy síla oceánů. V dobách, kdy naše planeta nebyla přehlcena plasty, ovzduší i voda byly čisté a život na planetě Zemi teprve začínal.
Pojďme s dětmi zjistit, jak se z neživé přírody začala rodit živá, a jak jsou spolu vzájemně propojené.

Naším dlouhodobým cílem je učit děti skrze lásku k přírodě, naučit je vnímat přírodu všemi smysly, cítit ji, vyrůstat společně s ní, nikoliv se o ni jen učit. Pozorovat ji, když čaruje a příroda čaruje na každém kroku stačí jen mít oči a srdce otevřené.
Hledejme přírodu za nejbližším rohem. Mohou to být drobné květiny u našich nohou vybavené vůněmi k lákání opylovačů. Zdánlivě jednoduché pupeny skrývající v sobě zázrak složitosti listu. To všechno a mnohem, mnohem víc patří ke kouzlům přírody a jejímu úžasnému čarování.

Také je velmi důležité dětem v základních informacích sdělovat, že naše planeta Země je v ohrožení. Životní prostředí je výrazně ovlivněné lidskou činností. Člověk mění krajinu k obrazu svému, využívá její zdroje k získání potravy, energie a nerostného bohatství a myslí si, že příroda mu bude sloužit do nekonečna. Bohužel tomu tak není a příroda není nevyčerpatelným zdrojem. Je potřeba si uvědomit, že musíme přírodu využívat jen k základním potřebám jídla, vody i energií. Jakmile si děti tenhle základ uvědomí, zvnitřní, tak pochopí, proč je důležité se o naši Zemi starat a přírodu chránit.

Environmentální program vznikl, jako metodická a inspirační pomůcka pro pedagogy MŠ. Slouží k obohacení a doplnění celoročních témat z ŠVP. Prostřednictvím programu se můžeme po celý rok věnovat přírodním aktivitám a zapojit tak do vzdělávání vše ohledně životního prostředí.
Propojuje …

Nyní Vás provedeme čtyřmi bloky, čtyřmi elementy s různými rozměry a s různými obyvateli. V programu najdete inspiraci na netradiční aktivity s dětmi zaměřené na živly. Budou Vám k tomu pomáhat obrázky a zajímavé odkazy.

4 ELEMENTY

VODA **ZEMĚ** **SLUNCE** **VZDUCH**

VODA

Anotace:

Tam kde je voda, tam je život. Připomeňme si, že vo
života na naší planetě.

V běžném životě se s vodou setkáváme nejrůznější způsobem. Když ji pijeme, když se myjeme, když zmoknem nebo když stojíme na břehu řeky či moře a voda nás okouzlu e se proměňující hrou vln. Vodu a její vliv nacházíme všu v přírodě – na nebi, v mlze a mracích, ve vzdušné vlhkosti. Ta v krajině, eroze kopců, obroušení skal, oblázkových kamínků, zákruty řek, to vše je rovněž dílem vody. Voda se podílí na formování životního prostoru naší planety na jeho vznikání, trvání i zanikání. Sotva bychom nalezli na Zemi něco, co nevděčí za svou existenci, či podobu vodě. Téměř si to ale neuvědomujeme, protože voda se jen vzácně viditelně projevuje. Například hru vln můžeme pozorovat snadno, ale skryté dění uvnitř vodní masy musíme teprve postupně objevovat.

Taktéž si velice málo uvědomujeme, jak vzácná voda je, protože voda je dostupná všude kolem nás. Prakticky nepociťujeme její nedostatek, ale opak je pravdou. Bez vody by zde nebyl svět živých bytostí.

Voda by pro děti měla představovat takovou samozřejmost, jako je vzduch pro naše plíce. Voda a děti patří k sobě. Hry s vodou jsou vždy živější.

Vzdělávací cíle:

- Seznámit děti s funkcí vody na naší planetě, s životem ve vodě i u vody (zvířata, která žijí na hladině a pod hladinou, rostliny, které rostou u vody i ve vodě), pochopit proč je voda pro náš život důležitá, upozornit na bezpečnost při pobytu u vody i ve vodě.
- Seznámit děti hravou formou s vlastnostmi a funkcí vody (voda je potřebná i nebezpečná). Potřeba vody pro lidstvo, živočichy i rostliny. Upozornit na užitečnost (bez vody nelze žít) i nebezpečnost vody (záplavy, sucha).
- Zdůraznit a opakovat důležitost hygieny. (kapičkové pravidlo)
- Přibližovat dětem hry s vodou. Děti si mohou na vodu sáhnout a vyzkoušet experimenty s vodou.
- Seznámit děti s koloběhem vody v přírodě, věnujeme se pojmům potok, kaluž, řeka, rybník, jezero, moře, jaký je mezi nimi rozdíl? A jakou mají souvislost s koloběhem vody?
- Seznamovat děti se skupenstvím vody. Kde všude se může voda v přírodě vyskytovat?
- Seznamují se s ochranou vody v přírodě. Neplýtvat vodou, přispět k udržování čisté vody (nevyhazovat odpad do vody).
- Okrajově děti seznamovat s nedostatkem vody ve světě/ v krajině. (Málo prší, půda nedokáže vstřebat vodu – problémy sucha)
- Prostřednictvím aktivit se zaměřujeme na rozvoj a prohloubení environmentální sensitivity dětí.

Obyvatelé světa Voda: Ryby, žába, mloci, vážky, kačenky (obyvatelé rybníků, potůčků a řek). Velryby, chobotnice, kraby (mořští živočichové)

Vzdělávací nabídka činností:

Výtvarné a tvořivé činnosti:

- **Vytvoření projektu – koloběhu vody:**
  Daný výtvarný projekt se skládá z více částí, tudíž je potřeba si ho rozložit do vícero dní.
  1) Společné velké Slunce z obtisku ručiček.
  2) Mraky – vata, krepák, kapesníčky
  3) Kapky – zapouštění anylinek do klovatiny.
  4) Řeky a říčky – vymývaná klovatina – vlny, vlnky – zelené a modré pastely
  5) Potok, jezero
  6) Vytvoření mořského světa (Vícero možností výtvarných technik.)
     a) obtiskování bublinkové fólie / nastříhané záclony – moře.
     b) Po zaschnutí do moře namalovat vlny.
     c) Vyrobit mořské živočichy, mořské víly – ryby, chobotnice atd.. z papíru. (Nebo jen vystřihnout omalovánky) a do moře nalepit.
     d) Moře s velrybou (modrý podklad – tupování houbičkou),
        vystřižení velryby,
        vodotrysk z vlny,
        proužky papíru – 3D lepení vlnek
     e) Dno posypat pískem.
     f) Otisky nohou v písku. (dle časové dostupnosti)
  7) Pára – nastříhat světle modrý krepák na tenké proužky a nalepit nad potok, jezero, řeky a moře.
  8) Zhodnocení celého projektu s hotovými výtvarnými pracemi na koberci, zkompletovat.
  9) Domalovat šipky dle koloběhu vody.
- **Obtiskování prstíků** – jako kapičky, když začne pršet, dětské prstíky otisknou veselé kapičky buď, jak padají dolů z mráčku, nebo se naopak vypařují z řeky, rybníčku. Dle věku dětí si mráčky, řeku a rybník namalují, nebo nalepí.
  Mráčky – nalepit zmačkaný papírový kapesník, do kterého mohou děti zapouštět modrou barvu štětcem, řeka – nalepený krepák, rybník natrhaný modrý papír, který děti nalepí, jako rybník.
- **Inkoustové hrátky – kapka vody**
  Potřeme papír (velikost podle naší volby) inkoustem. Jakmile je papír pokreslený, posypeme ho jemně solí (ideálně, než začne inkoust usychat). Necháme papír uschnout a poté jemně oprášíme sůl, aby nám obrázek nedělal nepořádek.

Grafomotorika:

- **Prstové říkanky** na uvolnění ruky a prstů (jakékoliv říkanky, nemusí se vázat k vodě)
- **Vázání uzlů** – námořníci k procvičení prstíků
- **Různě velké vlnky** – na papíře tužkou či pastelkou, na tabuli fixem
- **Velkoformátová jednotažná** ryba, velryba, čáp, loďka… – vlnky, kličky, horní, spodní oblouky…
- **Uvolňování zápěstí** – cvičení se stuhou, modrým krepákem – malujeme vlny do prostoru.
- **Vytahování předmětů z vody** – pinzetou, lžičkou, levou rukou, nohama
- **Grafomotorický list:** Šupiny kapra
- **Grafomotorický list:** Šupiny kapra

Mořský svět

Kapky vody

Vyšívání - déšť

Zalévání vlastními nádobami

Recyklovaná kropítka

Pohybové činnosti:

- **Putování kapiček – koloběh vody:**

Překážková dráha:

1) Otisk palce prstovými barvami na čelo a děti se rázem proměňují v kapky vody. Každá kapka někam dopadne, připravíme si pro ně prostředí:
2) **Studánku** – malá obruč, **potůček**-švihadlo, **potok** – lano, **rybník** – velká obruč, **řeka** - pruh gázoviny, **přehrada** -žíněnka, **velká řeka** -"strachový" pytel, **moře**-velký kus látky.
3) Všechny kapičky zlehka běhají a přemýšlejí, kam z mraku spadnou, kde se jim bude líbit. Neznělý zvuk trianglu oznamuje že prší (může přijít i bouřka a hromy – činel, bubínek) a kapičky si vybírají své místo. Ve studánce je prostor jen pro jednu kapičku, v potůčku je také málo vody, zato do přehrady se vešlo kapiček nejvíce. Moře na své kapky teprve čeká. Začíná náš koloběh – kapička ze studánky putuje potůčkem, pohladí kamarády kapky a ty se k ní přidávají, a tak postupně putují až do přehrady a odtud velká klikatá řeka se všemi kapkami vtéká do moře. Na moře se všechny kapičky těšily, protože si mohou ve vlnách hrát a dovádět – například se potápějí, různě převalují, plavou po zádech, vyskakují apod. Ale jak začne silně svítit sluníčko, na koho zasvítí baterka – kapička se vypaří a čeká na další kapky až z nich vzniknou mraky plné vody. A proces může začít znovu.
4) Zhodnocení – popovídat si s dětmi kudy kapičky cestovaly, než se dostaly do moře.

Rušná aktivita - "Pohybové ztvárnění koloběhu vody“

– děti se stanou kapkami vody a pomalu pobíhají po prostoru herny
– vyjde sluníčko, které kapičky zahřívá – zastavíme se
– voda se odpařuje do vzduchu – poskakujeme snožmo na místě (pomalu, pak rychleji)
– napodobujeme stoupání kapek do vzduchu
– na pokyn učitelky se kapky začnou sdružovat do dvojic a pomalu se spojují do oválu = mrak
– mrak se pohybuje po obloze – pomalu se začneme točit dokola, vítr fouká do mraku
– mrak je plný vody – napínáme kruh, rozpínáme, až když to mrak nemůže vydržet, praskne (pustíme se) a začne pršet
– déšť – prsty a naznačujeme kapky a klesáme na zem do lehu na záda, či břicho-relaxace.

- **Kam spadla kapka** – Děti jsou kapky a pohybují se třídou. Na signál „žbluňk“ říkáme různá místa ve třídě a děti se dle místa určení přesouvají. Např. „žluňk na židli“, „žbluňk pod stůl“ (využíváme prostorových pojmů na, pod, vedle, za, ...).
- **Všechno žije, co vodu pije**

  Jedná se o obměnu hry: Všechno lítá, co peří má. Paní učitelka říká: „Všechno žije, co vodu pije (strom pije, tráva pije, písek pije, rybník pije, kočka pije, kámen pije, …). Pokud věc vodu pije, děti vzpaží ruce, pokud nepije, nechají ruce položené na stole.
- **Kteří živočichové žijí ve vodě?**

  Pomůcky: obruč; obrázek lesa; obrázky zvířátek a živočichů; kuželky.

  Postup: Učitelka rozložila po třídě obrázky různých živočichů a zvířat tak, že byly lícem ke koberci. Každé dítě zvedlo jeden obrázek se zvířátkem nebo živočichem, a to pak představovalo. Na jedné straně třídy byla umístěna velká obruč, která představovala rybník, a na druhé straně třídy byl obrázek lesa. Děti – zvířátka běhaly v prostoru třídy a na pokyn učitelky se měly správně schovat do svých domečků - např. žáby, ryby, mloci do rybníka, zajíc, veverka, jezevec do lesa. Hra se opakovala dle zájmu dětí a různě se obměňovala – děti si vzájemně měnily obrázky, pro větší obtížnost učitelka rozmístila do prostoru třídy kuželky, kterým se zvířátka musela vyhýbat, aby je neshodila."

- **Molekuly vody**
  Pohybová aktivita – Děti se stávají molekulami vody a shromáždí se v prostoru, který je vymezený lanem – jsou v misce. Učitelka hraje na varhany. Nejprve je rytmus melodie rychlý, postupně se zpomaluje – voda se mění v led. Děti se pohybují podle rytmu, který učitelka hraje na varhany. Na slova učitelky: „Voda zmrzla v led!“ se všichni semknou co nejtěsněji k sobě.
- **Hra na kapky**
  Pomůcky: obrázek mraku; různé obrázky krajiny; obrázek sluníčka.
  Postup: Učitelka rozmístila po třídě různé obrázky – hory, les, stromy, jezero, pampelišky na louce, řeku, holčičku s pejskem, pasoucí se stádo kraviček apod. Na velkém papíře byl nakreslený mrak, na který si děti stouply a všechny pohromadě tak tvořily mrak. Na pokyn učitelky se mrak proměnil na kapky a kapky začaly pršet na hory, na pampelišky, do jezera... Děti se rozmístily libovolně po třídě k různým obrázkům. Když začne hřát sluníčko (učitelka zvedne papírové slunce), kapky se opět vypařují – z kytiček, z řeky, z hor a utvoří mrak (děti se vrátí na papírový mrak). Hra se několikrát opakovala. Obměna spočívala v tom, že děti – kapky pršely pokaždé na libovolný obrázek krajiny.
- **Říkanka s pohybem: Déšť – zdravotní cviky**
  - Prší, prší, kam půjdeme, (naznačit pohybem prstů déšť)
  - v dešti zůstat nemůžeme. (otáčíme hlavou do stran)
  - Schováme se pod okap, (sed do dřepu)
  - tam to kape, kapi, kap. (klepání ukazováčkem do dlaně)
  - Prší, prší, to je vody, (naznačit pohybem prstů déšť)
  - nebojme se nepohody. (otáčíme hlavou do stran)
  - Pod stromem se schováme, (sed do dřepu, sehnuté ruce nad hlavou)
  - na sluníčko počkáme. (prstem naznačíme tvar slunce)
  - Kap, kap, kapi, kapi, kap. (klepání ukazováčkem do dlaně)
  - Prší, prší, to je deště. (naznačit pohybem prstů déšť)
  - schováme se pod keřem, (sed v dřepu)
  - až přestane, půjdem ven. (stoj, chůze na místě)"
- **Cvičení s padákem**:
  Vycházíme z knihy **HURDOVÁ, E: *Hrajeme si s padákem*. Praha: Portál, s. r. o., 2014.**
  - vlny, mexická vlna (str. 22, 23)
  - hra na žraloka (str. 29)
  - vodník Frantík (str. 46)
  - ve spojení s hudbou – prší, prší (str. 47)
    - hastrmane, tatrmane (str. 53)
    - víly tančí na vodní hladině (str. 54)
  - ve spojení s pohádkami – pohádka o rybáři a rybce (str. 56)
    - jak vodní víly chtěly na houpačku (str. 62)
    - jak vodní sestavil pěvecký sbor (str. 68)
    - o pyšné žábě (str. 76)
    - cirkus u rybníka (str. 80)
  - se stuhami a šátky – skákající žába (str. 92)
    - vlnky se stužkou (str. 100)

Hudební činnosti:

- **Poslech** „Vltava“ od B. Smetany a relaxační hudba „Moře“
- **Poslech deště, moře, zvuky lesa v klidné zátoce** – Děti v nahrávce hledají zvuk vody, relaxují.
  „Jak zpívá voda?“ zvuky – slovesa – kape, bublá, ševelí, šumí, teče.
- **Vytváříme zvuky vody** – šustíme sáčkem, používáme dešťovou hůl, klepeme dřívky o sebe jako kapky, hledáme předměty, které evokují vodu.
- **Vodní orchestr**
  1. **Skupinka – Potůček – bublání do vody brčkem**
  2. **Skupinka – Déšť** – Šustění bublinkové fólie.
  3. **Bouřka** – Plech, plastová podložka – ohýbání. Bubínek – hrom.

Kamínky různé velikosti. Tvoříme zvuky bouřky tím, že kameny o sebe různě třeme a boucháme.
Nakonec si zahrajeme jako bouřková kapela, poté kamínky hodíme do vody (lavor s vodou).

- **Píseň: Sluníčko a mraky** (melodie: Měla babka)
  Sluníčko se rozzlobilo na dva velké mraky.
  Mraky chtějí na oblohu, slunce tam chce taky.
  Nakonec se domluvili, že se budou střídat.
  Chvíli prší a hned zase slunce teplo přidá.
- **"Zpíváme po „žabácku“**
  Zpěv na jednoduchou lidovou píseň („Holka modrooká, skákal pes, prší, prší“)
  a) skokani – hop, hop, hop b) rosničky – kre, kre, kre
  c) ropuchy – kro, kro, kro d) kuňky – hu, hu, hu"

- **Píseň – „Kolik je na světě moří“**
  Vzestupná melodie – stoupání páry, sestupná melodie – déšť.

Logopedie:

- **Bublající potůček** – blblblbl (jazyk brnká o horní ret).
- **Bublina** hledající cestu z hlubin na povrch – jazyk tlačí na vnitřní stranu tváří, vpravo i vlevo.
- **Žabka** – jazykem dosáhnout na nos, na bradu, co nejvíc vpravo a vlevo
- **Ježík mořský** – nafukování vzduchu do tváří na maximum
- **Rybka** – vcucnutí koutků / špulení rtíků
- **Kapky deště** – jazyk o patro (jako koník)
- **Hroch** – glo, glo, glo
- **Jaká je voda?** Tvoříme přídavná jména, rozšiřujeme slovní zásobu (klidná, prudká, studená, teplá, ničivá, silná, šumící, tekoucí, …).
- **Co dělá voda?** Tvoříme slovesa (teče, ničí, zurčí, pluje, bublá, hřeje, …).
- **"Dechové cvičení:**
  a) Žába
  – ze čtvrtky vystřihneme žábu a vystřihneme otvor – pusu, do ní vložíme frkačku tak, aby napodobovala jazyk žáby
  – dítě fouká do frkačky tak, aby se celá rozbalila – „žába loví potravu"
  b) Lovení ryb z rybníka
  – pomůcky: modré papíry A4 = rybníky, za laminované rybičky, brčka
  – děti umístí ryby do rybníku a pomocí brčka a dechové výdrže (sání) je loví"
  c) Bublání – foukání brčkem do vody

Dramatické činnosti:

- **Motivace pohybu**:

Děti se pohybují chůzí v prostoru všemi směry. Pedagog děti navádí a postupně je uvádí, aby se vžily do určitých situací – brodí se potokem, prudce tekoucí vodou, chodí po ledě, kloužou po ledě, chodí ve vysokém sněhu, chodí bosi po kamenech, jdou přes houpající se lávku nad potokem, v bouřce, v krupobití, chodí ve velkých gumácích, chodí s kamínkem v botě, plavou, plavou před pirani, topí se, jdou v ledové vodě, stojí ve vařící vodě. Změna každé pozice je na nějaký podnět (cinknutí, ťuknutí, lusknutí).

  - Další rozvíjení: Kontakt s druhým. Děti chodí prostorem, představují si, že jsou kapitáni lodi a pokaždé, když se s někým minou, pozdraví ho, plácnou si s ním, salutují.

- **Pohybová dramatizace:**

a) studánka (děti sedí v hloučku na bobku)

b) horský potok (děti běží v zástupu, vyhýbají se kamenům)

c) rybník (děti stojí v hloučku, ruce nad hlavou, pomalu se vlní v pase = líně se vlnící hladina)

d) řeka (děti běží ve dvojicích, trojicích v zástupu – řeka se rozšiřuje)

e) moře (děti vytvoří řady, chytnou se za ruce a rytmicky se pohybují vpřed a vzad, pohyb doprovázejí šuměním)

f) vypařování (děti leží na zádech, zavřené oči, zvolna se zvedají, vystoupí na špičky – pára stoupá vzhůru)

g) mrak (děti utvoří kruh, kruh se pomalu otáčí a přemísťuje; na moři se tvoří vítr a žene mraky nad pevninu)

h) déšť (pohyb kruhu se zastaví, děti se pustí, ruce nad hlavu, sedají si na bobek a zase vstávají, prsty napodobují pohyb kapek)"

- **Deštník**

Literární předloha: ČAPEK, K.: *Básnické počátky*. Praha, Československý spisovatel, 1993.
Báseň – Deštník
Prostor: běžná herna MŠ, uprostřed koberec, židle podél stěn
Čas: 45 minut
Pomůcky: různé druhy deštníků (dle počtu dětí – 5 nebo 6, 1 pro skupinu složenou z max 4 dětí), předtištěné listy s Životabásní
Průběh lekce:

1. **Hádej** (návnada)

Celou lekci učitelka začne otázkou: „*Hádej, co mám za zády?*“ (Za zády drží deštník.) učitelka odpovídá na otázky žák pouze ANO/NE. Pokud se dětem nedaří uhádnout, poskytne jim nápovědu. Celá hra by měla trvat maximálně 3 minuty.

2. **Hudební hůl** (otevření tématu)

Potom, co děti uhádly, učitelka navazuje honičkou. Nejprve deštník „začaruje a promění v hudební hůl, potom vyťuká jednoduchý rytmus a děti jej tleskáním opakují. Pak začíná honička. Koho chytne, ten vyťuká jiný rytmus atd. hra končí, když učitelka nad hlavou otevře deštník.

3. **Proměny deštníku** (aktivace fantazie)

Každý se postaví k jednomu deštníku, který leží na zemi. U každého smí stát maximálně 4 děti. O zadání těchto instrukcí dáme dětem čas na rozhodnutí, kam se postaví. Pak vezmeme jeden z deštníků a improvizujeme s ním, jako by to byl např. meč. Děti mají poznat, v jaký předmět

se deštník proměnil. Pak pokračují ve skupinách samy, zdůrazníme, že je důležité, aby se ve skupině všichni prostřídali. Aktivita končí, když tři skupinky otevřou svůj deštník nad hlavou.

4. **Života báseň** (cesta k příběhu)

Učitelka každé skupince rozdá života báseň, resp. papír na obou stranách rozdělený na 4 políčka (stačí jen 2 políčka, nebo 4 políčka z jedné strany, záleží na věku a dovednostech dětí). Úkol pro děti zní: *Pojmenujte si svůj deštník a zkuste obrázkem doplnit věty, který by Váš deštník pronesl, kdyby mohl mluvit.* (Začátky vět jsou uvedeny v rámečcích, dětem vždy popisujeme, kam mají kreslit.) Aktivita by měla být časově omezená – 10 minut. Předem upozornit, že pokud nestihnou všechny věty doplnit, nic se neděje, nicméně bychom se o to měli pokusit. Pokud je skupina hotová, rozevře svůj deštník nad hlavou jeden člověk (předem zvolený mluvčí)) pod ním zůstane sedět. Ostatní přijdou na smluvené místo ke dveřím.

Života báseň

Jsem… (2 speciální vlastnosti)
Patřím…
Potřebuji…
Přál bych si…
Vidím…
Slyším…
Dělám si starosti o…
Přeji si…

5. **Galerie** (učitel v roli)

Učitelka si předem nachystá jeden deštník do rohu místnosti, na kterém je přišpendlená část básně od **Karla Čapka *Deštník***:

Bude to jen krátká návštěva,
za nějakou chvíli odejdeme.
Ale já jsem měl oči zavřené,
byl bych na to zapomněl,
šedivý deštník v rohu stál
a povídal…

Jakmile se děti shromáždí z předešlé aktivity, vstoupí učitelka do role průvodce v galerii Deštníků. Přivítá návštěvníky, kteří mají jedinečnou příležitost prohlédnout si jednotlivé exponáty mluvících deštníků. Projdeme třídou a zastavíme se u každého deštníku, v té chvíli sedící žák pod deštníkem „přečte“ života báseň = povypráví ostatním o významu nakreslených obrázků. Na závěr se zastavíme o deštníku v rohu. Učitelka přečte úvod básně a zadá dětem poslední úkol.

6. **Co deštník povídal** (tři živé obrazy, příběh a prezentace)

Děti mají za úkol si ve skupinách připravit 3 živé obrazy. První obraz nám ukáže, co se stalo před tím, než se deštník dostal do rohu místnosti, druhý obraz, jak se tam dostal, a třetí, co se stalo s deštníkem potom.

7. **Závěrečná reflexe**

Jak se vám dařila spolupráce ve skupině?
Jaké příběhy jsme dnes viděli? Pokud tě nějaký zaujal, dokážeš pojmenovat proč?
Co tě bavilo?
Ocenil/a bys někoho? Proč?

Polytechnické činnosti:

úkol č. 1 – LEDOVÁ BÁBOVKA PRO MRAZÍKA

Pomůcky:

- Bábovková forma.
- Drobné ozdoby – vykrojené hvězdičky, srdíčka apod. z citrusové kůry.
- Větvičky jehličnanů, malé šišky a další (např. větvička cesmíny).
- Širší stuha.
- Voda.

Co se naučíme:

Poznávat různá skupenství vody a podmínky, za kterých trvají.

Kdy to využijeme?

V období mrazu – můžeme vyzkoušet různé formy a tvary.

Popis práce:

1. Připravíme si bábovkovou formu.
2. Na dno formy naskládáme drobné ozdoby, větvičky, třeba i korálky (podle zásob, které máte).
3. Vše opatrně zalijeme vodou a dáme na mráz.
4. Když voda zmrzne, na chvilku formu vložíme do teplé vody, zmrzlá náplň se uvolní a můžeme ji vyndat.
5. Dozdobíme velkou mašlí.

z knihy TMEJOVÁ, V.: *Vyrábíme s dětmi. Polytechnická výchova v mateřské škole.* Praha: Portál, s. r. o.

LEDOVÁ BÁBOVKA PRO MRAZÍKA

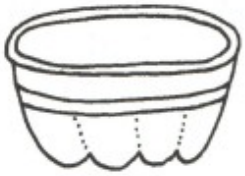

1. Připravíme si bábovkovou formu.

2. Na dno naskládáme drobné ozdoby.

3. Opatrně zalijeme vodou.

4. Dáme na mráz.

5. Když voda pořádně zmrzne, dáme formu na chvíli do teplé vody a pak ji vyndáme lehce.

úkol č. 2 – KAŠÍROVANÝ SNĚHULÁK

Pomůcky:

- Ubrousky nebo toaletní papír.
- Barevné papíry.
- Lepidlo na tapety.
- Větší hadr nebo utěrka.
- Miska s vodou.

Co se naučíme?

Pracovat s netradičním materiálem – toaletní papír, tvarovat a lepit mokrý papír.

Kdy to využijeme?

Kdykoliv, kdy chceme změnit známé techniky (jakékoliv zimní motivy, podzimní ovoce a plody, barevné listy, velikonoční vejce apod.).

Popis práce:

1. Natrháme ubrousky nebo toaletní papír na drobné kousky.
2. V misce smícháme vodu s trochou tapetového lepidla.
3. Kousky papíru namáčíme do vody, vždy je vymačkáme, aby nebyly příliš mokré, a postupně sestavujeme požadovaný tvar na barevný papír – modrý, lze použít i šedý nebo naopak použijeme bílý podklad a modrý toaletní papír, či vodu s lepidlem předem malinko obarvíme modrou barvou (obrázek může být předkreslený). Postupně je vršíme tak, aby postava sněhuláka vystupovala.
4. Pokud je dílo příliš mokré, vysušíme kousky položením a přimáčknutím hadru, utěrky.
5. Dokončíme detaily (nos, oči, knoflíky, koště…), kolem sněhuláka může samozřejmě chumelit.

KAŠÍROVANÝ SNĚHULÁK

1. Natrháme toaletní papír nebo ubrousky na kousky.

2. V misce smícháme s vodou a trochou tapetového lepidla.

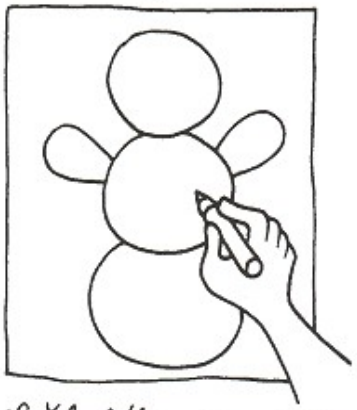

3. Sněhuláka si můžeme předkreslit.

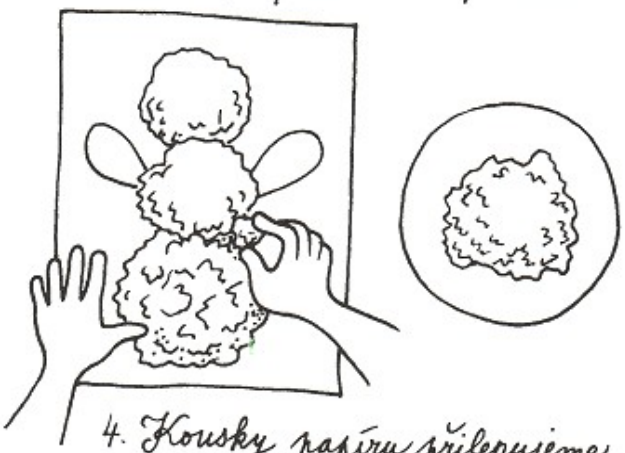

4. Kousky papíru přilepujeme na papír.

5. Dokončíme detaily, kolem sněhuláka může i sněžit...

úkol č. 2 – SNĚHOVÉ VLOČKY – VĚNEC

Pomůcky:

- Modré a bílé čtvrtky, tužka, nůžky.
- Různé odstíny modré vlny, bílá vlna, modrá nebo bílá stužka.
- Karton, lepidlo na papír.
- Co se naučíme?
- Vystřihovat drobné detaily, omotávat vlnu.

Kdy to využijeme?

Kdykoliv – místo vloček můžeme podobným způsobem vytvořit obdoby barevných vln, ale i koruny stromů (s odstíny zelené barvy nebo podzimní barvy).

Popis práce:

1. Do předkresleného kolečka si rozkreslíme tvar hvězdy, vystřihneme.
2. Podle předkreslené šablony hvězdy obkreslíme a vystřihneme z odstínů modrých a z bílé čtvrtky (mohou být různé velikosti).
3. Začneme hvězdy omotávat bílou a různými odstíny modré vlny, konec na rubové straně zavážeme, můžeme pro jistotu přilepit.
4. Jednotlivé vločky použijeme samostatně nebo z nich vytvoříme věnec.
5. Z kartonu vystřihneme předkreslené kolo, na které budeme postupně lepit vločky.
6. Navážeme stužku na zavěšení.

SNĚHOVÉ VLOČKY – VĚNEC

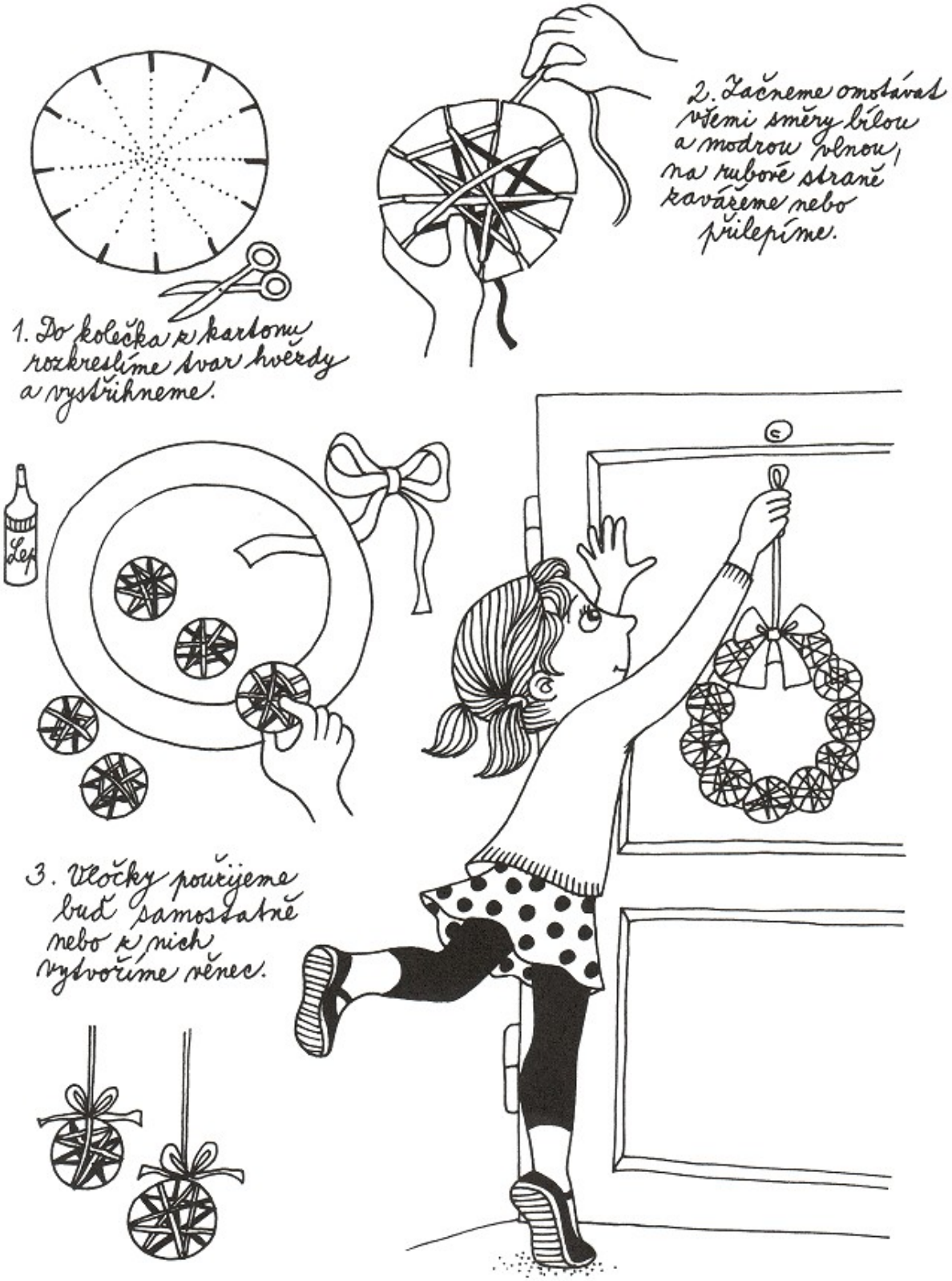

- **Vytváříme oceánský bubínek** – do kulatých krabiček od tavených sýrů dáme kuličky, zalepíme, pomalujeme.

- **„Akvárium“** – Skupinová prostorová práce z kartonu, vystřihování, lepení rybek a rostlin
- **Lodička**

  1. varianta: Výroba lodičky z přírodnin. Nejvhodnější je najít kus kůry a k němu pomocí špejle připíchneme list, jako plachtu. 2. varianta: Lodička ze skořápky a listu. K práci budeme potřebovat ořechové skořápky, lístky, modelínu, mísu s vodou. Půlku skořápky od ořechu použijeme jako dno lodě, pomocí modelíny připevníme lístkové plachty.

- **Vytváříme dešťovou hůl**
  https://www.ceskatelevize.cz/ivysilani/10120743066-sikulove/411234100091024/titulky/

- **Vytváření oceánů, ledovců**

Ropné skvrny v oceánech - jak je uklidit?

Experimenty:

Různé úrovně hlubinných vod

Objevování Země v láhvích

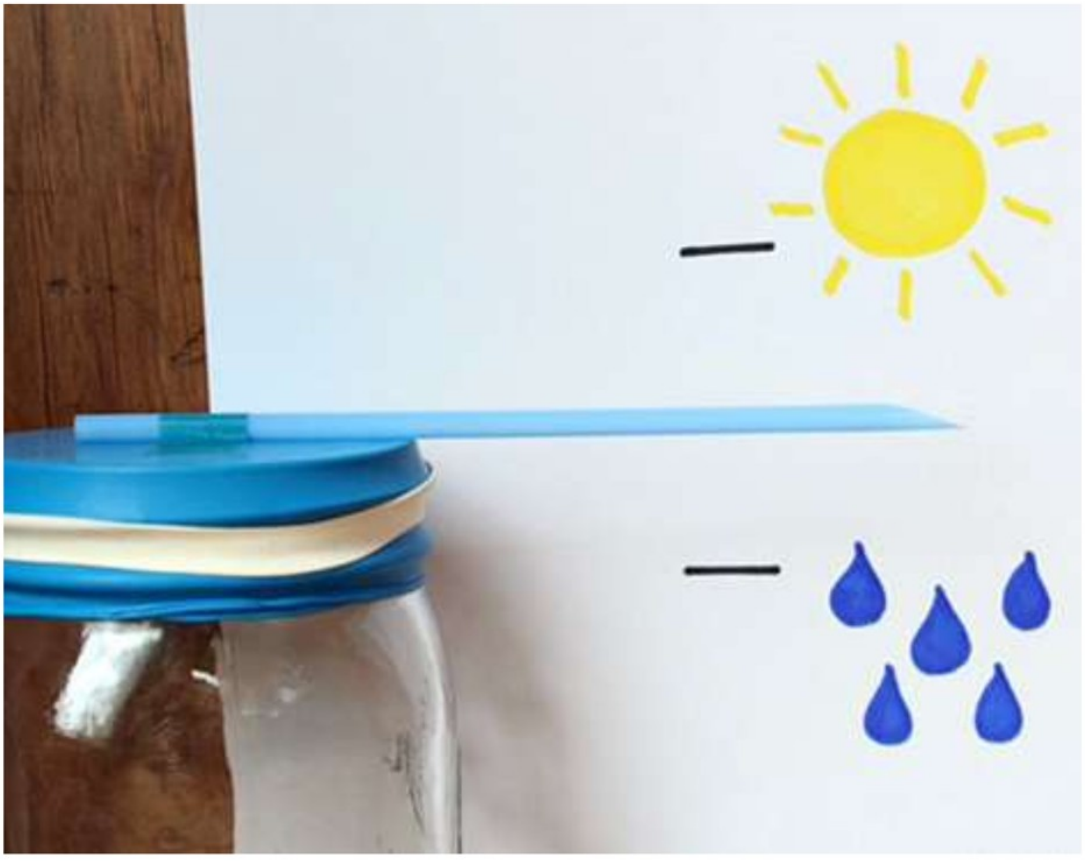

Barometr

Filtrace vody

- **Vyrábíme mlhu v láhvi:** Velkou sklenici se širokým hrdlem naplníme teplou vodou. Po chvíli většinu vody vylijeme, necháme jen 2 cm na dně. Na otvor sklenice postavíme sítko s kusy ledu. Díky chladu z ledu vznikne z teplého a vlhkého vzduchu v láhvi mlha.
- **Vyrábíme mraky:**
  Pomůcky:
  skleněná miska; talíř; horká voda; kostky ledu.
  Postup: Učitelka nalila vařící vodu do skleněné misky. Na misku přiložila talíř a na talíř děti položily kostky ledu. Společně s učitelkou děti pozorovaly, jak pára z horké vody stoupá vzhůru k talíři, kde se setká s ochlazeným vzduchem a vytvoří mrak.
- **Skupenství vody – molekuly vody:**
  Úvod: Z čeho je voda? Voda je tvořena z malých částeček, které si přestavíme jako kuličky. Říkáme molekuly. Vidíš ve vodě nějaké molekuly? Nevidíme ej proto, že jsou tak maličké, že je naše oči neuvidí. Uděláme kouzlo. Misku zvětšíme, abychom molekuly viděli. Miska se „proměnila“ ve vědro s míčky. Míčky se staly molekuly vody. Pozorujeme molekuly – jsou těsně vedle sebe, unesou lehký předmět, těžší propadne ke dnu, přizpůsobují se tvaru nádoby. Tyto poznatky ověříme s vodou.
  Postup: Přeléváme vodu z jedné sklenice do druhé. Voda se přelévá v jednom proudu, molekuly se drží stále pohromadě. Stejně přesypáváme míčky z jednoho vědra do druhého.
  Pára: Děti z bezpečné vzdálenosti pozorují varnou konvici s vařící vodou, nad kterou stoupá pára. *Co se objevuje nad konvicí? Co je to pára?* Učitelka položí na konvici papírovou utěrku. Děti hmatem zjišťují, že pára je voda. Molekuly vody se teplem stále rychleji pohybují, až se jednotlivě oddělují od ostatních a vznesou do vzduchu.
  Led: Pozorujeme misku s vodou. Saháme do vody. Voda nám dovolí sáhnout až na dno misky. Učitelka ukáže dětem stejnou misku, která byla také naplněna vodou, ale den před touto činností ji učitelka vložila do mrazáku. V misce je led. Je led voda? Děti dostanou do dlaní kousky ledu. Po chvíli se led začne rozpouštět a dětem kape z dlaní voda. V mrazničce se molekuly vody vlivem mraz semknou k sobě – led je proto tvrdý.
- Koloběh vody v přírodě – ve sklenici
  Na dno veliké sklenice od okurek nasypeme zeminu, na kterou položíme misku s vodou. Misku obložíme drny trávy. Připravíme si tak malou louku s rybníčkem. Hrdlo sklenice přikryjeme skleněnou tabulí, na kterou si můžeme nakreslit obláčky. Sklenici postavíme na sluncem osvětlené okno. Průběžně pozorujeme, jak slunce na naši krajinu působí. Po nějaké době uvidíme na skleněné tabuli kapičky vody. Pokud skleněnou tabuli ochladíme kusem ledu, začnou kapky padat zpět do trávy ve sklenici – prší.
- Rostliny a voda
  I rostliny potřebují vodu. Umístíme dvě řezané květiny do dvou sklenic. Do jedné sklenice dáme vodu a do druhé ne. Pozorujeme s dětmi proces uschnutí rostliny.
- **Jaká je voda?**
  Pomůcky:
  - skleničky na čaj;
  - sůl, cukr;
  - sáčky různých druhů čajů.
  Postup: Učitelka připravila několik sklenic vody a ptala se dětí, jaká vlastně voda je. Děti určovaly barvu, chuť, teplotu. Do jednotlivých sklenic přidávaly sůl, cukr, další nechaly neochucenou. Učitelka sklenice promíchala a děti měly podle chuti určit, která

voda je slaná, sladká a bez chuti. Dále podle hmatu určovaly vodu teplou a studenou a doplňovaly, na co bychom kterou vodu použili. Barva se některým dětem zdála bílá, jiným modrá, nakonec jsme se shodli, že je bezbarvá, ale barevnou si ji můžeme vytvořit například pomocí různých druhů čajů, ale už to nebude voda, ale čaj. Do jednotlivých sklenic s horkou vodou děti přidávaly sáčky různých druhů ovocných a bylinných čajů a černý čaj. Najednou jsme měli spoustu sklenic s barevnou tekutinou. Barvy děti určovaly, poté zjišťovaly čichem vůni různých čajů a snažily se ji popsat, a nakonec čaje také ochutnávaly.

- **Jak se ze špinavé vody stane voda čistá – vyrobíme si čističku**

  Pomůcky:
  - 2 zavařovací sklenice;
  - písek;
  - kamínky;
  - pet láhve;
  - filtrační papír;
  - voda.

  Postup: V dalších činnostech navazovala učitelka na dané téma různými pokusy. Do jedné sklenice dala vodu čistou a do druhé vodu špinavou. Doma i ve školce potřebujeme, aby nám z kohoutku tekla čistá voda, ale jak to zařídit? K čištění špinavé a kalné vody slouží čistička a my si ji vyrobíme, abychom viděli, jak funguje a zda umí vodu skutečně vyčistit. Učitelka připravila 2 sklenice, do nichž dala uříznuté pet láhve úzkým koncem dolů a vložila do nich filtrační vložku. Do jedné láhve nasypala písek, do druhé hrubší kamínky. Do sklenice s kamínky nalila špinavou vodu. Děti sledovaly, jak voda protekla, přičemž na kamínčích zůstaly hrubší nečistoty – kousky listí, mechu... Voda, která protekla do láhve, nebyla už tak špinavá, byla pouze kalná. Poté kalnou vodu děti nalily do láhve s pískem a viděly, že voda byla opět o něco čistší. Takto vodu několikrát prolily přes "čističku", až byla voda téměř čistá.

- **Vyrábíme sopku**

  Pomůcky:
  - pětilitrová sklenice, nebo velká skleněná mísa;
  - kádinka;
  - potravinářské barvivo;
  - horká a studená voda.

  Postup: Děti pomohly učitelce naplnit velkou sklenici asi do dvou třetin studenou vodou. Do malé sklenice s užším hrdlem nasypala učitelka potravinářské barvivo a zalila horkou vodou. Tuto sklenici ponořila do velké sklenice se studenou vodou a společně s dětmi pozorovala, co se bude dít. Voda se skutečně chovala jako sopka – teplá barevná voda z malé sklenice stoupala nahoru a studená čistá voda zůstala dole.

  Hodnocení – reflexe: Děti se na tomto pokusu učily chápat, že teplá voda je lehčí než studená, tudíž stoupá vzhůru. Studená voda je těžší, proto zůstává dole. Stejně jako v létě, když se koupeme v rybníku, cítíme, že na povrchu je voda teplejší a dole studenější.

- **Velká kniha pokusů.** Svojtka, 2000. Str. 6-24.
  - SENĆANSKI, T.: *Malý vědec*. Brno: Edika, 2017. Str. 12-30.
  - ZANONCELLI, A.: *Kniha plná experimentů.* Brno: Edika, 2018. Str. 80-91.

Ostatní činnosti:

- **Kde můžeme najít vodu? Odkud je voda?**

Pomůcky:
- různé encyklopedie;
- kniha "Obrázky z přírody";
- obrázky koloběhu vody

Postup: Děti si prohlížely knihy a encyklopedie, podle obrázků si opakovaly, kde všude najdeme vodu v přírodě – potoky, řeky, moře, oceány, ale voda je také v listech stromů, květinách, trávě.

Na velkém obrázku vysvětlila učitelka dětem koloběh vody. Na ledovcích a vrcholcích hor je spousta sněhu a ledu. Když se oteplí, sníh a led začne tát, mění se na vodu a voda se valí dolů. Voda z horských bystřin stéká podél horských masivů, bystřina se stává řekou. Na soutoku se řeky spojují ve veletok a veletok se vlévá do moře. Kapky vody se vypařují z moří, ale také ze stromů, trávy a vytvářejí mraky. Mraky se střetnou s chladným vzduchem. Tvoří se sníh nebo déšť a všechno začíná znovu.

- **Co by se stalo, kdyby nebyla voda? K čemu potřebujeme vodu – Diskusní aktivita**

Pomůcky:
- obrazový materiál;
- pracovní listy;
- pastelky.

Postup: Učitelka pomocí maňásků zahrála dětem krátkou pohádku o holčičce s pejskem, jak hledali vodu. Poté se učitelka ptala dětí, zda vědí, k čemu potřebujeme vodu. Děti projevily velkou představivost – na pití, na vaření, na mytí, zaléváme s ní květiny, pijí ji také zvířata, tatínek ji potřebuje na mytí auta, hasiči na hašení požárů, vodu využíváme i ve sportu – můžeme v ní plavat a v zimě bruslit na zamrzlém rybníku, někteří živočichové žijí pouze ve vodě apod. Učitelka dětem vysvětlila, že voda je dokonce v každém z nás, každý ji má v sobě, aby mohl dýchat a žít, je součástí lidského organismu, ale také rostlin a zvířat. Učitelka rozdala dětem obrázky, na nichž měly vybarvit vše, kde byla voda – ve váze, v akváriu, v misce pro pejska, ve džbánku... Děti pracovaly jednotlivě nebo ve dvojicích.

- **Proč je voda důležitá?**

Pomůcky:
- loutka – chlapeček;
- obrazový materiál k příběhu – louka, pejsek, voda, uschlé květiny.

Motivační příběh: Učitelka vyprávěla pomocí loutek dětem příběh o chlapečkovi, který byl zlý a vůbec ničeho si nevážil. Nevážil si ani vody, protože nevěděl, jak moc je pro život důležitá. Doma schválně nechal puštěný kohoutek s vodou, do potoka a rybníka házel hlínu a klacíky, a dokonce plechovku od barvy, nevšiml si, že jeho pejsek má žízeň a rád by se napil, na louce utrhl květiny a nechal je ležet jen tak bez vody a květiny uschly.

Pohyb: Po pohádce jsme si opět krátce zahráli "na kapky", které se prohánějí po třídě a na pokyn učitelky dopadnou na zem – děti si sednou na bobek.

Hodnocení – reflexe: Po hře jsme si s dětmi povídali o hloupém a neposlušném klukovi z našeho příběhu, o tom, jak se choval, zda se to dětem líbilo, či nikoliv. Rozvinula se bohatá diskuse dětí, jak by se správně mělo s vodou zacházet – mělo by se s ní šetřit, neznečišťovat ji, protože voda je velmi důležitá pro lidi, ale i pro zvířata a rostliny. Bez vody se nedá žít.

Pobyt venku:

- **Putování s kapkou vody:**

Pomůcky, materiál: suchá tráva, plstěná kapka vody (může být i papírová)
Prostředí: zahrada, park les

Úvodní motivace
Programem provází plstěná kapka vody: *„Milé děti, dnes se se mnou vydáte na neobyčejnou cestu plnou zážitků a dobrodružství, prozradím vám tajemství koloběhu vody. Věřím, že si to užijeme!"*
Postup:
Pak se společně vídáme zahradou, lesem, parkem, kde děti na vymezeném prostoru hledají místa a objekty, kde se může nacházet voda. Vysvětlíme dětem, že voda může být i tam, kde ji nevidíme. Dáme dětem dostatečný čas na průzkum a po jeho vypršení je svoláme na předem domluvený signál (písknutí píšťalky). Děti po jednom sdělují, kde vodu vypátraly (potok, tráva, stromy, kytky, smrk.. Doplňujeme informace zjistili jsme děti, že voda je všude kolem nás. Co by se stalo, kdyby voda najednou nebyla? Děti navrhuji. Ukážeme dětem suchou trávu. Tráva, kytky i stromy by uschly, zvířata i lidé by neměli co pít, a proto je voda tak důležitá.

- **Vyprávění kapky vody:**

Pomůcky, materiál: Příběh kapky vody, obrázek (globus) planety Země, text písně
Prostředí: zahrada, interiér
Postup:
Děti, naše průvodkyně, kapka vody, má pro nás důležitý vzkaz, tak se posadíte a pozorně poslouchejte.:
„Milé děti, bydlíme na nádherné planetě, která se jmenuje Země. Víte, jakou má barvu? Ano, modrou. (ukážeme dětem obrázek planety nebo globus). *A víte, co je ta modrá barva? Je to voda. Naší planete Zemi se proto říká, modrá planeta. Díky vodě je na planetě Zemi život a díky vodě je tak krásná. Jsou tady stromy květiny, ptáci, brouci, zvířata a také my, lidé. My všichni se potřebujeme někdy napit vody, abychom uhasili žízeň.*
Já jsem malá kapka vody, určitě mě dobře znáte. Setkáváte se se mnou často během dne, mám pravdu! Zkuste se zamyslet a říct mi při jakých činnostech se se mnou setkáváte?"

Děti navrhuj činnosti (pit, umývaní rukou, sprchováni, splachováni, umývaní nádobí, zalévaní.)

„Můžete" mě vidět i jako ranní mlhu, když jdete do školky, obdivovat mě, jako kapku rosy na ranní trávě, nebo si se mnou můžete hrát v kalužích, když naprší.
Kolikrát už jsem slyšela váš smích, když se v létě koupete v rybníce a stříkáte po sobě vodou, nebo vás tatínek z velké výšky vyhazuje do příjemné chladivé vody.
Potok, řeka, rybník, déšť sníh, kaluž, studánka, to všechno jsem já, kapka vody.
A já vám děti budu vyprávět celý svůj příběh o tom, co všechno umím a kde jsem všude už byla. Narodila jsem se v klidné tůni jednoho Šumavského potoka, kam přes den svítilo sluníčko hladilo nás svými paprsky, večer tam chodili pít laně a kolousci z lesa. A víte, kdo se ještě mohl napit? Jaká zvířata žijí v lese? Děti odpovídají. Ukazujeme dětem různá zvířátka na obrázcích. *Měla jsem kolem sebe spoustu kamarádů i svoji velkou rodinu. A jak to u nás v tůňce vypadalo?"*

Děti si zazpívají a zatanči při následující písničce. Můžeme zpívat na melodii Prší, prší.

Píseň:
Kapičky si spolu hrají, Honí se a dovádějí,
skáčou jen tak pro radost a nemají nikdy dost.

Kapičky se spolu chytí, do studánky slunce svítí.

Paprsky je zahřejí a kapičky se zasmějí.

„V tůňce se mi líbilo, nejšťastnější jsem byla, když jsme se s ostatními kapkami honily v proudu, nebo se vyhřívaly na sluníčku. Někde uvnitř jsem ale cítila, že jsem součástí koloběhu vody a že mě čeká daleká cesta, nové zážitky a spousta dobrodružství. Když zapršelo přišly do tůňky nové kapky a ty nám vyprávěly o dalekých mořích a rozbouřených oceánech. I já jsem zatoužila vidět moře a stát se jeho součástí. Jednoho dne jsem tedy vzala odvahu a skočila do proudu řeky. Nejdříve jsem plula klidně, pak jsem skákala přes kamínky, občas spadla z vodopádu střemhlav dolů a plula, jako málá i velká řeka. Viděla jsem spoustu zvířátek žijících ve sladké vodě.“ Zeptáme se dětí, který zvířátka z řeky mohla potkat? Můžeme ukázat opět obrázky. *„Když v tom jsem si všimla, že už neplavu tak rychle, nikam mě proud neodnáší, ale najednou se pomalu houpu na vlnách. Víte, kam jsem děti připlula? Ano stala jsem se součástí velkého moře, pohupovala se na vlnách a plavala s delfíny.“*

Následuje básnička:

Pod hladinou oceánů,
Otvírá se nový svět.
Ať je večer, nebo k ránu.
Vlnky mohly by nám vyprávět.
Kolik krabů, kolik škeblí,
Kolik rybek, kolik mušlí,
Žije spolu v radosti
A netrápí je žádné starosti.
Pokračovaní příběhu:
„A najednou jsem cítila, jak na mě svítí sluníčko a jak se s ostatními kapkami měníme ve vodní páru a vznášíme se vzhůru. Bylo to velmi dobrodružné období plné změn. Netrvalo dlouho a zase jsme se staly kapkami, tentokrát v obláčku, a uháněly jsme někdy rychle, jindy pomalu, až najednou jsme z oblaku vyskákaly zase dolů na Zem jako déšť. Jako kapka deště jsem dopadla na měkoučkou trávu a pomalu se vsakovala dolů do země, až jsem se dostala do hloubky podzemních vod, odkud jsem na světlo světa vykoukla jako kapka vody ze studánky. Kruh se uzavřel co, milé děti, následovalo pak? Tak jak se stále dokola opakuje roční období – jaro, léto podzim a zima, tak já se stále dokola vydávám na nové dobrodružné cesty neobyčejným koloběhem vody Ze studánek do potůčků, z potůčků do řek z řek do moře. Někdy padám z mraků, jako déšť, jindy jako sníh, někdy se vám ukážu, jako studený led, na kterém se v zimě tak rádi kloužete. Jsem to ale pořád já, kapka vody. Kampak mě osud zavede tentokrát?"

- **Koloběh vody**

Pomůcky: přírodniny (kamínky, větve, kůra, květiny, škeble apod.) plátno nebo role papíru
Prostředí: zahrada, interiér
Postup: Na základě příběhu kapky vody s dětmi v rychlosti zopakujeme koloběh vody, a pak je vyzveme, aby koloběh znázornily za pomoci přírodnin, na plátno nebo papír.

- **Hra na odpar**

Pomůcky: Obrázek sluníčka na provázku, větve, nebo jiné přírodniny na vyznačení mraků.
Prostředí: Zahrada, interiér
Postup: Z klacků vyznačíme dva mraky, tak aby se do nich vlezlo 5 dětí. Jedno dítě má na krku sluníčko a znázorňuje tak Slunce. Všechny ostatní děti jsou kapky vody. Slunce honí kapky vody a toho koho se dotkne jde do mráčků. (Kapka vody se odpaří, když na ni zasvítí sluníčko).

Jakmile bude v mráčku 5 dětí – mráček se rozprší a děti jako dešťové kapičky padají opět na zem a vracejí se do hry. Hra se opakuje, dokud učitelka hru nezastaví.

- **Malování vodou – mizející obrázky**

Pomůcky: Klacíky, štětce, voda.
Prostředí: Zahrada v létě.
Postup: Děti si na chodník či cestu malují různé obrázky za pomocí štětce, nebo klacku a vody. Pozorují, co se stane, když na jejich obrázky zasvítí Sluníčko. Kam se obrázek ztratil?

- **Kaluže – Až naprší, než uschne**

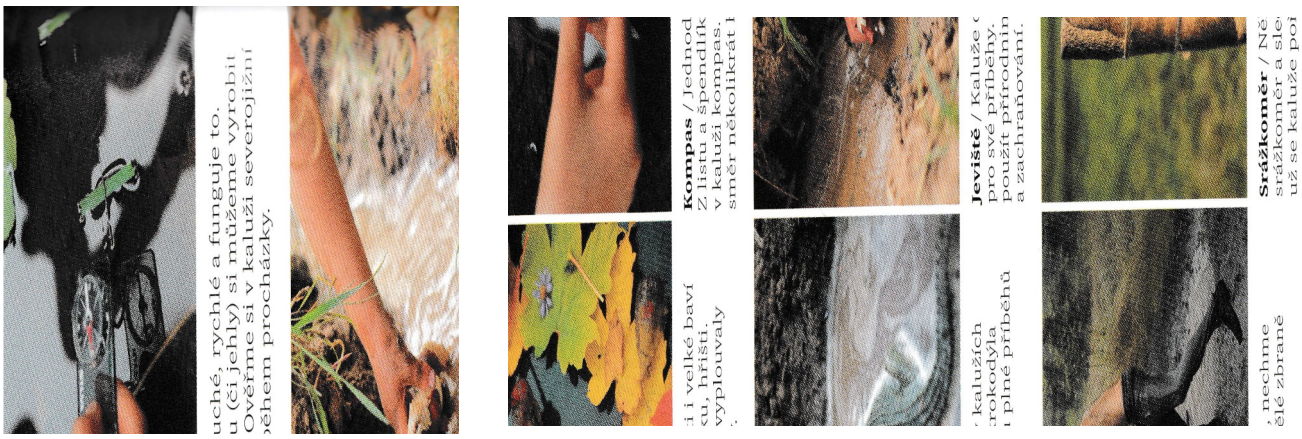

- **oda venku:**

- **Sníh**
- **Sněžná ZOO** – stačí i málo sněhu k vytvoření postaviček (na levičce, klacíku, stromu)
- **Sněžný dort**
- **Stromové sochy** – Lepivý sníh skvěle drží na kůře stromů. Každé dítě tvoří svůj obraz a pak hádají připomínající postavy, tvary či zvířata.
- **Malování anylinkami do sněhu**
- **Malování špejlemi do sněhu**
- **Stopování ve sněhu**
- **Tunelování ve sněhu**
- **Stavění mostů ve sněhu**
- **Svačinka pro zvířátka – Vánoční strom** – vyzveme děti, aby vyšlapaly do sněhu trojúhelník – vánoční strom, ten pak mohou ozdobit dobrůtkami pro zvířátka, mrkve se skvěle hodí, jako svíčky.

Odborná literatura:

- **Voda v pohybu – úžas v nás** - Wolfram Schwenk & Michael Jacobi
- **Svobodná hra -** Justina a Petr Danišovi

Literatura pro děti:

- Pod vodou – Aleksandra Mizielinska
- Bez vody to nejde: Encyklopedie pro školáky

Četba po obědě:

- Mokré pohádky - Pospíšilová Zuzana, Valentovičová Jana
- Pohádky od vody – Gabriela Kopcová
- Pod vodní hladinou – Pohádky s ploutvičkami - Selingerová Ludmila, del Risco Koupová Eva
- Pohádky z vody - Pospíšilová, Z.:.
- Pohádky do hajan – Praha: Portál, 2014. Str. 77-92.
- Pohádka: „O zlaté rybce“
- Pohádka: „Jak Rákosníček nepřivolal bouřku“
- Pohádka: „Jak Rákosníček popletl všechny vody“
- Pohádka: „Krtek a paraplíčko“
- Pohádka: „Krtek a potopa“

ZEMĚ

Anotace:

Země – třetí planeta Sluneční soustavy, místo které nám dalo život. A proto se naší planetě také říká *„Matka Země“*. Je to právě Matka Země, která dává všemu život a tvoří svět takový, jaký ho známe. Poskytuje nám své dary a nekonečnou hojnost (vodu, jídlo, materiály). To na ní se rodíme, žijeme i umíráme. Je provázána s veškerým životem na Zemi, a proto je spojována s mateřskou energií. Je konejšivá, podporující, laskavá, pečující, všeobjímající.

Není to však žádná křehká víla, která potřebuje zachránit, jak se o ní často mluvívá. Ale je naopak velmi silná a stále se měnící. Síla Matky Země je zázračná a také se dokáže zázračně uzdravovat. To však neznamená, že ji budeme ničit a říkat si: „Vždyť si se vším poradí.“ Naopak bychom ji měli mít ve velké úctě, protože bez ní bychom tu nebyli. Vysílat směrem k ní vděčnost, oslavovat ji a žít v souladu s ní. Vždyť my jsme její synové a dcery.

Přináší nám pocit bezpečí a jistotu, pevnou půdu pod nohama, hloubku, ale také empatii a emoce. Učí nás poslouchat své srdce a následovat vnitřní hlas a intuici, ctít své instinkty.

Je spojena také s vodou, deštěm a sněhem. Její energie je hutná a přitom poddajná.

Zhruba 70 procent povrchu planety je pokryto vodou, proto má naše planeta i další název – *„Modrá planeta“*.

Za posledních pár století jsme leccos zapomněli, ale mám pocit, že čím dál tím více lidí slyší její volání a obrací se k ní.

To všechno a mnohem víc, je naše krásná planeta Země, která nás nikdy nepřestane fascinovat a kterou je třeba chránit.

Vzdělávací cíle:

- Mít základní poznatky o planetě Zemi (koloběh vody, vesmír, přírodní podmínky, střídání ročních období)
  - vědět, že se stále něco děje (sopky, potopy...), vše kolem nás plyne, vyvíjí se
  - znát, co muže ohrožovat zdravé životní prostředí
- Uvědomit si, že člověk a příroda se ovlivňují, že každý může svým chováním na životní prostředí působit (recyklace), být citliví k přírodě, dbát na pořádek a čistotu.
- Seznámení s pojmem Země. Seznámení s živočichy, kteří žijí po zemi a rostlinami, které rostou v zemi, vést děti k experimentování, rozvíjení tvořivosti a kooperace, využívání přírodnin k estetickému vyjádření a výtvarné výchově, všímat si přírody, vnímaní prostřednictvím smyslů (vůně, hmat, barva).
- Prohloubit poznatky dětí o Zemi nejen jako planetě a jejím povrchu, na kterém všichni žijeme, ale také o jejím jádru.
- Seznámit děti hravou formou s vlastnostmi a významem půdy. Osvojit si druhy rostlin a živočichů žijící v půdě. Půda je všude kolem nás a je naším největším bohatstvím. Na procházce experimenty s hlínou – šlapeme po ní, sbíraní a pokus o rozbíjení kamínků.

- Osvojení a respektování zákonů přírody (třídění odpadu)
  - pomocí experimentu rozvíjet kreativitu a fantazii.
  - seznámit se s půdou, se životem v „podzemí“ s různými materiály (hlína, písek, kámen apod.)

Obyvatelé světa Země: **Krtek a žížala, myš, mravenci, broučci**

Vzdělávací nabídka činností:

Výtvarné a tvořivé činnosti:

tip

Vždy si aktivitu vyzkoušejte, zda je proveditelná daným nástrojem - u přenášení nejprve vyzkoušejte, zda jdou předměty lžičkou nabrat (lžička by neměla být moc malá, nebo mělká). Využijte zdrojů, které máte doma.

Puding - vrstvy Země

Náhrdelník s vrstvami Země

Čtyři vrstvy planety z polystyrenových koulí

Stavba a složení Země z modelíny

- **Květinový otisk do sádry** – namícháme sádru, rozlejeme do kruhu na fólii, otiskneme přírodniny/květiny, po zaschnutí malujeme anilinkami.

- **Malba lepidlem (písek)**: pomocí štětce, následné posypání pískem, hlínou, jemnými kamínky (mandala).
  Kreslení / tupování mrkve, řepy, brambory apod. vše co roste v zemi a kolem nanést lepidlo a posypat hlínou.
- **Malba uhlím:** Vysvětlit dětem proč malují uhlím. (Vymyslet motivaci). Jakou spojitost má uhlí se zemí?
- **Kresba květin tuší:** středy ozdobené knoflíky.
- **Tvoření z keramiky:** Vysvětlit dětem co je to keramická hlína.
- **Kresba / malba stromů:** s tím, že podzemní část, kořeny děti vytvoří a nalepí z provázků.

Grafomotorika:

- **Prstové říkanky** na uvolnění ruky a prstů (jakékoliv říkanky, nemusí se vázat k zemi)
- **Různá bludiště**
- **Tráva** – lomené čáry, svislé čáry
- **Tečkování** – hlína, písek
- **Velkoformátová** jednotažná květina, strom, krtek, doupě /chodbičky jezevce v zemi.

Pohybové činnosti:

- **Senzomotorický chodníček**: kámen, hlína, klacky, šišky atd. (vše, co je spojené se zemí). Chůze po všelijakých površích, aby děti vnímaly intenzivněji chodidly povrch (možno i zavázat oči a hádat, po čem je šlapáno).
- **Cvičení motivované Zemí:** šplhání, plazení, podlézání, prolézání, balanční cvičení na držení rovnováhy (jako při zemětřesení), překonávání výškových rozdílů (švédská bedna, lavička)
- **Opičí dráha:** několik různě sestavených opičích drah, nebo zaměření na jeden typ cvičení s důrazem na dobré provedení.
- **Cvičení s padákem:** konkrétně cvičení s myškou, neb ta žije v zemi, takže se jako průvodce k tomuto tématu hodí.
  Vycházet budu z knihy **HURDOVÁ, E:** ***Hrajeme si s padákem.*** **Praha: Portál, s. r. o., 2014.**
  - vzhůru a dolů (str.13) – např. motivovat jako rostoucí krtkovu hromádku
  - kdo se schoval? (str. 24) – aneb která myška zalezla do díry pod zemí?
  - myšičko myš (str. 41)
  - myši ve stodole a myšky ve spíži (str. 43)
  - myšky, myšky, běhejte (str. 44)
  - ve spojení s hudbou – mámo, táto, v komoře je myš (str. 50)
  - ve spojení s pohádkami – altánek a myšky (str. 64)
  - hrnečku vař I a II (str. 82 a 84) – namísto kaše láva z vybuchlé sopky
- **Hra na Vědce:** děti běhají v lese/ zahradě a nosí si předměty do své laboratoře (obruče) podle zadání (šišku, javorový list, tlustý klacek, placatý kámen).
- **Domorodci:** děti se pomalují hlínkou (keramická hlína s vodou) a tancují na domorodou hudbu.

Hudební činnosti:

- Píseň: **Nepořádný Krtek**
- Píseň: **Chválím tě Země má** – Svěrák, Uhlíř
- Píseň: **Stromy** – Svěrák, Uhlíř: Práce s písní – 1) chůze mezi stromy 2) stoj rozkročný se zvednutými pažemi, jako stromy 3) napodobujeme padání listů.
- **Výroba hudebních nástrojů z přírodnin**:
  1) kastaněty (z kartonu a ořechových skořápek)
  2) chrastítka (z roliček a kamínků)
  3) rolničky (ozdobit klacík bavlnkou, připevnit na konec rolničku)
  4) drhlo (do klacíku vypilovat rýhy, opracovat klacík šmirgl papírem)
- **Poznáš, na co hraje Země?**
  Hra na hudební nástroje z přírodnin – na kaštany, klacíky, kamínky, skořápky. Děti mají zavřené oči a snaží se rozlišit jednotlivé zvuky a znázornit předem domluveným gestem (např. když hraji na klacíky – natáhnou ruce před sebe, kaštany – ruce v pěst, kamínky – ruce na kolena atd.). Lze přidat další přírodniny i gesta.

Logopedie:

- **Asociace:** Co tě napadne, když se řekne hlína – země, půda, pole, zahrada, krtek, chodbička, tma, krtinec, semínka, klíčení, rytí, hrabání, hromada, skála, kámen, písek, bláto, stopa, otisk, socha, tvar, ruce, prsty, síla, vůně, krajina, cesta.
- **Myška** – přejíždění jazyka po horním patře
- **Nápodoba ve zvucích** (cvrček – cvrky, cvrk, brouček – bzz, bzzz), dechové cvičení (nácvik nádechu)

- **Přivonění ke kytičce** – nádech nosem, výdech pusou s potěšeným „ááá“ (bez zvedání ramen)
- **Láva valící se ze sopky** – glo, glo, glo
- **Kočka honící myšku** – jazyk tlačící na vnitřní stranu tváří (myška hledá únik před mlsnou myší)
- **Suchem ztvrdlá zem** – pevně, k sobě stisknuté rty.

Dramatické činnosti:

- **Jak roste rostlinka:**

Semínko – děti jsou stočené do klubíčka /semínko spí v zemi/, kapka vody semínko probudí.
Klíček – děti se posadí, jednu nohu skrčí pod sebe, druhou natáhnou /klíček/.
Rostlinka – začne růst rostlinka, děti mají ruce sepnuté nad hlavou a pomalu se zvedají.
Začnou růst listy a květy. Rostlina odkvete, děti svěsí paže, zralé semínko zapadne do půdy – děti se opět stočí do klubíčka.
Básnička s pohybem: Spalo v zemi zrníčko, hřálo na něj sluníčko, deštíček mu dával pít, aby mohlo vyklíčit.

- **Oživlé dřevo** – Seznámíme se s tvrdým, neživým polenem. Děti si představí, že jso starými pokroucenými, mrtvými pařezy v lese. Během kouzelné noci mohou ožít, jestliže se jich dotkne člověk nebo lidský předmět (přesně určit). Pařezy pomalu ožívají, začne jim tepat srdce, otevřou oči, mohou se hýbat. Objevují okolí, navazují kontakt s druhými pařezy, tančí. Pořád ale mají neohrabané, hrubé pohyby, pokřivené tělo a paže, protože to jsou stále dřeva. Další podnět (jiná lidská řeč, člověk) dotykem způsobí, že se s nich stanou lidé, jejich pohyby zvláční, postoj se vyrovná. Cvičení může doprovázet tlumená hudba. Na konci kouzelné noci se opět na signál stávají pařezy bez života. Celou situaci následně s dětmi probereme, ptáme se na pocity, dojmy. Jaké to je být živý?
- **Hliněné sochy** – Jedno z dětí je sochař, ostatní se rozestaví do lanem vyhraněného prostoru a představují hlínu. Sochař chodí kolem a postupně děti „tvaruje“ do určité kompozice (zvedá jim ruce, nohy, otáčí jim tělem, polohuje je). Hlína musí zůstat přesně v té pozici, do které je sochařem uvedena. Můžeme pracovat v několika skupinách, nakonec, když jsou sochy hotovy, sochaři svá díla představí a pojmenují.
- **Krtek cestovatelem** – **Pohádka** (lze použít, jako úvodní motivaci pro cestování po světě)

Hádejte, kdo přiletěl jednoho hezkého dne do lesa? Byla to křepelka. "Ano", oznamuje zvířátkům, "už umím krásně létat. Kdybyste věděli, kolik zemí jsem přeletěla! Vy, lesní obyvatelé, jste stále na jednom místě." "Jakže," zlobí se krtek," vždyť jsme přešli z dolního konce lesa na horní." "Ha! Ha! Nenech se vysmát! Co je to proti skvělému letu po obloze! Z Evropy do Asie a potom do Afriky! To je toho, z dolního konce na horní. To nic není." Všechna zvířátka jsou zdrcena křepelčiným pohrdáním. I lesní skřítci jsou smutni. "Neradi cestujeme," řekli lesní mužíčkové. "Zvykli jsme si na náš les a nechce se nám do nových krajů." Potom se otočili k zvířátkům a pokračovali. "A chcete cestovat vy?" "Chtěli bychom," zvolal krtek za všechny. "No, můžeme vám pomoci." "Jenže my bychom chtěli letět jako křepelky!" "Dobře," přikývli lesní mužíčci. "Uděláme to tak, že poletíte." Za několik dnů pozvali zvířátka, aby se přišli podívat, co postavili. Byl to létající balón, kterým pak krtek letěl. Bude nám vyprávět, co všechno viděl.

- **Smrček – projekt na více dnů**

Pomůcky: materiály o smrku (obrázky, články, encyklopedie); zelené čepičky z papíru (z novin, natřené zelenou barvou) pro třetinu dětí – znak smrčku; relaxační hudba – zvuky lesa nebo téma les; smrkové šišky – pro každé dítě jedna; mísa + zápalky

Průběh lekce:

1. **Honička**

Žák honí ostatní – ti se zachrání tím, že dají ruce nahoru a řeknou název stromu (ten se nesmí 2x za sebou opakovat).

2. **Smrková šiška**

Učitelka: *Všichni si teď sedněte do kruhu, dejte ruce za sebe a zavřete oči. Já vám do nich něco dám. Možná brzy poznáte, co to je, neříkejte to ale nahlas. Pořádně si věc osahejte, přemýšlejte o významu té věci, k čemu slouží, zda – a pro koho je důležitá apod.*

3. **Smrk**

Učitelka nyní vyzve děti, aby otevřely oči a odpovídaly na otázky: Jak se ta věc jmenuje? Odkud je? Jaký je význam? Zároveň dětem předloží materiály o smrku (nakopírované materiály nebo přírodovědné knihy a atlasy, kde si informaci děti vyhledají samy.)

4. **Hra na veverku**

Všichni jsou teď veverky. Jedna má zásobu na zimu – šišky. Ostatní mají za úkol jí je sebrat. Veverka se zásobami si stoupne na jednu stranu místnosti čelem ke stěně. Hráči stojí na druhé straně místnosti. Vždy, když je veverka otočená zády k ostatním, mohou se pohybovat směrem k ní. Pokud se ale veverka otočí, nesmějí se ani pohnout. Pokud veverka u někoho postřehne pohyb, vrátí ho na začátek. Každý hráč si smí odnést jen jednu šišku, se kterou se musí vrátit zpět na start.

5. **Les**

Děti si lehnou na zem, zavřou oči a uvolní se. Učitelka pustí slabě relaxační hudbu a začne vyprávět: *„Jste semínko, které právě vypadlo ze smrkové šišky. Dostanete se do hlíny, tam je vám měkko, ale je tam tma. Najednou cítíte, že k vám proudí energie, která je silná a tlačí vás nahoru. Tam svítí slunce – je tam hezky teple a přívětivě. Moc se vám to líbí – cítíte, že rostete a sílíte. Už jste proutek. Kolem to krásně voní – rozhlížíte se okolo vidíte své kamarády – většinou jsou to vaši sourozenci ze stromu, ze kterého jste se zrodili… Natahujete k nim svoje větve, rostete, chcete je obejmout, ale nemůžete z místa. Vaše kořínky jsou už teď pevně zakotveny v zemi – rostete a rostete. A už jste skoro tak velcí jako předškolní děti.*

6. **Pocity**

Učitelka chodí od jednoho ke druhému, a koho se dotkne, ten mu odpoví na otázku, např. *Jak jsi vypadal jako semínko? Jaký jsi měl pocit pod zemí? Překvapilo tě něco, když ses dostal nad zem? Byl jsi radši semínkem, nebo stromkem?* apod.

7. **Obyvatelé lesa**

Malý smrček nejenže pomalu rostl, také ale poznával různé obyvatele lesa. Učitelka dětem pokládá otázky typu: *Jaká zvířata žijí v lese? Dokážete předvést, jak se pohybují? Umíte vydávat zvuky jako ona? Kde bydlí? Co mají rády k snědku?*

8. **Pocity smrčku**

Smrčku se ale v lese příliš nelíbilo. Viděl, že spoustu jeho starších kamarádů pokáceli dřevorubci a on se už nemohl dočkat, až si přijdou i pro něj. Nechtěl neustále stát na místě, chtěl, aby jej omotali lesklými kovovými řetězy, zapřáhli za krásný zelený traktor a odvezli ho kamsi daleko. Často o tom povídal každému, zvířátku a rostlině, které se vyskytly nebo rostly v jeho blízkosti. Učitelka řekne dětem, aby se postavily do 2 řad proti sobě. Ona pak bude procházet mezi nimi s tím, že jí každý do ucha pošeptá, co je na lese krásného a proč by neměl chtít odejít.

9. **U truhláře**

Jednoho dne, o mnoho let později opravdu dřevorubci přijeli a smrk porazili. Děti jsou rozděleny na 4 skupiny, v nichž mají za úkol shromáždit z předmětů ve třídě a herně vše, co je vyrobeno ze dřeva, tzn. co by mohl truhlář ze smrku vyrobit.

Polytechnické činnosti:

- **Postav nový svět** – práce ve skupinách. Dejte dětem k dispozici různé přírodniny a věci

tvořené z přírodních materiálů, každé skupině to stejné. Cílem je, aby se domluvili, postavili novou Zemi, pojmenovali ji a dokázali vysvětlit, co který předmět představuje (např. šišky jsou velké hory, z klacků domy, kameny představují zvířata, atd…).

- **Výroba Chřestidla z keramické hlíny**

Vytvoříme dvě mističky, které spojením vytvoří kouli. Před spojením k sobě naplníme jednu mističku drobnými kuličkami, vytvořenými ze zbytků keramické hlíny, obalené v ubrousku (ubrousek se v peci rozpadne, ale ochrání kuličky před slepením). Následně obě polokoule slepíme k sobě a pomocí párátka nebo jiného ostrého předmětu, uděláme do jedná části malou dírku a necháme vypálit.

- **Výroba hudebních nástrojů z přírodnin:**

- kastaněty (z kartonu a ořechových skořápek
- chrastítka (z roliček od toal. papíru a kamínků/přírodnin)
- rolničky (ozdobit klacík bavlnkou, připevnit na konec rolničku)
- drhlo (do klacíku vypilovat rýhy, opracovat klacík šmirgl papírem)

Oříškové chřestidlo

úkol č. 2 – ARBORETUM

Pomůcky:

- Kaštany, žaludy, ořechy, bukvice, semena z šišek, jadérka z šípků, jeřabiny, ale i česnek a další semena, která přezimují, využijeme i pecky ze švestek, třešní, které lze ještě najít pod stromy.
- Písek, kačírek (drobný štěrk), kameny velké přibližně 5 × 5 cm.
- Zahradní lopatka, malá motyčka nebo škrabka, dřevěné špachtličky, fixy, papír.

Co se naučíme?

Znát stromy, keře a jejich plody, pracovat s netradičním materiálem, opsat předepsaný text podle předlohy (předčtenářská gramotnost), seznámíme se s prací na zahradě, ověříme si poznatky pokusem.

Kdy to využijeme?

Podzim – sběr semen stromů.
Ekologická výchova a další.

Popis práce:

1. Plody nasbíráme během vycházek, ale děti mohou přinést i semena ze zahrádky apod. Na zahradě si připravíme místo pro naše malé ARBORETUM. Lopatkou či motyčkou odkryjeme drn, vyhloubíme jamku, zasadíme semínka a zasypeme hlínou.
2. Nejbližší okolí posypeme kačírkem, štěrkem, opět rozhrneme.
3. Kolem „záhonku" vytvoříme z malých kamenů ochrannou zídku, abychom věděli, kam jsme semínka umístili. Děti mohou vyzkoušet, zda by šla zídka postavit i z písku nebo štěrku (kdy ano, kdy ne, proč by nedržela). Zjistí, že nejlépe vyhovují kameny, a ujasní si, jak je musí rovnat, aby nespadly.
4. Učitelka může předepsat názvy jednotlivých semen na papír, dítě podle předlohy napíše názvy na dřevěné špachtličky fixem a umístí je do jednotlivých minizahrádek. Je nutné kontrolovat, aby dítě začínalo psát písmena správným směrem, např. písmeno O začínáme tahem doleva.

z knihy TMEJOVÁ, V.: *Vyrábíme s dětmi. Polytechnická výchova v mateřské škole.* Praha: Portál, s. r. o.

ARBORETUM

1. Připravte si semínka.

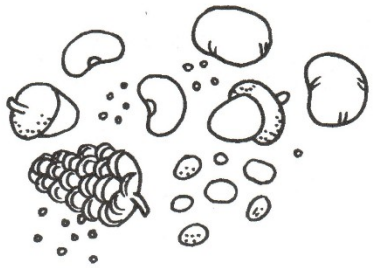

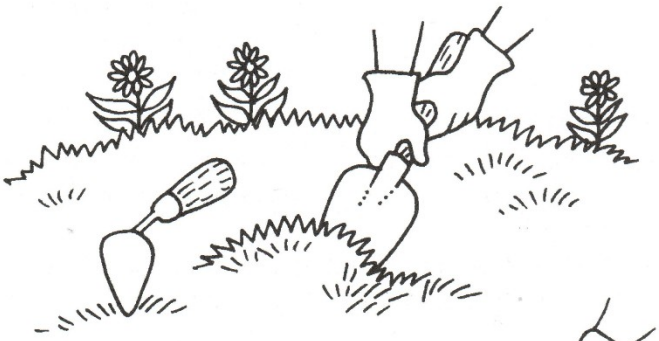

2. Lopatkou nebo motyčkou odkryjeme drn.

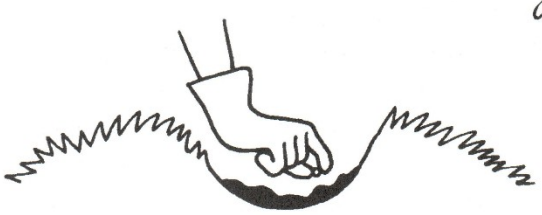

3. Vyhloubíme jamku, kasadíme semínko a zasypeme hlínou.

4. Povrch hlíny posypeme pískem a pravidelně rozhrneme.

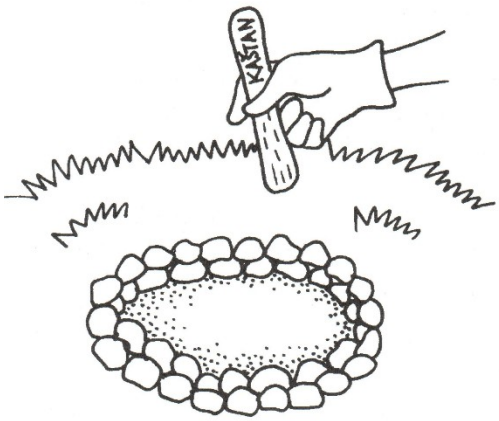

5. Kolem vytvoříme z malých kamínků ochrannou kůdku.

úkol č. 1 – ZÁHONEK Z PROUTÍ

Pomůcky:

- Vrbové proutí – množství podle velikosti záhonku (musí být čerstvé, aby se nelámalo).
- Silnější pruty, které nalámeme nebo nařežeme na délku asi 25 cm.
- Slabší proutky, které necháme dlouhé.
- 4 kolíky, provázek, kladivo.
- Zahradní nářadí – lopatky, rýče.

Co se naučíme?

Proplétat pruty – na novém materiálu zdokonalíme, co jsme se naučili při výrobě „zimního oblečení" v listopadu, zdokonalíme se v práci se zahradním nářadím (děti většinou používají jen nářadí, se kterým si hrají na písku).

Kdy to využijeme?

Pokud budeme mít dostatek čerstvého proutí, můžeme vyrobit plůtky, ale i konstrukci pro letní rostlý živý stan – domeček apod.

Popis práce:

1. V přeryté a nakypřené půdě vytyčíme rozměry záhonku (neděláme záhonek velký, aby děti pokud možno zvládly práci samy). Zatlučeme 4 kolíky buď do čtverce, nebo obdélníku, obtočíme provázkem.
2. Dospělá osoba rýčem udělá rýhu kolem obvodu.
3. Děti do rýhy zastrkávají a zamačkávají krátké pruty přibližně 10 až 15 cm od sebe.
4. Po dokončení začnou dlouhými pruty vodorovně celý obvod proplétat. Tam, kde prut skončí, dají nový (dospělá osoba provázkem začišťuje konce prutů, v případě potřeby spojí provázkem).
5. Když je hotovo, vyplníme záhonek zeminou a zasejeme ředkvičky, ranou mrkev, můžeme zasadit bylinky, měsíční jahody apod.

ZÁHONEK Z PROUTÍ

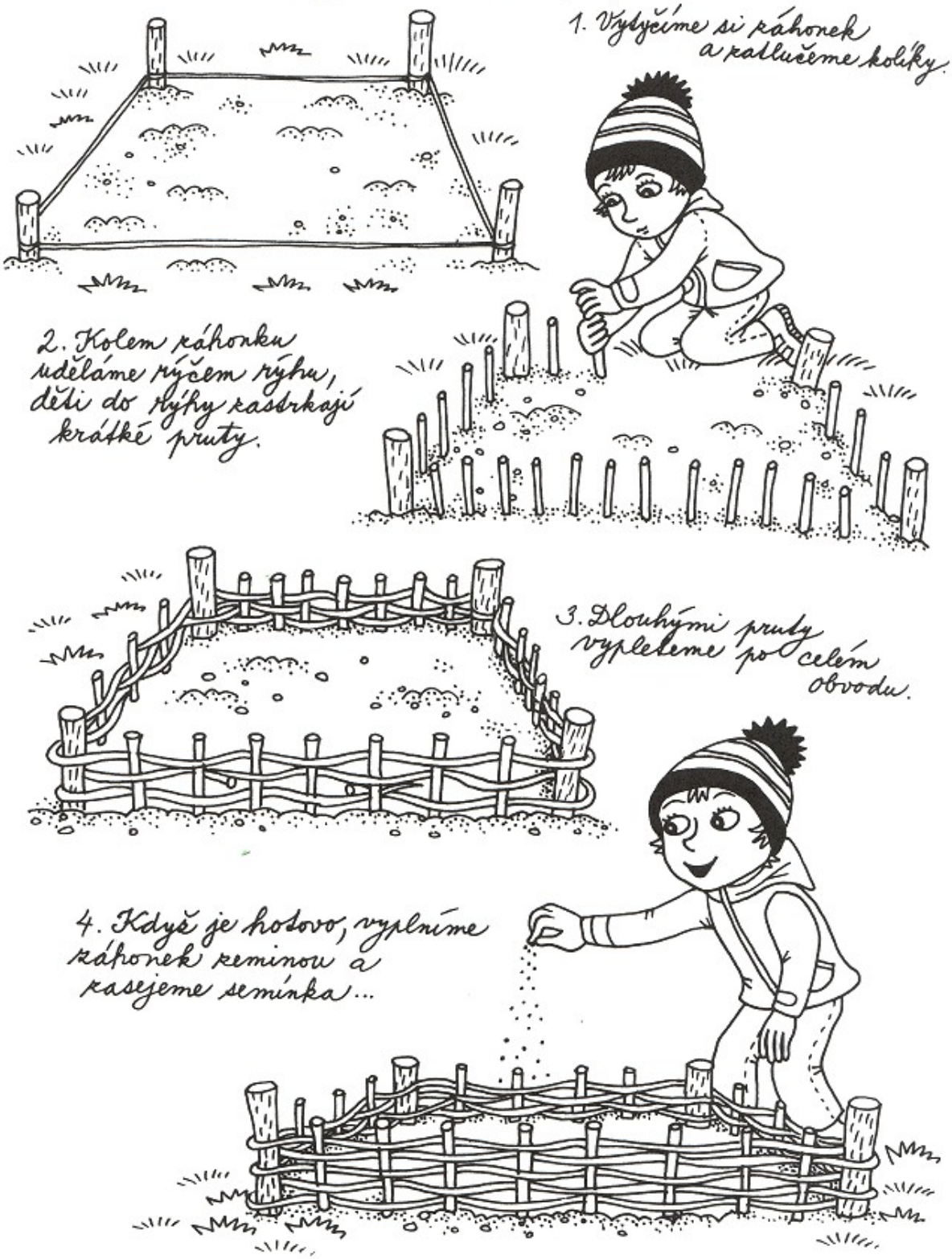

Experimenty:

- **Jak roste tráva**: Prohlížíme travní semena lupou, klíčení v misce na pijavém papíru, zasypání zeminou, pozorování růstu trávy
- **Vliv světla na růst trávy:** Talíř se zelenající se trávou přikryjeme krabicí, po týdnu zjistíme, že tráva zeslábla, zežloutla, necháme opět na světle – zezelená
- **Suchá půda a mokrá půda**: kterou lze rychleji přesít a proč, savost půdy.
- **Pozorujeme vzorek půdy:** Prohrabáváme špejlí, pozorujeme lupou, vybíráme to, co do půdy nepatří. K čemu slouží hlína? / rostliny, živočichové žijící v půdě /
- **Experimenty s půdou**: (hlína, kameny, přírodniny) – děti si vše osahají, přivoní (rozvíjení smyslů), z kamínku staví obrazce (dle fantazie, domečky pro broučky)
- **Experimenty s přírodninami:** Zjišťujeme, jak se přírodniny rozkládají, vysychají, trouchniví (jablíčko, šiška, kaštan, ...)
- **Lesklé nebo matné:** Připravíme si keramické předměty, které jsou buď povrchově upravené glazurou (miska, hrnek, přívěsek) nebo předměty, které jsou vyrobeny pouze z vypálené hlíny (květináč, cihla). Dítěti zavážeme oči a necháme ho rozdělit lesklé a matné předměty na dvě hromádky. Potom ho necháme popsat roztříděné objekty pomocí přídavných jmen (hladký, klouzavý, drsný, zvonivý,…) a odůvodnit podle čeho poznalo, který předmět je glazovaný a který není.
- **Uvíznutí věcí v písku:** Máme nádobu plnou písku, nalijeme do písku dostatečné množství vody a necháme vodu vsáknout. Po odstátí je písek pevný a položíme na něj kámen. Následně začneme s nádobou třepat. Voda se uvolní a písek začne pohlcovat kámen níž.
- **Vidlička v písku:** https://edu.ceskatelevize.cz/video/3389-pokus-vidlicka-v-pisku
- **Knihy s experimenty:**
  - *Velká kniha pokusů*. Svojtka, 2000. Str. 40-41.
  - SENĆANSKI, T.: Malý vědec. Brno: Edika, 2017. Magnety – str. 170-174; gravitace – str. 191-195.
  - ZANONCELLI, A.: *Kniha plná experimentů*. Brno: Edika, 2018. Str. 92-105.

- **Zasaď si dub**

Pobyt venku:

- **Bláto:**

Stopování v blátě / Hra i pro ty, kteří se nechtějí zašpinit. Stačí pozorovat otisky lidí, zvířat, kol v bahně.

Bahenní obličeje / Vytvořme na kmeni stromu obličej zvířat, skřítků, víl. Děti baví přidávat přírodniny jako ozdoby. Čím déle nepršÍ, tím déle se můžete z obličejů radovat.

Razítkování bahnem / Děti se nejprve rozprchnou po okolí a nasbírají přírodniny. Pak je namáčí do blátivé kaše a otiskují na papír. Na slunku vše rychle zaschne a lze i domalovat.

Malování blátem / Z různých odstínů hlíny lze vyrobit skvělé barvy. Malovat pak můžeme na papír obyčejným nebo vyrobeným štětcem.

Hliněné kraslice / Blátem, které vyrobíme z hlíny a vody, lze zdobit i velikonoční vajíčka.

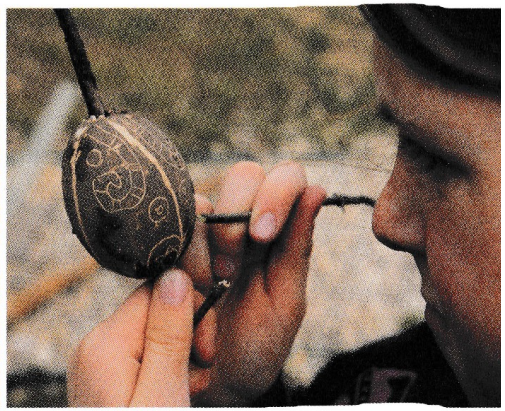

Vyškrabovaní / Děti objevily, že do zaschlé hlíny lze krásně vyškrabovat ostrou větvičkou. Vznikají tak jemné vzory.

Hliněný ateliér / Tvoření s hlínou nabízí ohromné možnosti. Ideální je tvořit venku.

Bahenní obrazy / Zaschlé hliněné obrazy můžete zarámovat do proutěného rámečku.

Hliněné loutky / Z tvrdšího papíru vystřihneme zvířátka, vybarvíme hlínou a z druhé strany nalepíme na větvičky. Divadlo může začít.

- **Malujeme venku blátem:** Vytvoříme si několik odstínu hnědé podle množství hlíny a vody, necháme děti volně malovat štětci. Malujeme na karton nebo hrubší papír. Dozdobíme větvičkami nebo trávou.

- **Bahno:**

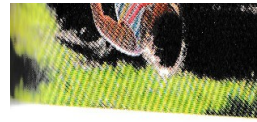

Bahenní hrad

Stavitelé – Jíl + bláto. Děti si vyzkouší, jak se dřív stavělo. Stačí malý proutěný domek, nebo stěna, kterou oplácají hlínou.

Bahenní kuchyně, laboratoř – Stačí pár starých hrnců, vařečky, nějaké přírodniny a zdroj blátíčka.

Jeskyní malby – Jílem, hlínou děti obtahují na velkých plochách cesty, chodníku křídou namalované jeskyní malby.

- **Štětec z jehličí:**
  Pomůcky: klacky, jehličí, nebo kousek větvičky t túje a provázek.
  Prostředí: zahrada, interiér
  Postup: Děti si vyrobí štětec z klacku. Připevní jehličí provázkem a mají štětec, který mohou namáčet do bahna a tvořit s ním obrazce, na zem, na libovolnou desku, zeď.

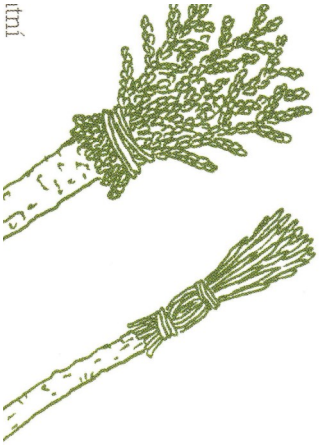

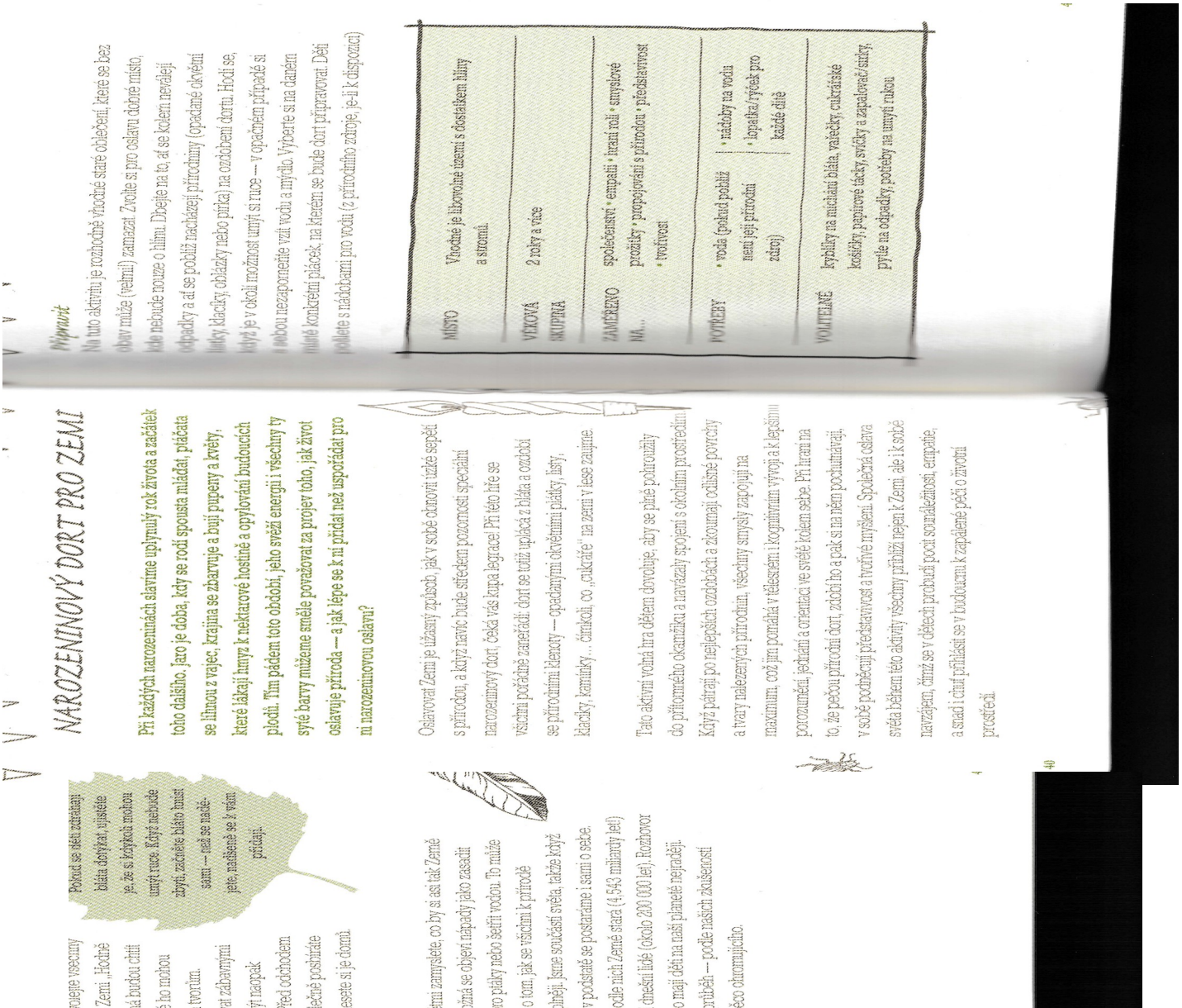

NAROZENINOVÝ DORT PRO ZEMI

Při každých narozeninách slavíme uplynulý rok života a začátek toho dalšího, jaro je doba, kdy se rodí spousta mláďat, ptáčata se líhnou z vajec, krajina se zbarvuje a hmyz, který lákají hmyz k nektarové hostině a opylování budoucích plodů. Tím pádem toto období, jeho svěží energii i všechny ty syté barvy můžeme směle považovat za projev toho, jak život oslavuje příroda — a jak lépe se k ní přidat než uspořádat pro ni narozeninovou oslavu?

Oslavovat Zemi je různým způsobů, jak v sobě obnovit uzlíč sepětí s přírodou, a když navíc bude středem pozornosti speciální narozeninový dort, čeká vás kupa legrace! Při této hře se všichni pořádně zaměřádí: dort se totiž upíjácá z bláta a ozdobí se přírodními klacky — opadanými okvětními plátky, listy, klacíky, kamínky... čímkoli, co „cukráře" na zemi v lese zaujme.

Tato aktivní volná hra z dětem dovoluje, aby se plně pohroužily do přítomného okamžiku a navázaly spojení s okolním prostředím. Když pátrají po nejlepších ozdobách a zkoumají odlišné povrchy a tvary nalezených přírodnin, všechny smysly zapojují na maximum, což jim pomáhá v tělesném i kognitivním vývoji a k lepšímu porozumění, jednání a orientaci ve světě kolem sebe. Při hraní na to, že pečou přírodní dort, zažijí to a pak si na něm pochutnávají, v sobě podněcují představivost a tvořivé myšlení. Společná oslava světa během této aktivity všechny přibližuje nejen k Zemi, ale i k sobě navzájem, čímž se v dětech probudí pocit sounáležitosti, empatie, a snadí i chuť přihlásit se v budoucnu k zapálené péči o životní prostředí.

MÍSTO	Vhodné je libovolné území s dostatkem hlíny a stromů.
VĚKOVÁ SKUPINA	2 roky a více
ZAMĚŘENÍ NA...	společenství • empatii • hraní rolí • smyslové prožitky • propojování s přírodou • představivost • tvořivost
POTŘEBY	• voda (pokud pobíží není její přírodní zdroj) | • nádoby na vodu • lopatka/výběr pro každé dítě
VOLITELNÉ	krpálky na mačkání bláta, vařečky, cukrářské kostičky, papírové tácky, svíčky a zapalovač/sirky, pytle na odpadky, potřeby na umytí rukou

Pokud se děti zahrabaný bláta dotýkat, ujistěte je, že si krátkou mohou umýt ruce. Když nebude zbyvá, začněte bláto hnist sami — nejd se nadě- jete, nezáleně se k vám přidají.

Připomínáme
Na tuto aktivitu je rozhodně vhodné staré oblečení, které se bez obav může (velmi) zamazat. Zvolte si pro oslavu dobré místo, kde nebude nouze o hlínu. Dbejte na to, ať se kolem nevalejí odpadky a ať se poblíž nacházejí přírodniny (opadané okvětní lístky, klacíky, oblázky nebo příkaj) na ozdobení dortu. Hodí se, když je v okolí možnost umýt si ruce — v opačném případě si nebou nezapomeňte vzít vodu a mýdlo. Vyberte si na daném místě konkrétní plácek, na kterém se bude dort připravovat. Děti pošlete s nádobami pro vodu (z přírodního zdroje, je-li k dispozici)

Pěstitelské činnosti:

Anotace: V předškolních zařízeních by činnosti zaměřené na poznávání přírody měly být součástí výuky a zárukou kvality, kterou některé rodiny nejsou schopny, nebo neumí dítěti poskytnout. Pro některé děti je tak jediná možnost, osobně si vyzkoušet pěstitelské činnosti právě již v mateřské škole.

Dítě, které má možnost si vypěstovat kytičku nebo zeleninu si vytváří k přírodě během vegetačního období vztah

Vzdělávací cíl: Co nejvíce dětem umožnit experimentovat s přírodninami, pozorovat, vnímat a výtvarně zachycovat dané souvislosti.

Metody a formy práce:

- **Řízené i spontánní činnosti:** Neřízené činnosti jsou důležité pro zdravý vývoj dítěte, kdy se dítě učí aktivně a poznává nové věci sám. Je zapotřebí podnětné prostředí, aby se děti naučily samy sebe zaměstnat a zapojit další kamarády.
- **Skupinové činnosti** – rozvíjí řadu sociálních dovedností.
- **Experimentování, pozorování** – pozorování pak může být zaznamenáno různou formou – zakreslování, fotografováním, zápisem. Pozorovaná rostlina slouží k pozorování cyklu života.
- **Hodnocení** zpětná vazba

Pomůcky:

- Rostlinky pro sázení, semínka, lupy, sklíčka, mikroskopy, misky, lopatky, malé hrábě, květináče, velké i menší, květináče s okénky na pozorování klíčení – Děti přímo pozorují, co se děje v hlíně, jak květiny a kořenová zelenina rostou, jak se větví jejich kořeny a struktura kořenů.

Aktivity:

- **Klíčení** všech možných semínek ale i různých luštenin – čočky, fazole (mungo fazole) hrách aj.
- **Sázení semen, čočky** (klíčení) - upevnění trpělivosti, rozvíjení bádání, pozorování, rozhovory (co z toho vyklíčí, ze semínek máme rostliny, zeleninu)
- **Sejeme řeřichu** – jak vyklíčí na slunci, ve tmě
- **Setí obilí** – pozorujeme, jak postupně roste, povídání, co se dělá z obilí

- **Sázení, přesazování**
- **Rytí**
- **Vypěstovat kytičku pro maminku k svátku**.
- **"Instalací hmyzího hotelu** v blízkosti záhonu medonosných květin jsme nalákaly různé druhy hmyzu. Děti mají opět možnost pozorovat hmyz z těsné blízkosti, vnímat jeho rozmanitost, dovědět se informace týkající se opylování květin, rostlin a význam tohoto druhu pro život na Zemi**.**
- **Instalací několika kusů ptačích budek, krmítka a pítka aby na zahradu MŠ** přilákáno větší množství volně žijících ptáků.

- **Zasadit strom** na začátku školního roku – každá třída. →S tím spojený i „Den stromů“

Ostatní činnosti:

- **Střídání dne a noci**
- **Práce s mapou:** Hledání vody, stromů, cest, stromů.
  Mapa našeho okolí, ukázka mateřské školy a míst, které děti znají.

Odborná literatura:

- **Svobodná hra -** Justina a Petr Danišovi
- **Rok v lesní školce –** Jane Woroll a Peter Houghton
- **Víc bláta –** (Děti potřebují přírodu) - Andreas Weber

Literatura pro děti:

- **Nej... Planeta Země v pohybu** - Baumann Anne-Sophie
- **Rok v lese** – Dziubak Emilia

Četba po obědě:

- **Pohádky z podzemí** – POSPÍŠILOVÁ, Z.:
- **Pohádky do hajan**. Praha: Portál, 2014. Str. 93-110.
- **Příběhy Ferdy Mravence** – od O. Sekora
- Četba z knížky **„Jak Křemílek a Vochomůrka zasadili semínko“**

SLUNCE

Anotace:

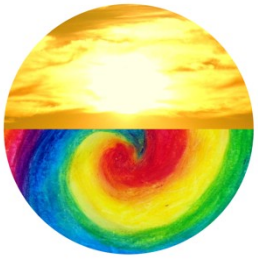

Slunce, je hvězda ve středu Sluneční soustavy. Je 5 miliard let staré a říká se, že je nevyčerpatelné, proto se o Slunci mluví, jako o nevyčerpatelném zdroji energie.

Je to nepřekonatelný životabudič, dělá svým dechem zázraky. Teplé sluneční paprsky umí probouzet veškerý život.

Zavřete oči a otočte tvář ke Slunci. Co na tváři cítíte? Cítíme, jak se nám zahřívá a příjemně.

slunečný den vám dobije baterky. A pokud slunce nesvítí, choďme alespoň pravidelně na vzduch, i denní světlo se počítá. V dnešní době, nejen děti tráví čas v prostorách s umělým osvětlením, je i samotný čerstvý vzduch a přirozené světlo lékem.

Motto: „Až Ti bude úzko otoč se čelem ke slunci. Všechny stíny budeš mít za zády.“ (Jan Werich)

Vzdělávací cíle:

- Seznámení s významem Slunce pro život, osvojování si jednoduchých poznatků o přírodním rytmu. Správně pojmenovat Sluneční jevy. (východ Slunce, západ, zatmění, jeho síla)
- Vytváření elementárního povědomí o širším přírodním prostředí.
- Děti se učí vnímat Slunce, jako pozitivní součást životního prostředí, chápou význam pobytu venku a přirozeného pobytu na Slunci pro zdraví lidského organismu.
- Rozvoj pocitových smyslů. Děti si prožijí pobyt na Slunci a ve stínu a porovnají své pocity.
- Rozvoj představivosti a kreativity dětí s využitím světla a stínu, motivace k vyjádření pocitů prostřednictvím dramatického projevu.

- Osvojení si elementárních poznatků o chování vlastního stínu, v souvislosti s pohybem těla a následnými změnami stínu, s možnostmi ovlivňování vlastního stínu, pochopení spolupráce stínu a těla.
- Rozvoj jemné motoriky, vědomé napodobovaní jednoduchých pohybů.
- Osvojení schopností spolupráce a dodržovaní pravidel.
- Vnímá na elementární úrovni zákonitosti odrazu slunečních paprsků.
- Dokážou pojmenovat vitamín, jehož vstřebávání je závislé na slunečním záření. Starší děti určí, ve kterých potravinách se nachází.

- Rozvoj pohybových dovedností v součinnosti s představivostí a tvořivostí.
- Dokážou popsat osobní pocity spojené se Sluncem. Přičemž využívají nejrůznějších kreativních postřehů.
- Děti prostřednictvím hudebního tvořeni a formou rituálu vyjadřují svůj vztah ke Slunci jako k důležitému symbolu pro lidské společenství.
- Osvojení elementárních poznatků o Slunci, Zemi a Měsíci. Pohyb planet okolo Slunce.

- Rozvoj dovedností při výrobě modelu soustavy Slunce – Země – Měsíc.
- Rozvoj schopností pracovat podle pokynů a stanovených pravidel.
- Dokážou využít všech informací a znalostí o Slunci pro další činnost.
- Dokážou pojmenovat možná nebezpečí, při pobytu na Slunci, Vysvětlí pravidla při pobytu na Slunci. Je Slunce vždy náš kamarád?

- Popíšou zásady první pomoci při poranění, nebo onemocnění způsobeným Sluncem.
- Jak může Slunce ohrožovat životní prostředí? (sucho, teplo, požáry)

Obyvatelé světa Slunce: Fénix, Plamínek

Vzdělávací nabídka činností:

Výtvarné a tvořivé činnosti:

- **Sluneční mandaly**
- **Dotvoření Sluníčka:** Děti sedí v kroužku ve čtyřek skupinách. Uprostřed herny jsou umístěny zbytky látek, krajky, přírodniny, žlutá pet-víčka, stavebnice atd. Děti vystřihnou z barevného papíru kruh – sluníčko (můžeme využít i obruč). Paprsky si společně dotvářejí z připraveného materiálu.
- **Ztracené Slunce:** Kresba po slepu/ve tmě (cokoliv – dům, kolečko, sluníčko, mráček atd.) Děti si vyzkouší, jaké by to bylo, kdyby se Sluníčko ztratilo a nesvítilo.
- **Slash painting:** Červená, oranžová a žlutá barva stříkáním nanesená na podklad.
- **Živly žijí:**
  Postup: kombinované techniky:
  slash painting – OHEŇ,
  práce s přírodními materiály – ZEMĚ,
  rozfoukávání tuše brčkem – VZDUCH,
  zapouštění barev do klovatiny – VODA
  Pomůcky: čtvrtky formátu A3, kružítko, pravítko, tužka, nůžky, úzká izolepa, lepidlo Herkules, zem, písek, brčka, tuš, nádoby na tuš a vodu, anilinové barvy, vodové barvy, větší kulaté štětce, klovatina, ubrusy.

- **Emocionální kresba s hudbou – Slunce:**
  Postup: Děti malují při hudbě, znázorňují teplo Slunce – relaxační hudba spojená se sluncem
  Pomůcky: prašné křídy rozmazávací – suché pastely, výkres – velký i malý formát.

- Obkreslování stínu předmětu.
- Kresba fénixe: Jak asi vypadá? Využij fantazii.

Oheň: Živel, který úzce propojený se Sluncem.

- **Prstové kreslení:** Tempery, oranžová, červená, žlutá – Slunce, oheň.
- **Kapání vosku** z hořící svíčky na podklad do daného tvaru.
- Kresba gumou do svíčkou očouzeného podkladu.
- Kresba uhlím / hnědým, černým uhlem.
- Obrázky z nalepených sirek.

Grafomotorika:

- **Prstové cvičení** – Sluneční paprsky, plamínky ohně na uvolnění ruky a prstů (jakékoliv říkanky – Slunce, oheň)
- **Spirály** pravotočivé i levotočivé – stoupající dým z ohně.
- **Horizontální linky** nebo kruhy – paprsky
- **Velkoformátový jedno tažný** – fénix, ohniště i s plameny (ovály jako kameny)

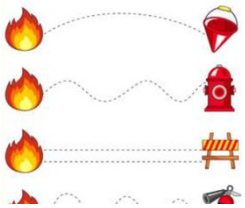

Pohybové činnosti:

- **Pozdrav Slunci:** Dětská jóga

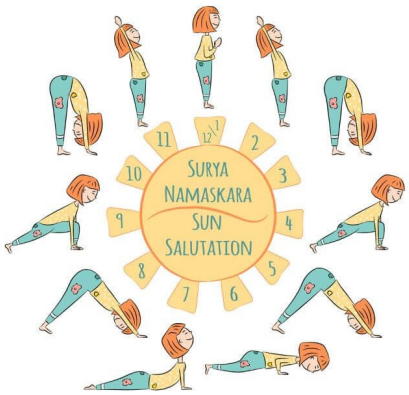

Pozdrav Slunci (Súrja namaskár) je nejznámější jógová sestava (série jogínských ásán), někdy se jí říká nejstarší rozcvička.
Existuje však celá řada variant Pozdravu Slunci. A proto si každý vyberte tu svou.
Nejlépe je cvičit ráno na lačno. Stáři jogíni cvičili tváři k vycházejícímu Slunci.
Při cvičení bychom neměli cítit únavu, melo by se nám volně dýchat a po cvičeni bychom měli chvíli relaxovat.

- **Hra na Mrak a Sluníčko** (nikdy nekončící honička):

Jedny děti jsou mráčky, druhá sluníčka. Děti označíme krepovými papíry příslušné barvy. Každý mráček si vybere jedno sluníčko. Mráček utíká (pluje oblohou) a sluníčko se snaží za něj schovat (utíká stále za ním). Role vystřídáme.

- **Vitamínová honička:**

Úvod: Diskuse na téma, co je to vitamín D a z čeho se tvoří?
Pořekadlo: Kam nechodí Slunce, tam chodí lékař.
Tzn. Že je dobré chodit ven na sluníčko. Slunce je totiž přirozeným zdrojem vitamínu D, který je pro naše tělo důležitý. Tento vitamín se do našeho těla vstřebává jen ze Slunce – slunečním zářením.
Pomůcky: Šátky, nebo nálepky s označením vitamínu D
Postup: Rozdělíme hráče na poloviny, jedni jsou vitaminy D a druzí sluneční paprsky.
Jedno sluníčko a jeden vitamin jsou honiči. Sluníčko honí pouze vitaminy D a vitamin D honí jen sluníčka.
Kdo je chycený, drží se za ruku s původním honícím a honí s ním nyní ve dvojici (a postupně ve trojici, Čtveřici atd.). Honěná končí, když jsou všichni hráči chyceni a tvoří společně jeden řetěz.

- **Ztracené Slunce:**

Úvod: Pokračování z výtvarné činnosti – „Co by se stalo, kdyby Slunce přestalo svítit?“
Postup 1.: honička na slepou bábu.Postup 2.: ve dvojici – jeden má zavázané oči a druhý, který vidí navádí kamaráda kudy má jít. (Stačí přejít kousek třídy.)

Postup 3: Děti si vezmou klapky na oči. Snaží se společně vytvořit kruh, nemluví.
Následuje hodnocení – rozhovor. „Co by se dělo, kdyby slunce nesvítilo?“ Jak se děti cítily, když nebylo světlo a nic neviděli?“

- **Slunce a den:** Hra na Slunce a Zemi

Úvod: Dětem vysvětlíme, jak funguje střídání dne a noci/ světla a tmy.
Sluníčko se nezhasíná/nevypíná a nerozsvěcuje, jako lampička. Svítí pořád, akorát se Zeměkoule točí a na jakou stranu svítí Sluníčko, tam je den.

Postup: Jedno dítě má v rukou Slunce a druhé dítě má v rukou Zemi. 1. dítě „Slunce“ stojí a 2 dítě „Země“ se točí na místě (Je dobré s dětmi pohyb rozfázovat. Dítě „Země“ se bude točit pomalu na místě – když je zády ke Slunci, je tma tudíž noc, když je čelem ke Slunci je světlo, tudíž den.

Pomůcky: Žlutá koule – balón, balónek, obalit krepákem, zeměkoule balón – modrý menší balónek.

- **Slunce a rok:** Hra na Slunce a Zemi

Obdoba hry Slunce a den s tím rozdílem, že Dítě „Země“ se bude točit a zároveň obíhat kolem Slunce. Aby se dítě „Země“ drželo v kruhu, pomůže nám k tomu lano.

HURDOVÁ, E: *Hrajeme si s padákem.* Praha: Portál, s. r. o., 2014.

- UFO (str. 36) – pokud oheň pojmeme jako Slunce
- trpaslík a obr (str. 37) – honící se uhlíky
- černá díra do vesmíru a kometa (str. 40)
- hrnečku vař I a II (str. 82 a 84) – namísto kaše láva z vybuchlé sopky
- létající komety (str. 93)
- hřej, sluníčko, hřej (str. 94)

- **Pohybová chvilka – zdravotní cviky:**

1) ráno se sluníčko probouzí a rozhlíží se po zemi (výkony a úklony stranou)
2) vidí včelku, jak poletuje z květu na květ (úkroky do stran a dřep)
3) natahuje paprsky na kytičky (sed skrčmo – otáčení trupu
4) v trávě leze šneček (leh na břicho, natažené paže, zvedání hlavy)
5) v trávě leží brouček a sluníčko ho lechtá (leh na zádech, třepání rukama s nohama)
6) brouček se začne slastně protahovat (leh na zádech, výpony paží a nohou)
7) brouček je spokojený, začne usínat (relaxace)

- **Házení a chytání míče – cvičení** s míčkem – sluníčkem

Oheň:

- **Cvičení se šátky**, které mohou představovat plameny.
- **Lávový chodník** – šlapat jen do kruhů, na podložky, chůze po laně.
- **Rychlý běh, skákání po špičkách** – Běh po Slunci, které je horké, nebo země je horká, láva vře pod povrchem.
- **Sběr dříví na oheň** – běhání pro rozházené tužky, špejle... a jejich nošení na určené místo
- **Honička „Hašení požáru“:**

Děti mají za kalhotami upevněné červené krepové ocásky představující oheň a dva hráči s modrým proužkem ztvárňující vodu je mají uhasit sebráním proužku.

Hudební činnosti:

- **Bubny oslavující Slunce**

Pomůcky: Bubny (nebo drumbeny) pro každé dítě, zvonkohry, rytmické nástroje, kartičky, fixy, nůžky, papíry, velké papíry do skupin, videonahrávka z realizace aktivity v praxi na DVD 2 .
Postup: Blok Bubny oslavuji Slunce je složen z několika dílčích aktivit, které můžete využít samostatně, nebo je vzájemně propojovat a vytvořit z nich zajímavý originální celek.

1. Motivace: Děti pomocí hádanky mají za úkol odhalit základní téma celé aktivity – „Slunce“

V zimě dokonce zebe, v létě je ho plné nebe. Na obzoru beránky proměňuje v červánky.
Rádo v dešti kresli most, velkým, malým pro radost.
Jamile děti uhodnou Slunce začíná brainstorming na téma „Slunce“ (Asociace)
Zaměřujeme se především na to, jaké pocity v nás slunce vyvolává.

2. Poslech africké hudby: Aktivita začíná poslechem africké hudby na bubny. (Vybereme ukázky různých nahrávek afrických bubnů) viz odkaz. https://www.youtube.com/watch?v=LOS0kA_O6IQ

Následuje diskuse ohledně vyslechnuté nahrávky, nebo v multifunkční učebně můžete dětem i ukázku pustit. Vysvětlíme dětem, že v Africe svítí slunce pořád – celý rok. A proto ho Afričané oslavují každý den svými hudebními rituály – hrou na bubny.

Básnička: Afrika je slunná přeci, je tam teplo jako v peci,
Černoši i běloši u vody si lenoší.

3. Společný nácvik Slunečního rituálu:

Píseň: Sviť sluníčko
melodie: Kdybys měla má panenko sto ovec
text: Sviť sluníčko pro teplíčko, pro teplo, pro teplo.
Bez tebe by se nám tady zle vedlo, zle vedlo.
Jsi zdrojem tepla, zdrojem světla
Ve sluneční soustavě jsi největší hvězda.

1) Hra na tělo s nácvik slov z písně.
2) Rytmus na bubínky – slova pomáhají držet hraný rytmus)
3) Improvizace na bubny – Každé dítě po kruhu postupně improvizuje na buben a mezi jednotlivými improvizacemi se opakuje společný základ – „Sviť Sluníčko“

- **Pohádka a hudební nástroje:**

Vyprávíme pohádku o tom, co sluníčko dělá celý den. Pokaždé, když v pohádce zazní slovo „slunce“, „sluníčko“ děti zacinkají na rolničky nebo činely.

- **Píseň:** Sluníčko zachází za hory.
- **Píseň:** Sluníčka – Marie Kružíková

Logopedie:

- **Zahřívání studených rukou** – nádech nosem, co nejdelší, postupný a jemný výdech pusou
- **Písmeno „S“ -** Vymýšlíme předměty začínající na stejné písmeno „S“ jako „Slunce“.
- **Sfouknutí svíčky** – nádech nosem a prudký, krátký výdech pusou
- **Divé plamínky** – kmitání jazýčku ze strany na stranu
- **Spálený jazýček** – vyplazený jazyk, krátké rychlé výdechy (jako uhoněný pejsek)

Dramatické činnosti:

- **Na sluneční poštu**

Děti si sednou do kruhu tak, aby k sobě byly otočeny zády, nesmějí mluvit. Paní učitelka nakreslí jednomu dítěti prstem na záda slunce, děti si postupně mlčky tento vzkaz posílají,

sdělují si své pocity, na závěr si všichni lehnou na záda, nohama se dotýkají v kruhu, ruce mají rozpažené nad hlavou (Slunce)

- **Rytmická kruhová hra Na světýlka:**

Děti sedí v tureckém sedu, ruce mají sevřené v pěst a zdvižené nad ramena. Rozevřít dlaně (slunce se rozsvítí), sevřít pěst (Slunce zhasne). Začít ve zpomaleném tempu. Měníme na úder bubínku nebo trianglu, rytmus můžeme určovat i citoslovci („blik, blik“).

  - Další rozvíjení: Můžeme rozsvěcovat celý kruh (slunce) tak, že začne dítě napravo blikat, postupně se k němu přidají děti, které následují po kruhu, dokud nebliká, nesvítí celý kruh. Náročnější varianta je ta, že postupně sluníčko zhasíná, děti jeden po druhém přestávají blikat rukama.

- **Uvítání Slunce:** Zdramatizovat pozdrav Sluníčku. Jak bys uvítal Slunce? (pantomima, pohyb)
- **Slunce a rostliny:**

Úvod: S dětmi si povídáme, jak se rostliny chystají na zimu?
Rostliny mají Sluníčko, jako jídlo, je to pro ně zdroj energie.
Postup: Pantomima – klíčení rostlin s příběhem – hra na louku:

1) Rostliny na louce se probouzejí – probouzí je rosa a Slunce.
2) Mají žízeň pijí kořeny
3) Otvírají své květy
4) Je poledne – Sluníčko je příliš silné, květiny musejí jít spát.
5) Odpoledne se zase probouzejí
6) Opylují je včelky
7) Večer usínají – uzavírají své květy.

- **Pantomima –** Slunce a den – denní režim – části dne. (Sluníčko se probouzí až usíná)
- **Hra – Sluníčko:**

Spí a spí,
slunce spí.
Kdo ho asi probudí?
My si na něj zavoláme.
Tím sluníčko přivoláme. Vstávej slunce začni hřát, my si s tebou chceme hrát.
Děti jsou v kruhu, jedno dítě (sluníčko uprostřed), ve dřepu naznačuje spánek. Ostatní chodí dokola.
Spí a spí.....šeptem
My si na něj.....naznačujeme volání
Vstávej slunce.....dupeme
My si s tebou.....tleskáme
Dítě uprostřed se probudí a vybere další sluníčko, aby se probudilo ze zimního spánku.

- **Slunce a stín: dramatizace pohádky**

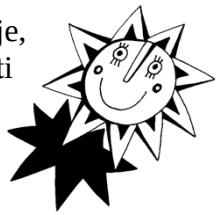

Motivace: Anička si na školní zahradě prohlíží svůj stín. Dělá různé pohyby a pozoruje, jestli i stín dělá totéž. Hra ji zaujala natolik, že si ani nevšimla, jak se k ní některé děti postupně přidávaly. Nakonec všechny děti poskakovaly, mávaly rukama i nohama a všelijak se kroutily. Paní učitelka je s úsměvem pozorovala a po chvíli je zavolala sobě. Chtěla jim vysvětlit a ukázat, jak si mohou hrát se stínem. „Každý má svůj stín a vidím, že ho krásně ovládáte. Tady venku nám pomáhá sluníčko. Zkusíme si ve škole pomocí stínu něco zahrát. Kdo se přidá? A kdo udělá sluníčko?“
Pomůcky a materiál:

- velká silná lampa
- zatemněná místnost
- bílá zeď, připadně velké bílé plátno

Metody a formy práce: Motivace příběhem, pohybové, tvořivé a dramatické metody, hodnocení, reflexe
Postup: Zatemníme třídu a rozsvítíme předem nainstalovanou velkou lampu proti bílé zdi nebo plátnu. Děti budou zvědavě pokukovat co se chystá. Následuje příběh Aničky (viz. Motivace). Kdo udělá sluníčko? Sluníčko zůstalo venku, ve třidě ho nahradila velká lampa.
Zkusíme, jestli budeme mít stíny i bez sluníčka a co všechno se dá pomocí stínu vytvořit. Zahrajeme si stínové divadlo. Nejprve hraje stínové divadlo pedagog s panenkou „Ančkou“. Potom vyzveme postupně děti, podle zájmu, aby předvedly různá zvířata nebo činnosti. Ostatní děti hádají. (Doporučujeme upozornit děti, aby hádaly podle stínu, ne podle toho, co dělají děti či
pedagog.) Pokud má školka možnost zajistit napnuté plátno, kdy lampa svití zezadu a „herce“ není vidět, je to lepší. Tato varianta je pro děti atraktivnější, a když předvádí děti, nestydí se, protože nejsou vidět. Postupně se vystřídají všechny děti, pohrají si se svým stínem, pozorují ho a zkoušejí předvést zvíře nebo činnost. Mohou vystupovat i ve dvojici. Mohou také vytvářet stíny pomocí svých rukou.
Důležité je, aby si nejprve se svým stínem pohrály a vyzkoušely, co stín dělá. Také je důležité děti upozornit, aby sledovaly, co dělá jejich stín, protože ony to mohou předvést správně, ale jejich stín to udělá jinak. Děti objevují hru se stínem.
Hodnocení (reflexe):

- Co se vám líbilo?
- Jaké činnosti se vám dobře předváděly?
- Když chcete, aby se stín rychle hýbal, co musíte dělat?
- Co bylo veselé při pozorování stínu?
- Co nového jste se dozvěděli?

- **Výroba stínového divadla: dramatizace s loutkami**

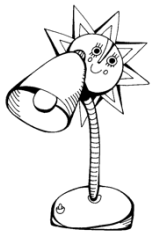

Motivace: Anička drží v ruce vystřiženou kytičku na špejli a zkouší před lampou, jestli udělá stín.
„Jé, podívejte se, ta vystřižená kytička dělá stín. Škoda, že je jen šedý. Docela by mě zajímalo, jestli muže být stín taky barevný. Je to prima, jenom mě nebaví, že je pořad černý nebo šedý. Co myslíte, šel by nějak udělat barevný stín?“, ptá se kamarádů. „Tak mě napadá, že když s kytičkou pohybuji, tak je to jako loutka. Já mám nápad, co kdybychom si vyrobili stínové divadlo?“
Doba trvání: Vzhledem k náročnosti je doporučeno rozdělit aktivitu do dvou dnů. výroba kytiček a motýlků, nebo jakýchkoliv loutek na špejli – 1 hod., stínové divadlo + povídání – 1 hod.
Pomůcky a materiály:

- vetší lampa se silnou žárovkou
  čistá bílá zeď, kam je možno stíny promítat (v lepším případě velké bílé plátno, které je upevněné tak, aby za něj děti mohly jít a stíny se promítaly na plátno)
- špejle
- delší, tenké tyčky
- tvrdé papíry
- nůžky
- ozdobné děrovačky na papír
- lepidlo
- průsvitné folie (jednobarevné i duhové)
- přehrávač, hudba (doplnění k divadlu)

Metody a formy práce: Motivace příběhem, činnostní, tvořivé a dramatické metody, reflexe, vyhodnocení a sebehodnocení.
Postup: Zahrajeme krátké stínové divadlo. Navážeme motivačním příběhem „Aničky“. Děti rozdělíme na čtyři skupiny, dvě skupiny dostanou šablony na vystřihování kytiček, dvě skupiny šablony na motýlky (dělení může být i podle věku, mladší a starší – mladší dostanou kytičky jednodušší na výrobu, starší dostanou složitější motýlky).
I. část: výroba kytiček a motýlků:
- Kytičky: každé dítě si připraví jednu vystřiženou kytičku z tvrdého papíru, kytička má vystřižený vnitřek (z velké kytičky se ve stejném tvaru uprostřed vystřihne menší kytička), ke kytičce dostane druhou vystřiženou kytičku, tentokrát z průsvitné barevné folie (mohou být v různé barvě). Pokud by nezvládly vystřihnout kytičku z folie děti, pomůže či předem připraví učitel. Obě kytičky následně slepíme, pokud možno tvarově stejné (není to tak nutné jako u motýlků, kytičky mohou být různé).
- Motýlci: Vystřiženého motýlka z tvrdého papíru a vystřiženého motýlka z průsvitné duhové folie, mají děti za úkol rovněž slepit. Motýlek může mít prostřižené proužky kolem těla. Děti zároveň dostanou na stůl „vykrajovátka na papír“ (ozdobné děrovačky).
Než budou slepovat motýlky k sobě, mohou si po obvodu křídel vykrajovátky vykrájet dírky libovolných tvarů. Poté slepí motýlky k sobě. U motýlků je už potřeba dbát, aby byli správně slepeni tvary k sobě.
Připevnění kytiček a motýlků k delším tyčkám a špejlím je náročnější, proto je vhodné, aby při této činnosti pomáhal pedagog.
II. část: barevné divadlo:
Když si děti připraví své výtvory, rozdělíme je na dvě skupiny – dáme dohromady vždy jedny motýlky a jedny kytičky.
Jedna skupina bude hrát příběh, druhá se bude dívat a pak se vystřídají. Přejdeme do zatemněné připravené třídy, jedna polovina se posadí před plátno coby diváci, druhá jde za plátno jako herci (nebo jedna za lampu – diváci a jedna před lampu – herci).
Děti zatleskají́ – pokyn, že můžeme začít hrát. Pustíme tiše vhodnou, nerušivou a veselou hudbu.
Děti s kytičkami se postaví doprostřed nebo rozprostřeně po celé délce plátna či zdi (plátno nebo světlo proti zdi je v takové výšce, aby děti nebylo vidět) a drží kytičky na tyčkách vzhůru proti světlu, tak aby dělaly dobrý stín. Děti s motýlky zatím stojí stranou, až se kytičky ustálí. Potom dáme pokyn motýlkům, aby květy opylovaly.
Důležité je, aby se děti dívaly na svůj stín a držely motýlky správně. Každý motýlek musí́ opylovat každou kytičku, ale může i několikrát stejnou. Nebo si může jen tak poletovat světem (je dobré to říct dětem při přípravě divadla).
Až motýlci odletí, vypneme hudbu, děti si zatleskají a skupiny se vymění. Pustíme znovu hudbu (stejnou nebo jinou), v květiny a motýlky se promění druhá skupina. Poznámky a doporučení: Kytičky by měly být vetší než motýlci. Folie by měly být tvrdší, nedoporučujeme krčivý měkký igelit, aby se s tím dětem dobře pracovalo.
Hodnocení (reflexe):

- Jak se vám líbilo stínové divadlo?
- Jak v vzniká stín?
- Jaký příběh byste mohli hrát? a jaké́ pomůcky byste si k tomu vyrobili?
- Co se vám dařilo? co bylo těžké?

- **Kde bydlí Sluníčko?**

3.3 Náměty na činnosti

Nabídka činností je rozdělena na dva soubory. První soubor deseti lekcí má název „Kde bydlí sluníčko". Jeho cílem je environmentální vzdělávání dětí a věnuje se přírodním jevům na obloze.

Jako inspirace posloužila kniha J. Ruthové *Kde bydlí sluníčko*, z níž byly použity básničky a vyprávění jako motivace k činnostem.

Slunce bylo zvoleno jako první, děti si je dokážou dobře představit. Slunce vnímají velice brzy a také ho zobrazují ve svých kresbách. Téma je rozděleno do pěti z celkových deseti činností. Bloky trvají přibližně 15–30 minut, což je čas ideální pro věkovou skupinu 3–4letých dětí. Déle svou pozornost nedokážou plně udržet. Činnosti jsme pokaždé uvedli básničkou a společně s dětmi si zopakovali, co si zapamatovaly z předchozí činnosti.

Slunce je pro mladšího předškoláka většinou pouze žlutá koule, co jasně svítí na obloze. Záměrem činností je, aby si děti uvědomily význam slunce jako zdroje světla a tepla a jeho nezbytnost pro vše živé. Další nový poznatek děti získají pochopením střídání dne a noci. V činnostech děti budou rozvíjet své pohybové dovednosti, obratnost a orientaci v prostoru. Vyzkoušejí si chůzi se zavázanýma očima, kdy se budou muset spolehnout na pomoc svého kamaráda. Při rytmizacích děti pohybově a rytmicky vyjádří písničku, básničku nebo říkadlo a také si vyzkoušejí pohybově ztvárnit zvířecí postavu. Použijeme rytmické hudební nástroje (bubínky, ozvučná dřívka) a budeme se hudebně doprovázet – děti vyťukají jednoduché rytmy. Lekce podporují děti ve svobodném verbálním i neverbálním vyjadřování.

AMIROVÁ, A., FIEDLEROVÁ, M., REJCHRTOVÁ.: *Metody a aktivity dramatické výchovy v předškolním vzdělávání.* Praha: Raabe, s. r. o., 2019. Str. 44–53.

Kde bydlí sluníčko

■ Slunce – východ a západ

Cíle:

- získat povědomí o střídání dne a noci,
- procvičovat pohyb v prostoru a obratnost,
- vyjadřovat své pocity,
- pozorně vyslechnout čtený text.

Pomůcky: velké látkové slunce, měsíc a noční obloha s měsícem, vesty s obrázky Země, měsíce a slunce, strakatý míč jako symbol kutálející Země, pohádková knížka *Kde bydlí sluníčko*.

Motivace:

Děti se posadí do kruhu na koberci, učitelka představí pohádkovou knihu Jany Ruthové *Kde bydlí sluníčko* s ilustracemi Marie Brožové. Přečteme si úvodní básničku:

Málokdo ví,
snad jen ptáček, co vyletěl nad obláček.
Kdopak poví, kam chodí spát
slunce, mraky, měsíček,
hvězdy, déšť a větříček...
Uprostřed obláčků,
kde je mlha smotaná,
nebeská chaloupka že prý je schovaná.
Kdopak poví?
Snad jen ptáček, co vyletěl nad obláček.

(Ruthová, 2009, s. 4)

„Nad obláčky, ukrytá v mlze, je malá chaloupka. A v té chaloupce je komůrka, v komůrce jsou postýlky. Na zlatém polštáři spí Sluníčko, na stříbrném Měsíc a na mihotavé hvězdičky. A kdo spí v postýlce, kde jsou rozházené peřiny? Vítr. A kdo spí v postýlce, ze které kape voda? Mraky. A kdo spí v postýlce, která má bílé krajkové peřiny? Tam spí zachumlané sněhové vločky. V chaloupce je uklizeno a všecko má svůj řád, tak jako po jaru přijde léto, po něm podzim, a nakonec zima. První pohádka bude, děti, o ***Sluníčku****. Víte, kde se Sluníčko probouzí a kam chodí spát, aby mohl vyjít na oblohu Měsíc?"* (Ruthová, 2009, s. 5)

Při činnosti budou pomáhat tři děti z předškolní třídy, předem jim vysvětlíme a secvičíme s nimi role, které ztvárňují. Herci se rozestavějí pod bočním vedením učitelky: jedno jako Slunce na jeden konec třídy, druhé jako Měsíc na druhý a třetí bude jako planeta Země kutálet míč od Slunce k Měsíci. Slunce i Měsíc se dětem představí a vysvětlí, proč stojí na určených místech. Dítě, které představuje Zemi, kutálí míč (Země) od Slunce k Měsíci.

Nabídneme dětem možnost vyzkoušet si kutálet se stejně jako Země. Dítě, které hraje Zemi, ukáže mladším dětem, jak správně válet sudy. Děti ho budou na pokyny učitelky postupně následovat. Činnost několikrát zopakují. Poté se zase překutálejí opačným směrem, aby sluníčko mohlo na obloze znovu vyjít. Pro kontrolu, zda si děti uvědomily smysl slov „východ" a „západ", zařadíme rušnou hru, kdy se děti budou na pokyn přemisťovat buď na východ ke sluníčku, nebo na západ k měsíci. Na závěr si po ukončení činnosti zarecitují pohybovou básničku „Hřej sluníčko, hřej", kterou také pohybem doprovodí.

Hřej sluníčko, hřej, hory doly krej.	výpony do výšky ke slunci
Povyskoč si výše, na té naší střeše.	poskoky do výšky
Kolo udělej![3]	točíme se dokola

[3] *Hřej sluníčko hřej* [online]. [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: http://www.predskolaci.cz/hrej-slunickohrej/8455.

Průběh:

Rozestavíme naše herce (slunce a měsíc) na protilehlé konce herny a poprosíme je, aby se představili: *„Já jsem slunce a ráno vycházím na východě. Já jsem Země a celý den se kutálím. Já jsem měsíc a čekám, až bude večer, abych mohl svítit."* Předvedeme dětem, jak se Země od východu slunce kutálí až k měsíci, kdy slunce zapadá a nastává noc. Nabídneme jim, zda se stejně jako Země chtějí kutálet. Na východě je ráno, tam se sluníčko probouzí (znázorněno), a když zapadá, vychází měsíc a my musíme jít spát (také znázorněno). Děti v řadě za sebou válejí sudy od slunce k měsíci, když se dokutálejí do cíle, ukládají se ke spánku. Činnost můžeme zopakovat několikrát za sebou.

Pro upevnění poznatku na děti jen zavoláme „západ" a děti se rozběhnou k noční obloze, kde se schoulí ke spánku. Na zvolání „východ" běží ke sluníčku, kde s nataženými pažemi ztvárňují vycházející slunce. Činnost také několikrát zopakujeme. Lekci ukončíme pohybovým říkadlem.

■ Slunce – světlo

Cíle:

- pochopit slunce jako zdroj světla,
- nebát se chůze se zavázanýma očima,
- spolupracovat ve dvojici,
- učit se důvěřovat kamarádovi,
- procvičovat orientaci v prostoru.

Pomůcky: látkové slunce, šátky na zavázání očí, kužely.

Průběh:

V ranním kruhu si nejprve přečteme úvodní básničku z knížky *Kde bydlí sluníčko*. Společně s dětmi si zopakujeme, co už o slunci víme, kde vychází a kam zapadá – vhodně volenými otázkami se snažíme získat co nejvíce dětských postřehů. Děti motivujeme slovy: *„Slunce spí v nebeské chaloupce na zlatém polštáři. Ráno vychází na východě a svítí na obloze celý den. Kdyby nesvítilo, byla by pořád tma. Zkusíme si, jaké by to bylo, pohybovat se ve tmě? Zavážeme si oči šátkem, abychom si to vyzkoušeli."*

Děti si zahrají hru na slepou bábu. Ve hře zjistí, jaký je pocit nevidět. Při této pohybové hře asistují obě učitelky – druhá pomáhá hlasově navádět děti se zavázanýma očima. Následně děti vyzveme, aby vyjádřily své pocity ze zavázaných očí.

Podněcujeme je k samostatnému vyjadřování svých pocitů. Na závěr si společně zarecitujeme a zatancujeme pohybové říkadlo na probuzení slunce: *„Sluníčko stále spí, zavoláme na něj? Je to spáč, zkusíme ho probudit básničkou a budeme mu s probouzením pomáhat, ano? Lehneme si na koberec a probudíme se s ním."*

Sluníčko se probudilo,	otevíráme oči a sedáme si
na oblohu vyskočilo,	vstáváme a vyskakujeme do výšky
umylo se v ranní rose,	rukama si omýváme obličej
zamrkalo, protáhlo se.[3]	mrkáme a protahujeme se

Dětem, které si chtěly slepou bábu vyzkoušet, pomůžeme zavázat oči a pokusíme se pohybovat v otevřeném prostoru. Protože do sebe děti občas narazí, nabídneme jim možnost vyzkoušet si ve dvojicích roli „slepé báby" a jejího pomocníka, který ji povede do určeného cíle. Zapojíme tak děti, které se bály zavázaných očí. Vytvoříme pro ně jednoduchou slalomovou dráhu z kuželů a cíl, kterým pak děti postupně procházejí.

Nakonec se vezmeme za ruce, uděláme kruh (velmi se osvědčilo děti do kruhu posadit – nedokážou to ještě spontánně, vytvářejí různé shluky) a posadíme se. Vyzveme děti k vyprávění, co pro ně znamenalo nevidět nic. Činnost ukončíme pohybovou básničkou.

[4] *Sluníčko se probudilo* [online]. [cit. 2017-04-12]. Dostupné z: http://www.predskolaci.cz/slunicko-seprobudilo/10308.

Slunce a živé organismy

Cíle:

- uvědomit si, že slunce potřebují i ostatní živé organismy,
- bezpečně poznat žlutou, červenou a modrou barvu,
- reagovat pohybem na pokyn učitelky,
- pracovat ve skupině,
- pohybově vyjádřit básničku.

Pomůcky: zelená pokrývka, drobné předměty žluté barvy, vystřižené květiny a motýli z modrého a červeného papíru.

Průběh:

Děti se usadí do kruhu, zopakujeme si úvodní básničku a průběh činnosti z minulého dne: *„Včera jsme si povídali o sluníčku, jak je důležité, aby na nás svítilo. Světlo potřebujeme nejen my, ale i květiny a zvířata. Na koberec jsem vám připravila velikou louku a vy mi na ní vyrobíte žluté sluníčko, které nám na ni potom bude svítit – a také na kytky, včelky a motýly, kteří u nich poletují."* Rozprostřeme pokrývku zelené barvy (může být i velký papír natřený na zeleno). Na podložku děti budou nosit všechno žluté, co ve třídě najdou. Společně vytvoří žlutý tvar kruhu – sluníčko.

Nabídneme dětem, zda si chtějí zkusit být chvilku květinou nebo motýlem. Rozdělíme jim obrázky modrých motýlků a červených květin a děti budou reagovat na pokyny učitelky. Cílem je správně reagovat na svůj obrázek, který dítě drží v ruce.

Úkol můžeme ztížit tím, že každá skupina vyjadřuje jiný pohyb. Motýlci poletují a květiny se z podřepu zvedají do stoje. Skupiny vyměníme, aby si děti vyzkoušely oba pohyby.

Pro zklidnění si děti zarecitují básničku, kterou doplní i pohybem.

Sluníčko svítí a hřeje,	točíme se s rozpaženýma rukama
na děti se rádo směje.	směje me se
Říkala to kytička	podřep, postupně se postavíme, ruce do výšky
a rozkvetla celičká.	výpon vzhůru na špičkách s nataženýma rukama
Děti, ty si smějí hrát,	poskakujeme
na sluníčko zamávat!	máváme

(Ruthová, 2009, s. 8)

Děti snášejí na louku žluté kostky, pastelky, autíčka, nádobí..., až se nám podařilo vytvořit žlutý kruh. *„Sluníčko leží na louce a mně se zdá, že se mu na oblohu nechce. Jenže my potřebujeme, aby na nás svítilo! Mohli bychom si zahrát na motýly a kytičky, třeba se sluníčko umoudří, až nás uvidí, co vy na to?“* Děti rozdělíme do dvou skupin a rozdáme jedné skupince obrázky červených květin, druzí budou ztvárňovat modré motýlky. Na zacinkání a oslovení začnou děti-květiny z podřepu vstávat, na druhý pokyn mezi nimi procházejí děti-motýli. Skupinky vyměníme, aby si děti vyzkoušely obě role. Činnost zakončíme pohybovou básničkou.

■ Slunce – teplo

Cíle:

- uvědomit si další vlastnost slunce: teplo,
- vnímat jiný způsob života v cizí kultuře,
- pohybově ztvárnit zvířecí postavu, pohybově a rytmicky vyjádřit hudbu,
- seznamovat se s novým přírodním prostředím a exotickými zvířaty,
- vnímat odlišnost jiného národa (nejsme všichni stejní),
- pojmenovat exotické zvíře,
- vyťukat jednoduchý rytmus na hudební nástroj,
- zbavit se ostychu projevit se před ostatními.

Pomůcky: mísa s pískem a plastové modely exotických zvířat, bubínek, činelky, ozvučná dřívka, černoušek Nuk.

Průběh:

V ranním kruhu děti motivujeme: *„Dnes pojedeme na výlet na daleké a zajímavé místo, určitě jste tam ještě nikdy nebyli. Slunce tam hřeje tak silně, že lidé jsou úplně hnědí. Přivedla jsem nového kamaráda, který tam bydlí."* Na začátku činnosti dětem vysvětlíme, že existují země, kde slunce hodně hřeje, a představíme jim nového kamaráda, černouška jménem Nuk, který žije v Africe. Povzbudíme děti, aby se navzájem představily.

Prostřednictvím Nuka seznámíme děti s Afrikou – popisujeme zajímavé odlišnosti života (tmaví lidé, poušť – krajina bez rostlin, exotická zvířata). Děti pojmenují a pohybem vyjádří africká zvířata nejprve ve skupince a poté jednotlivě. Seznámí se s pouští, pro ně nezvyklým přírodním prostředím, a se zvířaty, která na poušti žijí. Společně pomocí rytmických nástrojů zatančí africký tanec. Na závěr činnosti zařadíme pohybovou písničku o Africe:

Čáry máry ententýky,	čáráme prstem do vzduchu
poletíme do Afriky,	naznačujeme křídla letadla
přidržte si čepice,	držíme ruce na hlavě
hop a už jsme v Africe!	poskok a tlesknutí
Lvi a lvice pod palmami *hrozitánsky špulí tlamy,*	pohyby znázorňujeme lva
loví myši v oáze, *přibývají na váze.*	skáčeme do podřepu – lovíme
Pštrosi mají krásné peří, *pyšně si ho nakadeří.*	vykračujeme si zeširoka
Cinkneš-li však nablízku,	triangl
strčí hlavu do písku.	schováme obličej

(Léblová, 2012, s. 143)

■ Slunce a déšť – koloběh vody

Cíle:

- seznámit se s koloběhem vody,
- vyprávět příběh podle obrázků – rozvoj jazykových dovedností,
- zvládnout hudební doprovod na ozvučná dřívka – změny rytmu,
- pozorně vyslechnout čtený text.

Pomůcky: plyšový pejsek, sluníčko a mrak jako kulisy, obrázky s motivem příběhu „Jak sluníčko vypilo štěňátku vodu z misky", misky s vodou, houbičky, ozvučná dřívka, knížka *Kde bydlí sluníčko*.

Průběh:

V ranním kruhu přečteme dětem úvodní básničku a motivační pohádku: *„Jednou ráno se cítilo sluníčko kapánek v líné náladě. Usmyslelo si, že už je asi poněkud vysvícené a že pro dnešek zůstane doma. Koneckonců mraky mají připravené konve s vodou a všechny stromy, keře a květiny na zemi čekají na nebeskou vláhu. Každý mrak popadl svou konvičku a hajdy do práce. Z nebe pršelo, jen se lilo. Tráva se zazelenala a květiny otevřely své kalíšky. Dnes si povíme o dešti. Už víme, že déšť padá z mraků na nebi, padají na nás malé i veliké mokré kapky. Ale jak se tam nahoře voda vůbec vzala, co myslíte? Mám tady povídání s obrázky o štěňátku, kterému zmizela voda z misky, a ono se snaží vypátrat, kdo mu ji vypil, protože má velikou žízeň. Třeba se pak dozvíme, kde se mraky na nebi vzaly. Pomůžete mi ji vyprávět?"*

Podle obrázků s dětmi převyprávíme příběh štěňátka, kterému slunce vypilo z misky vodu. Společně obrázky složíme podle děje. Nabídneme dětem, zda si nechtějí vyzkoušet být na chvíli mrakem a zapršet. Děti budou houbičkami vysávat vodu jako sluníčko svým paprskem a poté ji mačkat zpět do misek, aby pochopily smysl koloběhu vody.

Polytechnické činnosti:

- **Výroba sluníčka z tmavé keramické hlíny**

- **Výroba slunečního areálu**

Motivace: Slunce je největší hvězda, se kterou je neodmyslitelně spojený život na naší planetě Zemi. Provází nás od narození a jsme na ní závislí.
Slunce je často označováno za symbol, který sjednocuje všechny obyvatele/lidi na naší planetě.
Jeho význam pro život je tak zásadní, že se lidé rozhodli postavit Sluneční areál, který by oslavoval Slunce.
Úvod: S dětmi si povíme, co je to areál? – Území, prostor, místo, které tvoří jeden celek.
Co v takovém Slunečním areálu najdeme? – Solární panely (obrázky)
K čemu slouží? – K výrobě Sluneční energie.
Pomůcky: Rozmanité materiály, preferujeme přírodní, nebo odpadové.
Postup: Děti rozdělíme do skupinek, které budou tvořit sluneční areál, každý může mít trochu jiný sluneční areál. Děti vytváří solární panely, koupaliště, modelují lidi.

- **Soustava Slunce – Země – měsíc:**

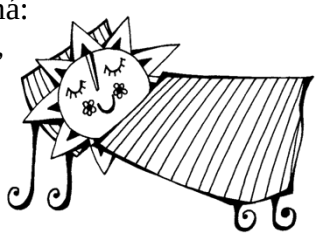

Motivace: Anička se zamyšleně dívá na sluníčko, které putuje po obloze a dumá: „Pročpak asi to sluníčko ráno je tam a večer někde jinde, jak to dělá? Má nožičky, nebo jede na kočárku? Kam se schová, když zajde za kopec? Má svůj domeček a postýlku? A jaká vlastně je ta naše Země – je to placka placatá nebo je doopravdy kulatá? A co hvězdy a měsíc – jaký mají tvar? Jsou to také kuličky?“
Maminka vzala starý globus a ukázala Aničce, jak vypadá Země. Slíbila Aničce, že si udělají s tatínkem výlet na hvězdárnu nebo do planetária. A než pojedou, půjčí si ve školce nějakou encyklopedii nebo knihu o vesmíru.
Ráno, když Anička požádala paní učitelku o knihu vesmíru, dostalo se jí nejen knihy, ale i vysvětlení. Vyrobili si s dětmi model soustavy Země – Slunce – Měsíc.
Doba trvání: 3 hodiny na přípravu a výrobu, 2–3 dny na schnutí modelu, 1hodina na malování a umístění polokoulí.
Místo: školní třída

Pomůcky a Materiál:

- velké množství pásků z novin či použitých papírů, natrhané či nastříhané

- lepidlo na tapety – tapoza
- 1 velký skákací míč, 2 balónky, 3 míče různých velikostí
- velký jemný igelit na obalení míče
- obrázky jednotlivých planet a sluneční soustavy • prstové barvy
- skobičky do zdi na zavěšení – možno využít stávající

Metody a formy práce: Motivace příběhem, obrázky, dramatizace, pracovní a výtvarné metody, hodnocení, reflexe, sebehodnocení.

Postup:

I. část – výroba polokoulí: Představení obrázků znázorňujících Slunce, Zemi, Měsíc.

Motivační příběh Aničky. Povídání o vesmíru. Můžeme využít i film, nebo návštěvu hvězdárny či planetária.

Ukážeme dětem naši planetu Zemi (může to být fotografie z vesmíru nebo globus).

Motivační rozhovor:

Děti věděly jste, že je Země kulatá, že se točí, že se točí kolem Slunce? Proč z ní nespadneme? Jak to, že chodíme pořád rovně? Že voda nevyteče z potoka či moře?

Víte, kde Slunce ráno vychází a kde zapadá? A proč tomu tak je? Kdo svítí na obloze ve dne a kdo v noci? Všimly jste si, že Měsíc mění v průběhu několika týdnů svůj tvar?

Ukážeme dětem Slunce – je také kulaté a je hodně horké. Slunce je velká zářivá hvězda. Poskytuje nám světlo a teplo. Před jeho paprsky nás chrání obal Země. Je důležité ho nepoškozovat, aby se k nám nedostaly ty paprsky, které by ublížily všemu živému.

Slunce vychází na východě a zapadá na západě. Každý den trošku jinde. Stačí, když se budete

dobře dívat. Je to důkaz, že se naše Země otáčí a obíhá kolem Slunce.

Následuje Měsíc, který je nejmenší a obíhá kolem Země jako jeho družice. Postupně mění svůj

tvar.

Nakonec ukážeme dětem obrázek soustavy Slunce – Země – Měsíc pro představu o jejich velikosti i vzájemné vzdálenosti.

Formou hry znázorníme objekty tak, že jedno dítě představuje Slunce, dostane největší míč,

další dostane menší míč, který bude znázorňovat Zemi a bude obíhat kolem Slunce a poslední dostane nejmenší míč a bude obíhat kolem Země.

Výroba Modelu technikou kašírování: Při této činnosti ještě více upřesníme představu dětí. Budeme vyrábět polokoule, které pak pověsíme na zeď ve škole. Je možné vyrobit i koule, což je náročnější na čas i materiál.

Děti rozdělíme na 3 skupiny – jedna skupina bude vyrábět Slunce, druhá Zemi a třetí Měsíc.

Připravíme si skákací míč dobře obalený jemným igelitem, a balonky – jeden nafouklý co nejvíc – pomocí něj uděláme Zemi, druhý nafouklý málo – ten bude představovat Měsíc.

Rozmícháme lepidlo tapozu a rozlijeme ji do tří lavorů.

Do 3 krabic připravíme natrhané proužky papíru.

Každá skupinka bude mít jeden lavor, jeden balonek či míč a papíry podle potřeby.

Balonky či míč drží nejdříve pedagog. Předvede dětem postup práce – proužek papíru namočíme do lavoru s tapozou, přilepíme na balonek a rukou uhladíme. Děti následně pracují samostatně, pedagog pomáhá podle potřeby, namočené papírové proužky mohou po baloncích ze začátku klouzat, než vytvoříme základ.

Proužky lepíme na míč tak, aby nám vznikla polokoule – nemusí být přesná, po uschnutí se zastřihne.

Je potřeba proužky uhlazovat a nalepit alespoň ve třech až čtyřech vrstvách

Můžeme vyrobit i celé koule, je to však náročnější.

Poznámky a doporučení: Na stoleccích by měly být ubrusy, pro děti jsou vhodné zástěrky a vyhrnuté rukávy.

Balonek držíme uprostřed stolečku tak, aby na něj všechny děti dosáhly a nemusely chodit po třídě s kapajícím proužkem papíru.

Skupiny mohou mít vzhledem k různým velikostem jednotlivých koulí různý počet dětí.

II. část – schnutí polokoulí: hotové obalené koule budou schnout 2–3 dny, proto si pro ně předem připravíme vhodné místo. V teplých měsících venku pod střechou, v chladných uvnitř na igelitové podložce, případně ve vhodné nádobě (podle obvodu koule).

III. část: pomalovaní polokoulí: Připravíme dobře usušené polokoule – sundáme je z balonků a zastříhneme okraje.

Děti se opět rozdělí do 3 skupin, každá skupina dostane jednu polokouli a obrázek Země, Slunce

nebo Měsíce. Podle obrázku děti vyberou barvy, kterými polokoule pomalují.

Barvy volíme prstové, neboť kašírovaná koule nebude úplně hladká (stejně jako povrchy planet

nejsou hladké) a děti si je při malování mohou krásně osahat.

Na závěr polokoule či koule zavěsíme na zeď nebo do prostoru. Postupujeme v poměru skutečných vzdáleností ve vesmíru. Děti získají názornou ukázku vzdálenosti Měsíce a Země, či Země a Slunce. Se staršími dětmi můžeme diskutovat o souvislostech s podmínkami k životu, rytmech v přírodě, vlivu Měsíce apod.

Pokud jsme nenavštívili odborníky při úvodní motivaci, doporučujeme navštívit hvězdárnu či planetárium pro shrnutí a upevnění znalostí.

Hodnocení – reflexe:

- Kdo vysvětlí, kam se večer schovává Slunce?
- Kdo svítí na obloze ve dne a kdo v noci?
- Kdo obíhá Zemi, Slunce nebo Měsíc?
- Jaký tvar má naše Země?
- Co nového jste se dozvěděli?
- Co vás zaujalo?

- **Sluneční hodiny**

Motivace: Anička si hraje na zahradě. Sluníčko hřálo a bylo velké teplo. Anička si tedy rozprostřela deku do stínu mladé jablůňky. Během doby, co si hrála, začalo na její deku svítit sluníčko. Posunula si hračky i deku opět do stínu. Během odpoledne si ji sluníčko našlo ještě několikrát. Aničku neustálé stěhování deky a hraček unavilo, a tak celá rozmrzelá odešla domů. Mamince si postěžovala, že sluníčko je moc zvědavé a stále jí nahlíží na její panenky a svítí jim do očiček. Maminka ji s úsměvem vysvětlila, že to není zvědavostí, ale že sluníčko putuje po obloze a podle toho se mění i poloha stínu. Lidé si někdy staví sluneční hodiny, které dokážou podle stínu ukazovat kolik je hodin. Anička poslouchala s otevřenou pusou, až nakonec usoudila, že i ona by chtěla mít takové hodiny na své zahradě.

„To klidně můžeš a tatínek Ti s nimi pomůže. No ale dnes už to nepůjde, protože sluníčko se blíží k obzoru a bude brzy zapadat. Zítra si to můžeš vyzkoušet“,

Pomůcky a postup: Viz. odkaz:

https://edu.ceskatelevize.cz/video/9519-pokus-vyroba-slunecnich-hodin

- **Lampion z krabičky od kapesníků:**

Pomůcky:

- Krabičk
- Nůžky, l
- Pečicí p
- Čajová

Co se nau

Zdokonalu a vos-
kem.

Kdy to vyu

Nejen na s

Popis prá

1. Na boč a vystři-
   hneme.
2. Na vrch a", jimiž
   se lépe
3. K vystři m nebo
   vylisova
4. Do dvo drátek,
   vytvoří
5. Zapálím .
6. Nakone n plamí-
   nek nes
7. Kouske

z knihy TMEJOVÁ, V.: *Vyrábíme s dětmi. Polytechnická výchova v mateřské škole.* Praha: Portál, s. r. o

- **Polytechnika vaření:**

Ohýnky jako pohoštění

Stylové občerstvení; pomerančovo-jahodové želé

Lahodné občerstvení - papriky s dipem

Experimenty:

- **Jak se posouvá slunce**:

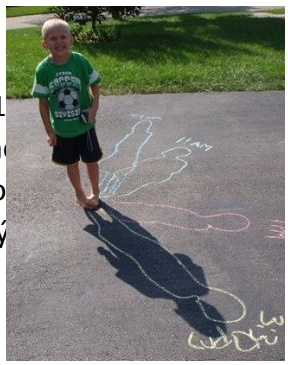

Dítě se postaví na chodník tak, aby vrhalo za sebe stín.
Udělá zajímavou pózu a další dítě jeho stín obkreslí na chodník. Za 1 se jdeme podívat, jak se sluníčko posunulo, dítě se postaví na stejn udělá stejnou pózu a my opět zakreslíme. Takto pozo zaznamenáváme a nakonec vyhodnocujeme. Co vznikl za zajímavý Proč se slunce posouvá?

- **Demonstrace změny tepla:**

Uděláme s dětmi pokus v temné místnosti s lampičkou a glóbusem. Na místo, kde leží ČR, upevníme značku. Sluncem se stane rozsvícená lampička. Glóbusem nakloněným podle zemské osy kroužíme kolem Slunce. Děti vidí, že v každém roční době svítí na červené kolečko slunce z jiné vzdálenosti, tzn. Intenzita slunečného tepla se mění. Důkaz: Vezmeme fén. Pokud děti stojí blízko zapnutého fénu, pociťují velké teplo. Pokud si stoupnou dál, teplo je méně znatelné.

- **Roční období:** Děti hádají roční období, podle náklonu glóbu. (lampička)
- **Vnímání rozdílu mezi teplem a zimou:**

U obrázků sluníčka v létě učitelka umístí misky s teplou vodou, u obrázku sluníčka v zimě misky s vodou z ledničky (rozpouštějící led), u obrázku se sluníčkem na jaře a na podzim misky s vlažnou vodou. Obrázky s miskami jsou rozmístěny v rozích herny. Všechny děti si sáhnou postupně do všech misek a zkouší teplotu vody. Pak se rozdělí do dvojic. Jedno z dětí si nasadí klapky na oči, druhé ho vodí k obrázkům sluníček s miskami. Dítě s klapkami na očích ponoří ruku do misky a hádá, u kterého sluníčka právě jsou. Potom se děti vymění.

- **Co je ještě teplé?**

Sluníčko dává také teplo. Nahřejeme žákům kapesník nebo kousek látky a další kousek naopak nastudíme. Ve škole jsme k tomu použili horkou konvici a ledničku. Látky střídavě dáváme žákům osahat, postupujeme rychle, neboť teplo se rychle vytrácí a studená látka se naopak rychle otepluje. Žáci vnímají hmatem teplé/studené. Podobně lze ještě postupovat, když kousky látek namočíme do teplé a studené vody. Žáci přidají ještě pojem mokrý/suchý.

- **Co ještě dává světlo?**

Sluníčko dává ještě světlo. Když za okny svítí sluníčko, je ve třídě krásné světlo. Potom ve třídě zatáhneme závěsy nebo žaluzie a světlo ubylo. Ve třídě rozsvítíme a je znovu světlo. Ukazujeme žákům, že nyní světlo dávají zářivky na stropě. Stejně tak je možné žákům ukázat, že světlo dává také například baterka. Rozeznávání světla a tmy tvoří jednu z oblastí bazální stimulace, kdy především žáci s těžkým mentálním postižením v přítmí odpočívají a relaxují. Ne vždy to však diagnóza dítěte dovoluje, například u žáků s hyperaktivitou je většinou problém zklidnit je a navodit maximální smysluplnou odpočinkovou činnost.

- **Sluníčková prasátka**

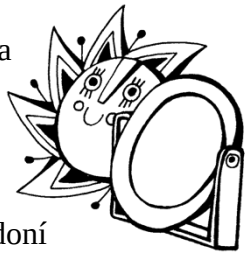

Motivace: Anička si hraje se zrcátkem, které jí koupila maminka na pouti. Při hraní zjistí, že odraz sluníčka posvítil do očí kamarádce Klárce. Ta měla hned důvod pořádně se na Aničku rozzlobit. „Promiň, já jsem nechtěla, já si jen zkouším, kam všude můžu poslat své malé zrcátkové sluníčko.“
„Jé, půjč mi to své zrcátko, Aničko, ať si to také vyzkouším,“ žadoní Klárka a zlobení je pryč. Anička jí 1 ochotně zrcátko půjčila. „To je ale bezvadná hra, Aničko, musím maminku poprosit, aby mně také koupila zrcátko“, výská Klárka.
Děti, vyzkoušíme si také hru „házení prasátek na cíl“? Na pouti jsme nebyli, ale zrcátka máme v naší kouzelné krabici.
Doba trvání: 1 hodiny
Místo: I. část: školní třída nebo školní zahrada podle toho, kde svítí slunce
II. školní třída.
Pomůcky a materiál:

- kalíšky od čajových svíček podle počtu dětí
- nůžky
- vypsané propisky
- zrcátka podle počtu dětí

Metody a formy práce: Motivace příběhem, pozorování, činnostní a výtvarné metody, hodnocení.
Postup: Úvodní motivace příběhem „Aničky“.
Hledáme v okolí, ve třídě nebo venku předměty, které odráží paprsky sluníčka.
Hledáme předměty a materiály, které k nám sluníčko pustí málo (sklo v okně, látkový slunečník,
plachta stanu či altánu apod.), nebo vůbec ne (zeď z cihel, bouda z plechu, střecha z tašek apod.). Vezmeme zrcátko a ukážeme dětem, co dělají paprsky. Vyrobíme s dětmi kytičky. Zkusíme, jestli
budou odrážet paprsky sluníčka stejně jako zrcátko.
Děti se pokusí odhadnout, který předmět (materiál) – zrcátko či hliníková kytička odrazí sluneční
paprsek a který ne. Nebo to umí oba? Proč tomu tak je?

I. Část – Házení prasátek: každé dítě dostane zrcátko a zkusí jej nasměrovat na sluníčko tak, aby jeho paprsky vytvořily odraz – prasátko. Pro menší děti to může být obtížné, pomůžeme jim zrcátko správně natočit. • Necháme děti volně si pohrát se světýlky, aby se naučily natáčet správně zrcátko. dáme pozor, aby si nesvítily vzájemně do očí.
II. Část – Výroba kytiček z prázdných kalíšků: Rozdáme dětem hliníkové kalíšky od svíček.
děti nastřihnou boky kalíšků na stejně široké proužky a ohnou je ven. Vnější okraje kalíšků
zastřihnou do obloučku.
Celý kalíšek narovnají a uhladí (vznikne placka), vezmou si starou propisku, podloží kytičku něčím měkkým (stačí složený kapesník) a začnou do fólie vyrývat různé motivy. Vytlačovat mohou z obou stran, čímž zkombinují vyhloubené a vystouplé čáry. Menším dětem s výrobou pomůžeme.
Kytičky umístí na určenou plochu.
Zkusíme, jestli vyrobené kytičky neodráží také sluníčko? (neodráží, mají nerovný, málo lesklý
povrch)

Děti si opět vezmou zrcátka a zkusí svá sluneční prasátka poslat květinkám (zkouší se do nich trefovat). Pokud se jim to daří, mohou měnit cíle – například okap či okno na školní budově, strom v okolí, nádoba na odpadky, houpačka, vodní plocha apod.
Následuje zpětná vazba, ověření odhadů. které předměty sluneční paprsky odrážejí a proč tomu asi tak je? Jaké mají povrchy, z jakého jsou materiálu? Co je nejdůležitější (hladká, lesklá plocha – zrcadlo, rybník, kapota auta atd.).
Hodnocení – reflexe:

- Jakým předmětem se nejlépe odráží sluneční paprsky? • bylo obtížné se trefit do nějakého cíle?
- Jaká musí být plocha na odrážení slunečních paprsků? • bylo obtížné vyrábět květinky z kalíšků?
- Co nového jste se dozvěděli?
- Co jste objevili?

- ***Velká kniha pokusů***. Svojtka, 2000. Str. 70-74.
- SENĆANSKI, T.: ***Malý vědec***. Brno: Edika, 2017. Světlo – str. 47-86; teplo – str. 88-99.
- ZANONCELLI, A.: ***Kniha plná experimentů***. Brno: Edika, 2018. Str. 106-116.
- **Sejeme řeřichu** – jak vyklíčí na slunci, ve tmě.

Oheň

- **Křesání křemeny:**
  – ukazujeme dětem, jak si uměli lidé oheň sami rozdělat
  – křesáme jiskry pomocí dvou křemenů, tma v kumbále pak zvýší celkový efekt
  – křesáním vzniká i charakteristická vůně, kterou děti vnímají
- **Pomerančový ohňostroj:**
  – pomůcky: pomeranč (citron), svíčka, zápalky
  – svíčku upevníme a zapálíme
  – v blízkosti plamene zmáčkneme pomerančovou kůru
  – vznikne malý ohňostroj z hořících kapek silic obsažených v kůře
  – Co se děje? – Pomerančová kůra obsahuje silice (éterické oleje), které způsobují vůni citrusových plodů nacházející se v kůře plodů. Silice jsou hořlavé.
- **Sopka z jedlé sody**:
  – pomůcky: modelína, sklenička, talíř, jedlá soda nebo kypřící prášek, ocet, hluboký talíř
  – nejprve si vyrobíme sopku: položíme si skleničku na talíř a obalíme ji modelínou
  – sopka: jar, jedlá soda, ocet
  – sopka: soda + barvivo (tuš) +ocet
- **Uhašení ohně:** Oheň potřebuje k životu 3 věci (vzduch, hořlavý materiál, zápalný zdroj). Budeme mít svíčku, uzavíratelnou sklenici, sirky. Zapálenou svíčku umístíme do sklenice, a abychom ji zhasli, tak nám stačí vzít ohni jednu ze tří věcí, kterou potřebuje k životu. Uzavřeme sklenici a s dětmi počítáme, jak dlouho bude svíčce trvat, než zhasne. Můžeme zkoušet z různě velkými sklenicemi.

Aktivity s ohněm

Podvodní světlo

Ostatní činnosti:

- **„Co vidí sluníčko?“ Diskusní aktivita**

Zkoumáme glóbus – jak vypadá Země z výšky. Vysvětlujeme si pojem světadíl, oceán, co znázorňují barvy na glóbusu. Prohlížíme si encyklopedie. Objasňujeme, jak nastává den a noc, pomocí glóbusu a lampy. Prohlížení fotografií našeho města z leteckých snímků, hledání MŠ, pozorování krajiny s lesy a poli.

- **„Nač potřebujeme Slunce?“ Diskusní aktivita**

Na úvod otevřeme s dětmi diskusi na téma Slunce, abychom zjistili, co všechno vědí a jak Slunce a sluneční záření vnímají. Vyzveme je, aby se pokusili odpovědět na otázky:
„Nač potřebujeme Slunce?“
„Co přináší do našeho života?“
„Jaké máme pocity při pobytu na slunci?“
Požádáme je, aby ve svých odpovědích zmínily, jak pozitiva, tak negativa, která je spontánně napadají.
Pokud to bude možné a bude svítit Slunce. Můžeme děti vyzvat, aby si stouply na místo ve třídě, kde svítí Slunce a nastavily svou tvář ke Slunci. Děti popíšou své pocity.
Zkusíme si s dětmi vysvětlit citáty, například:

- *„Kam nechodí Slunce, tam chodí lékař.“*
- *„Obrať obličej ke Slunci a stíny budou padat za tebe.“*
- *„Jen sluneční paprsek stačí prosvětlit mnoho temna.“*

Vyzveme děti, aby samy vymysleli a zformulovaly své osobní zkušenosti se Sluncem do krátké výstižné věty např. „Když Slunce pálí, žízeň se ozývá.

- **Význam vitaminu D pro organismus: Diskuse a práce ve skupinkách**

1) Úvodní text – Vitamín D + diskuse

Vitamin D je důležitý pro stavbu kosti a zubu. Vitamin D ovlivriujei nervový systém.
Při nedostatku vitamínu D se nám mohou kazit zoubky a lámat kosti.
Zdrojem vitamínu D v potravě jsou ryby, vajíčka, mléčné výrobky a hovězí maso. (Dětem můžete ukázat obrázky)

2) Malování těla ve skupinkách

Děti dostanou do skupin velký papír, pastelky, fixy nebo bary. Nejprve nakreslí nebo namaluj lidskou postavu v životni velikosti Mohou obkreslit postavu některého člena skupiny. V úvodním textu se děti dozvěděly, kde v těle vitamin D potřeba. Na zaklade informaci z textu znázorní skupinky jednotlivé části těla a orgány, pro jejich činnost je vitamin D nezbytný. Jednotlivé organy mohou malovat odlišnými barvami.

- **Je slunce jen přítel? - diskusní aktivita**

Pomůcky: Popisy nebo obrázky situací ze života
Postup: Aktivitu uvedeme brainstormingem:

- *„Jaký by měl podle vás být přítel?“*
- *„Jaké by měl mít vlastnosti?“*
- *„Co od něho očekáváte?“*

Následuje krátká diskuse:

- *„Je pro vás Slunce přítel, nebo spíše nepřítel!?“*
- *„Jestli si myslíte, že nepřítel, vysvětlete proč.“*

Rozdělíme děti do skupin a každá skupina dostane obrázek jednoduché situace, ve které hraje důležitou roli Slunce. Skupina má za úkol společně odhadnout, co by se v popsané situaci mohlo přihodit, a rozhodnout, jak se správně zachovat?

1) Obrázek – Skupinka dětí jde Sluncem ozářenou krajinou s batohy na zádech, před nimi je dlouhá cesta a jeden ze skupiny nemá pokrývku hlavy ani láhev pitím.
2) Obrázek – U plaveckého bazénu se děti mažou opalovacími krémy s vysokými UV faktory, děti mají na očích sluneční brýle, jedno děvče se ani nemaže, ani nemá brýle.

3) Obrázek – Hodiny ukazuji 12:30 a maminka s malým batoletem oblečeným jen do trenýrek si hrají na sluníčku.

Každá etuda je zakončena krátkým shrnutím zásad souvisejících s konkrétní situací.
Úkolem skupiny je vymyslet, jak by pomohli takto postiženému kamarádovi a co by mu poradil, aby se příště podobným potížím vyhnul.
Aktivitu ukončíme shrnutím získaných informaci o pobytu na slunci, popisem prevence a první pomoci.

- **Proti Slunci – literární a diskusní aktivita**

Motivace:
Slunce bylo odpradávna nositelem mnoha symbolů spojených se samou podstatou života, světlo, teplo, znovuzrození, radost. Ale v dnešní moderní společnosti se tato prastará úcta k základnímu symbolu života vytratila. Sluneční záření je předkládáno prostřednictvím médií většinou jako něco velmi škodlivého, proti čemu se člověk musí chránit. V posledním století se začaly také používat přípravky proti slunci (brýle proti slunci, krém proti slunci šampon proti slunci, slunečník proti slunci),
Dokázali byste odhadnout, jaká další podobná spojeni mohou v budoucnosti vzniknout?
Pomůcky:
Obrázky ochranných pomůcek proti slunci.
Postup:
Děti se rozdělí do menších skupin a zkusí najít na obrázcích všechny ochranné přípravky a pomůcky proti slunci, které se dají v současné době v obchodech zakoupit.
Potom se skupina zamysli nad tím, jaké další přípravky by ještě mohly nebo musely v budoucnu vzniknout, kdyby se sluneční záření stalo kvůli změnám podmínek ve vesmíru sinějším a ostřejším.
Po čase na přípravu skupiny postupně převyprávějí (nebo zdramatizuj i předvedou pantomimicky situaci ostatním i s domyšleným dokončením poběhu – tedy s tím, co předpokládají, aby se mohlo stát?
Náměty možných situací:
Male dítě usnulo za jízdy v autě v horkém letním dni, rodiče zastavuji před obchodem.
Hodnocení – reflexe:
Přemýšlejí, zda člověk svým chováním tyto procesy ovlivňuje. (Sluneční záření, ozónová vrstva)
Pokusí se podat návrhy řešení, aby život na naší planetě nebyl ohrožen námi samotnými lidmi.
Nakonec mohou ve skupinách diskutovat.

Pobyt venku:

- **Hledání křemenů** při vycházkách (na pokus)
- **Žhavá koule:**
  – děti stojí volně v prostoru a hází si „žhavou kouli“=míč
  – kdo kouli chytí, řekne „pálí“ s použitím mimiky a gest se okamžitě koule – zbavuje tím, že předává dalšímu kamarádovi
  – obměna: míč je pouze imaginární + říká jméno kamaráda, kterému hází imaginární míč
- **Zapalování ohně**:
  – děti stojí v kruhu a drží se za ruce a stiskem ruky si předávají plamínky
  – kdo stisk ucítí, zvukově se projeví
  – až dojde stisk k prvnímu dítěti, všichni zvednou ruce, vytvoří oheň a zakřičí „Hoří“

▪ Slunce přes naše smysly – prožitková aktivita

Pomůcky:
Šátky, bezpečný venkovní prostor, papír, tužka.

Postup:
Žáci vytvoří dvojice, přičemž jeden z dvojice si zaváže oči šátkem. Druhý si v prostoru zahrady, dvora nebo hřiště vyhlédne místo, které je ozářené Sluncem, a druhé, které je ve stínu. Vidoucí zavede spolužáka se zavázanýma očima postupně na obě místa. Nechá ho v tichosti vnímat obě místa, uvědomovat si své pocity – například teplo, chlad, jas, temno – tedy pocity příjemné i ty nepříjemné. Na základě tohoto prožitku „nevidoucí" odhaduje, jestli se pohybuje ve stínu, nebo na Slunci. Potom si žáci ve dvojici role vymění. Na závěr si necháme časovou rezervu, aby si mohli žáci sdělit své prožitky a dojmy.
Otázky pro žáky:

Cítili jste Slunce, i když jste ho neviděli?
Jak by se asi lišily příjemné a nepříjemné pocity, kdybychom se posadili na slunce a do stínu v zimě?
Cítili jste někdy v letním večeru sluneční teplo uložené v dlažbě chodníku nebo zdech domů?
Uvědomujete si, že Slunce je s námi stále?
Také v noci můžeme vidět posla Slunce, víte, kde? (Světlo měsíce je jen odrazem slunečního svitu).

Foto Zdenka Štefanidesová

Varianta:
Zajímavé může být opakování aktivity se stejnou skupinou žáků na stejném místě v období zimy a porovnávání osobních vjemů. Pro starší žáky se nabízí jednoduchá záznamová kresba pocitů, a to ještě se zavázanýma očima. Vznikne tak autentický záznam, který potom můžeme ve skupině porovnat.

▪ Sluneční mandaly

Odborná literatura:

- ***Svobodná hra*** - Justina a Petr Danišovi
- ***Rok v lesní školce –*** Jane Worroll a Peter Houghton

Literatura pro děti:

- Snídám Slunce – Michael Holland (Pocta rostlinám celého světa)
- **Léčivé pohádky pro dětskou duši** – Romana Suchá
- **Příběh o dvou ještěřičkách a slunci** – Iryna Zelyk

Četba po obědě:

- **„O zatoulaném sluníčku“** - (Zuzana Neubauerová)
- **„Kde bydlí sluníčko“** - (Jana Ruthová)
- **„Kam večer odchází sluníčko“** - (Zbyněk Janáček)
- **„O zemi, kde vyšlo Slunce“** - Eva Muroňová
- **„Slunííííčkóóó.“** - Pohádky o sluníčku pro nejmenší (audio kniha Mp3)
- **„O jarním sluníčku“** - pinterest
- **„O zoufalém sluníčku“**- Z. Neubauerová a A. Dudek
- **„Svět plný sluníček“** - M. Tetourová

VZDUCH

Anotace:

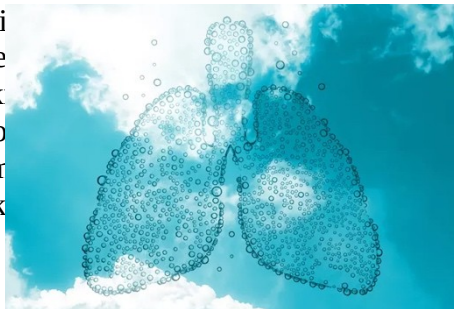

Vzduch, pro nás lidi kyslík, který dýcháme – důležitost pro náš ži
posledním bloku se pokusíme dětem přiblížit vzduch, jako životně důle
živel. Když se vzduch rozpohybuje, stává se z něj VÍTR. Má divokost, k
i pohlazení. Dává volnost i překážky. Větrné hry jsou vždy po ruce, po
nefouká, dětem stačí vyběhnout a hned cítí vítr na svých tvářích. Jak se m
stát vítr našim skvělým spoluhráčem? Stačí vzít si s sebou ven provázek
pak už jen objevovat, co vše nám vítr nabízí.

Obyvatelé ve vzdušném světě: ptáci

Dílčí vzdělávací cíle:

- Seznámit děti s pojmem VZDUCH a jeho potřebou k životu. Ukázat dětem zvířata a věci, která se pohybují ve vzduchu (ptáci, hmyz, letadla, vzducholoď, horkovzdušný balón),
- Osvojení elementárních poznatků o ovzduší, upozornit na vše, co znečišťuje ovzduší a jak znečištěnému ovzduší můžeme předcházet.
- Seznámit děti s pojmy „pohyb vzduchu“ – VÍTR. Síla větru a jeho použití.
- Všímat si změn počasí v přírodě se zaměřením na vítr. Seznámit děti s druhy větru (monzun, tornádo) Je vždy vítr náš kamarád?
- Ovládat dechové svalstvo.
- Vyjadřovat svou představivost.

Vzdělávací nabídka činností:

Výtvarné a tvořivé činnosti:

- **Malování vzduchem** – nafouknutým balónkem
- **Malování vzduchem** – bublinami (voda s potravinářským barvivem)
  K tvoření potřebujeme bublifuk, papír a potravinářské barvivo. Nejprve smícháme naplň z bublifuku s trochou barviva. Doporučujeme rozdělit náplň do více malých mističek a každou obarvit jednou barvou. Pak stačí jednoduše foukat bubliny na papír. Když se bublina na papíře chvíli udrží, vytvoří barevný kruh s tmavšími okraji.

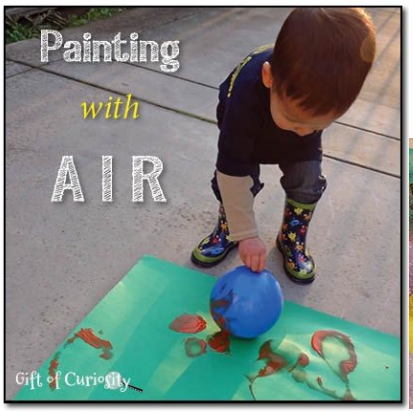

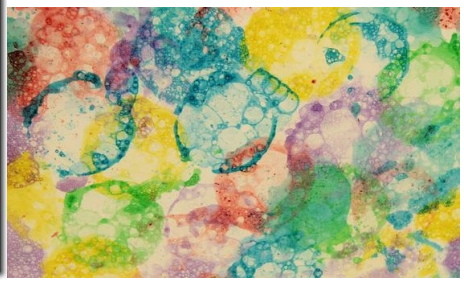

- **Rozfoukávání barev** - (černá, šedá) fénem / brčkem
- **Malba štětci zavěšenými na strom –** Štětce zavěsíme na větev, pod štětce dáme výkres a sledujeme, jak štětce malují, když do nich fouká vítr.
- **Tvoření vzdušných vírů** pěnou na holení (modrá a černá barva, rozmíchat, obtisknout, setřít)
- **Jak asi vypadá meluzína?** - Kreslení dle fantazie dětí
- **Výroba větrníku**
- **Vystřihovánka Krajina bez ozónové díry** (přilepení záplaty, oživení krajiny obrázky)
- **Panáček z nafouknutého balónku**, dokreslení obličeje fixou

- **Horkovzdušný balón** – výlet balónem (Školka plná zábavy, str. 209), výroba balónu

Grafomotorika:

- **„kresba“ do vzduchu** – Uvolňování paží pomocí cvičení se šátky.
- **Spirály pravotočivé i levotočivé** – vzdušné proudy, let ptáků, kouř z komína, tornádo.
- **Volné tahy** – Pokreslení papíru všemi směry – dráha smítka, s nímž si pohrává vítr.
- **Velkoformátová** jedno tažná meluzína, rozfoukané, vlnící se vlasy, mraky.

Pohybové činnosti:

- **Tancujeme se stuhami/šátky** na hudbu: Johannes Brahms – Hungarian Dance No. 5 (vánek, vítr, tornádo, vichřice) různé pohyby, rychlost a síla v pažích.
- **Utíkáme s papírem na břiše** – děti si na břiše přidrží list papíru, rozběhnou se a list pustí. Pokud běží dostatečně rychle, měl by jim list na břiše držet sám. Můžeme přidat nějaký slalom či z toho udělat štafetu.
- **Hra Na vítr a mrak** - (Pohybové hry dětí předškolního věku, str. 76)
- **Hry s balónkem** – foukání, hra „Na vítr“.
- **Hra s dračími ocásky** (honička s krepovými ocásky) - Děti mají zastrčené za kalhotami krepové proužky a snaží se chytit ostatní dračí ocásky. Kdo přijde o ocásek, ten vypadá ze hry. Případně musí splnit nějaký úkol mimo běhací zónu, aby se mohl vrátit do hry.
- Skoky na skokánku, na trampolíně
- Cvičení s padákem:

  - Psychomotorické hry s igelitem/barevným padákem – hrajeme si na vítr (šustíme, zvedáme, měníme rychlost větru, můžeme přidat listí).
  - z knihy HURDOVÁ, E: *Hrajeme si s padákem.* Praha: Portál, s. r. o., 2014.
  - vzhůru a dolů (str.13) – vnímání toho, jak padák vytlačuje vzduch
  - kolo, kolo mlýnský (str. 16) – mlýn může být poháněn i vzduchem
  - podbíhání pod kopulí (str. 33)
  - využití nafukovacích balónků (str. 39)

Hudební činnosti:

- **Tibetské mísy** – Zvuk foukajícího větru, meluzíny
- **Jak vzduch hraje?** - Pedagog hraje vzestupně jednotlivé tóny na flétnu. Děti postupně rostou ze dřepu až do stoje, podle jednotlivých tónů. Můžeme hrát i sestupně a děti naopak postupně klesají až zpátky do dřepu. Zkoušíme, jestli děti poznají vysoký/nízký tón (buď stojí nebo jsou ve dřepu).
- **Foukání do skleněných lahví**
- **Seznámení se s dechovými nástroji** (flétna, píšťalka, Aqua bird - píšťalka - zpívající vodní ptáček apod.).
- **Píseň** – Meluzína

Logopedie:

- **Dechová cvičení:**

- Foukáme do bublifuku, do peříčka (Snažíme se, aby nespadlo z dlaně)
- Foukáme pomocí brčka do pingpongového balónku
- Foukání do plachet – nádech nosem, dlouhý, prudký výdech ústy.
- Foukáme – připravíme si peříčka. Každé dítě si vezme jedno peříčko a podle nápodoby se pokouší foukat do peříčka, udržovat jej v pohybu a všímat si letu.

- Foukání do bublifuku.
- Foukání brčkem do mýdlové vody – vytvoření bublin.
- Rozfoukáváme barvy na papíře
- Foukáme do sáčku, aby se udržel ve vzduchu (nepoužíváme ruce)

- **Cvičení s mluvidly, jazykem:**

- letadlo – nádech nosem, dlouhý výdech s „fííí“
- píšťalka – nádech nosem, lehký výdech ústy na slabiku „fá-fá-fá“, „fé-fé-fé“, „fó-fó-fó“
- ucházející balónek – nádech nosem, stisknout zuby, výdech s „ccc“
- píšťalka – stisknout rty a pískat (zkusit pískat)
- drak v oblacích – otevřít ústa, jazyk zvednout a lechtat jím místo za horními zuby

Dramatické činnosti:

- **Ztracený balónek**

Pomůcky: krabička s vyfouklým prasklým balónkem uvázaným na stužce, tabule s fixami, 2x papíry s tužkou (do každé skupiny 1, tudíž nejspíše 4 nebo 4, dle počtu dětí), nafouknuté balónky pro každé dítě, nahrávka se zvuky větru, 1–2 větráky, 4–5 klacíků s pevně uvázanou pentlí, předem rozmyšlené místo, kam s dětmi po programu povede procházka a kde je strom anebo keř, nastříhané proužky krepového papíru (delší pro zavázání na strom/keř)
Průběh:

1. **Hádání v komunikačním kruhu**

Děti sedí v kroužku na koberci, učitelka dá doprostřed krabičku se slovy: *„Děti, včera odpoledne jsem po cestě z práce venku, kousek od školky něco našla. Bylo to zachycené ve větvích stromů. Co myslíte, že to asi je?“* Pokud děti nemohou uhodnout, učitelka je lehce navádí, dokud nedojdou k závěru, že je to balónek.

2. **Cvičení**

Každé dítě dostane jeden balónek a posadí se v herně tak, aby kolem sebe mělo prostor. Budeme s balónky dělat jednoduché cviky, např. držet ho nad hlavou a uklánět se ze strany na stranu, předklánět se k zemi, podávat si ho kolem těla, mezi rozkročenýma nohama, můžou do něj foukat a pak ho chytat, pinkat si jím jedním prstem (pozor na srážku s ostatními) apod. Necháme děti zažít, že s balónky je spousta legrace, a také je tím aktivizujeme před další činností. Ve vhodnou chvíli tuto aktivitu ukončíme a balónky vybereme.

3. **Balónky**

Učitelka děti rozdělí do 4–5 skupin (dle počtu dětí), dostanou papír a rozesadí se odděleně ke stolečkům. Úkol zní: *„Společně se poraďte a poté jednoduše zakreslete, kde všude se lze s balónky setkat, kde a při jakých příležitostech se používají?“* Další část úkolu učitelka zadá, když mají alespoň 3 skupinky dokončeno: *„Vyberte si pak 1 možnost, o které si myslíte, že je nejpravděpodobnější u našeho balónku.“*

4. **Prezentace**

Všechny děti se přesunou k tabuli, kde postupně všechny skupinky (zvolí si 1 mluvčího) odprezentují své nápady. Nakonec kreslíř z každé skupinky (skupinkou zvolený, ideálně ne tentýž jako mluvčí) nakreslí piktogram toho, odkud se balónek ztratil.

5. **Otázky na adresu balónku** (učitelka v roli)

Učitelka si sedne na židličku před děti, původní, prasklý balónek z krabičky si navlékne na ruku a hraje s ním roli. Děti si sesednou do půlkruhu, aby dobře viděly a slyšely. Učitelka/balónek začne povídat: *„Děti, já jsem ztracený, prasklý balónek. Moc rád bych Vám řekl, odkud jsem na strom u Vaší školky přiletěl, ale naneštěstí si nemůžu na nic vzpomenout! Asi jsem byl větví propíchnut v tom místě, kde sídlila moje paměť, takže jsem všechno zapomněl. Pomůžete mi, prosím, vypátrat, kde jsem se tady vzal? Možná, že když mi budete dávat nějaké dobré otázky,*

postupně se mi paměť vrátí!“ A děti se ptají, učitelka jim pomáhá, důležité je, postupovat retrospektivně, vést děti k tomu, že je třeba logicky postupovat, tzn. učitelka nejlépe reaguje na otázky o cestě vzduchem, tzn. balónek nějakou dobu letěl.

6. **Let**

Jakmile děti navedeme k letu, učitelka/balónek se postaví a vyzve děti, aby si spolu s ní/ním let zkusily prožít. Pustíme hudbu s nahrávkou větru a zapneme větráky. Pohybujeme se po herně plavným způsobem, uvolněně, po špičkách, kroutíme se, jakoby se nadnášíme, letíme doprava, doleva, otočíme se ve vzdušném víru jednou, dvakrát, točíme se doprava, doleva, vítr nás foukne k zemi (skrčit se), teď zase nahoru k mrakům (vyskočíme) apod.

7. **Vzpomínky balónku** (učitelka v roli)

Znovu se učitelka coby balónek posadí a děti do půlkruhu k ní. Učitelka/balónek: *„Už vím, už vím, děkuji Vám, děti! Pomohly jste mi si vzpomenout, jaké je to letět. Vím, že jsem letěl docela dlouho! To Vám byla krása! Hmmm…“* Zasní se. Znovu zesmutní: *„Jenomže pořád nevím, odkud jsem přiletěl. Pomůžete mi ještě jednou, prosím? Vy okolí školky znáte nejlépe. Co tady všechno je? Třeba když se mě budete ptát, co jsem cestou viděl, vzpomenu si, kudy jsem letěl, a tím pádem, i odkud jsem se ztratil!“* A děti se znovu doptávají. A nyní je na učitelce, jak bude odpovídat a jaké místo má vymyšlené, neboť poté navazuje procházka venku, tudíž záleží na tom, kam s dětmi chce dojít – jestli k zahrádkám nebo nějakému konkrétnímu domu, kde byla narozeninová oslava, na náměstí, kde byly trhy, k obchodu, kde balónky prodávají apod. Na volné prostranství, kde dítě balónek pustilo po cestě z obchodu, oslavy, za babičkou… Balónek místa svého letu kreslí na tabuli, aby se na ně nezapomnělo.

8. **Plánek trasy**

Děti znovu do těch samých skupinek, které už jednou byly, dostanou další papír a tužku a tentokrát jiný kreslíř (děti si ho samy zvolí) překreslí to, co je na tabuli. Poté se mohou jít obléknout a výprava začíná.

9. **Cesta**

Každá skupinka dostane „ukazatel směru větru“, tzn. klacík s pevně uvázanou pentlí. Průběžně tak děti mohou zkoušet, odkud vítr vane, a třeba tak i lépe najdou cestu, resp. v případě, že vítr bude vanout tak, jako v den letu balónku. Takto vybavené děti (s plánkem vzpomínek a pentlovým ukazatelem) po skupinkách uvažují a radí se, jakým směrem se vydat podle toho, co se dozvěděly z balónkových vzpomínek. Jednotlivé skupinky sdílí své nápady a dohromady rozhodují, kudy jít. Učitelka stále v roli balónku mnohé nechává na nich, ale pokud by se hodně pletly, nápady koriguje.

10. **Cíl**

Když se dostaneme do cíle, učitelka vytáhne nastříhané proužky krepového papíru, pro každé dítě jeden, které společně navážou na strom/keř poblíž. Proužky by měly být upevněné tak, aby alespoň trošku mohly vlát ve větru. Od nynějška toto místo může být (alespoň po nějaký čas, než ho déšť a vítr zničí) místem, kam se budeme na vycházkách vracet a pozorovat směr vanoucího větru.

- **Poslech příběhu**: **Freonová pohádka** – „Co škodí čistému ovzduší“ (kniha Ekologická výchova v MŠ)
- **Improvizace** – **výlet do Země zdraví** – roztáčíme vrtuli letadla, (grafomotorika), potkáváme zvířátka, která nám dávají rady, abychom byli zdraví.
  Využití knihy – Filipova dobrodružství – Výlet do Země Zdraví – Breuil, Jacques.

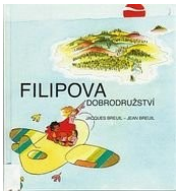

Polytechnické činnosti:

- **Papírový větrník do zahrady**

Větrná turbína

- **Mobilní závěs** – hýbe se dle větru. Společná práce - (Každé dítě může navléct jeden provázek a navázat si ho na větev.

- **Recyklované závěsy** – z průhledných pet lahví

- **Korouhvička**

úkol č. 1 – MOTÝL Z MAŠLÍ

Pomůcky:

- Mašle různé šířky o délce asi 20 cm, pruhy netřepivé záclonoviny, může být barevná (čím širší jsou mašle nebo pruhy záclonoviny, tím větší bude motýl).
- Nůžky, sešívačka.
- Drátky různě silné podle velikosti motýla, mohou být i barevné.
- Barevné korálky, i dřevěné, různé velikosti.
- Tvarovací kleště.

Co se naučíme?

Zdokonalíme práci s drátkem a kleštěmi, rozvíjíme motoriku při navlékání korálků.

Kdy to využijeme?

Obdobným způsobem můžeme vyrobit ozdobné mašle, ale třeba i květy.

Popis práce:

1. Připravíme si dvě mašle nebo pruhy záclonoviny, může být každá v jiné barvě, první asi 20 cm dlouhá, druhá stačí 18 cm dlouhá.
2. Mašle přehneme, spojíme do kruhu a sešijeme sešívačkou.
3. Uštípneme přibližně 40 cm dlouhý drát a přehneme ho v polovině.
4. V přehybu zatočíme očko.
5. Na jeden drát navlékneme menší korálky (pokud máme úzké mašle, např. 2–3 cm, stačí 4 korálky, u širších mašlí navlékneme korálků víc).
6. Mezi dráty vložíme sešité mašle tak, že je nařasíme, drátky spojíme a obtočíme.
7. Na drátky navlékneme větší korálky, vytvoříme hlavičku, dráty opět zatočíme.
8. Nakonec dráty rozdělíme a pomocí kleštiček stočíme tykadla.

- **"Poletuchy"**

Pomůcky (látka – záclona, gáza, juta, přírodniny), výroba (Do jednoho rohu látky zavážeme bezpečný předmět – šišku, kus látky, ponožky atd. Pak ovázat látkou a provázkem upevnit.), pohyb (A už jen stačí chytat, házet, poletovat venku.)

MOTÝL Z MAŠLÍ

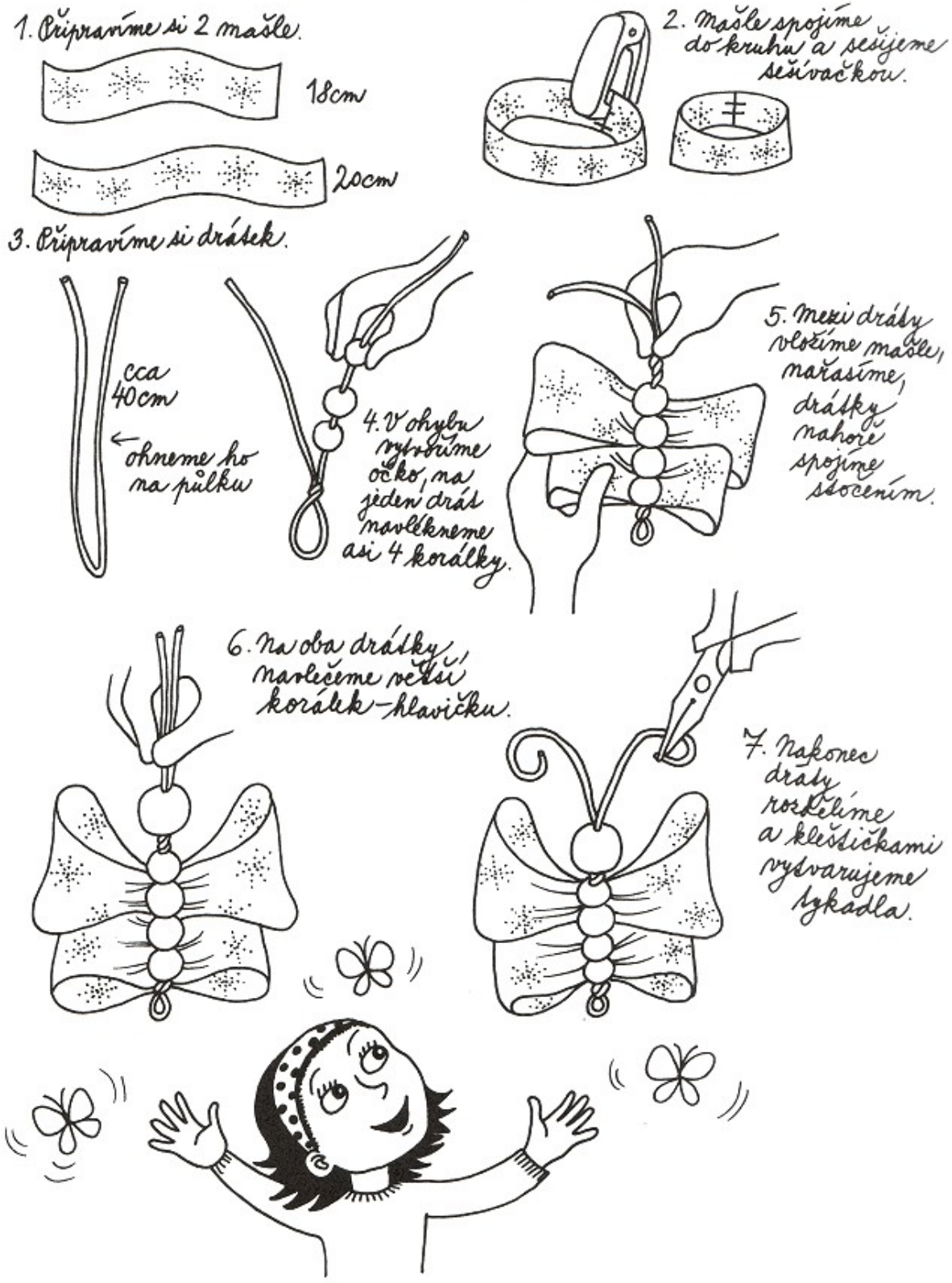

- **Výroba Bublifukového očka**

Sluňákov 2021 **Karty s návodem: BUBLIFUKOVÉ OČKO** Pracovní list č. 12g

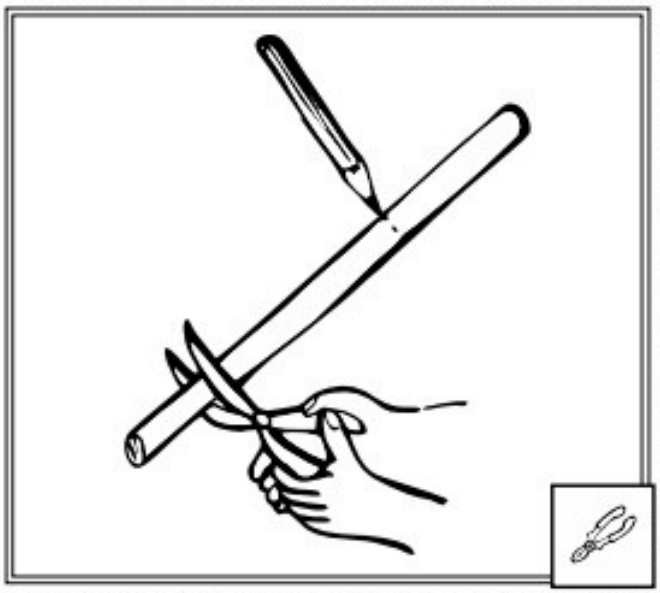

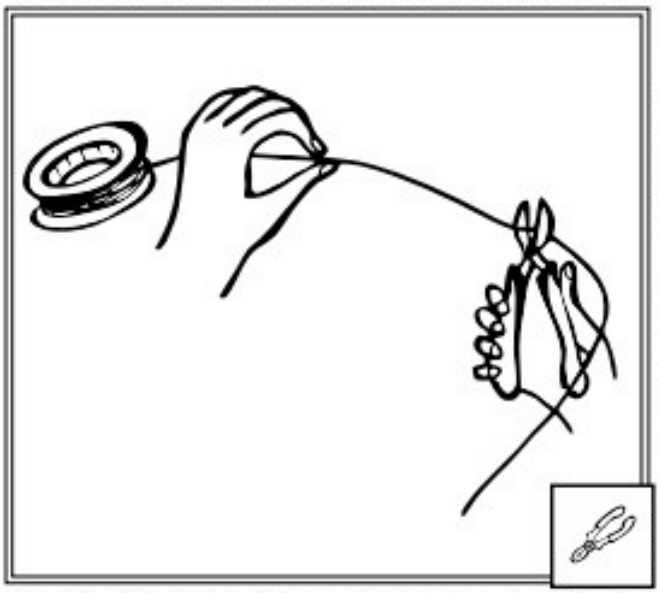

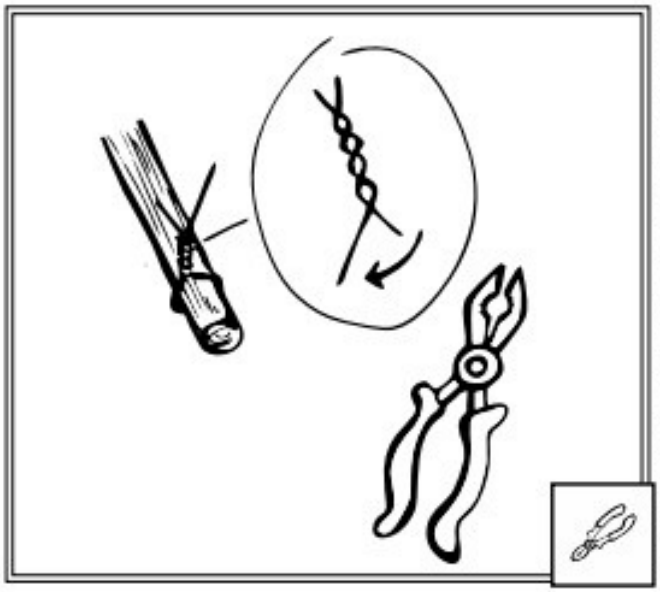

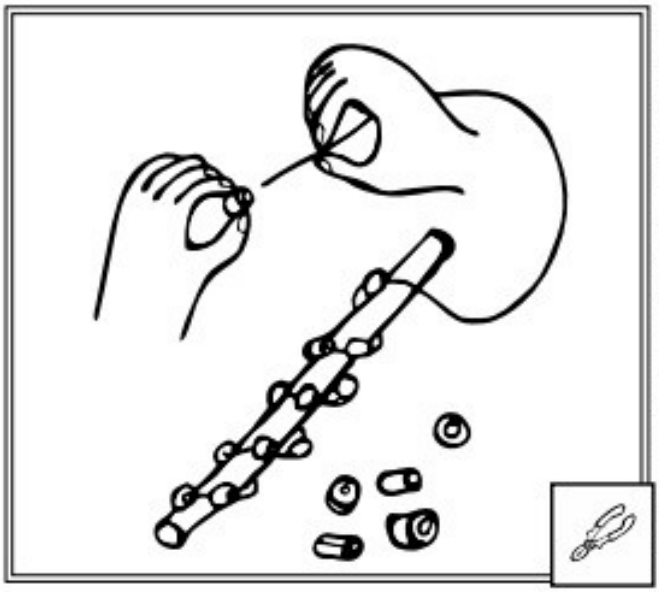

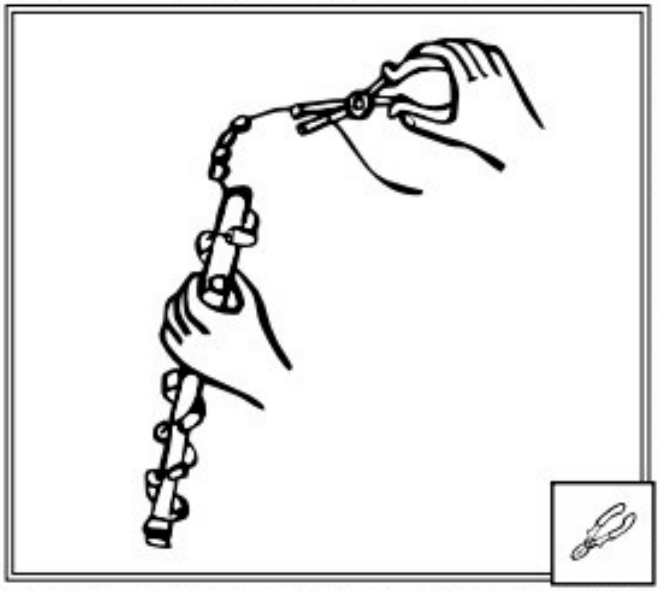

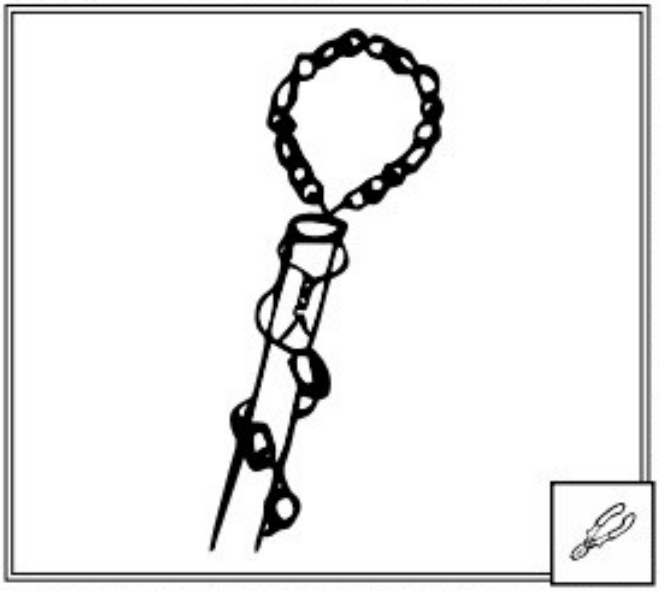

Realizováno v rámci projektu Místní akční plán II vzdělávání v ORP Olomouc (reg.č.CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0009716), spolufinancovaného Evropskou unií.

Příprava drátu

Naměř si dostatečně dlouhý drát a uštipni jej kleštěmi.

Osvědčil se drát třikrát delší než klacík.

Mám nachystaný drát potřebné délky?

Příprava klacíku

Pomocí zahradnických kleští si uštipni proutek či klacík potřebné délky.

Vyber klacík tlustý asi jako prst.
Zahradnické kleště drž v obou rukách a silně je stiskni k sobě, čepelemi kolmo ke klacíku.
Klacík uštipni rovně na obou koncích.

Mám nachystaný klacík potřebné velikosti a jsou oba jeho konce hladce uštípnuté?

Omotání drátu a navlékání korálků

Drát s korálky omotej kolem klacíku.

Drát kolem klacíku omotávej rukou do tvaru rozvolněné spirály.
Na drát průběžně navlékej korálky
Korálky si při práci nasypej do mističky nebo na filcovou podložku, aby se nerozkutálely.

Mám spirálovitě obmotaný klacík a zdobí jej korálky?

Připevnění drátu ke klacíku

Drát připevni k jednomu konci klacíku.

Začátek drátu obtoč kolem konce klacíku.
Pevně stoč dva dráty k sobě tak, že oba najednou stiskneš mezi špičky čelistí kleští a třikrát otočíš dokola.
Konec drátu kleštěmi přitlač k delšímu drátu tak, aby vůbec neodstával.

Drží drát pevně na spodním konci klacíku a neodstává jeho konec ostře ven?

Zakončení práce

Vytvořený tvar uzavři, obmotej drát kolem klacíku a uštipni.

Drát v místě zakončení tvaru uzavři opět pevným stočením dvou drátů k sobě.
Konec drátu pomocí kleští přitiskni pevně ke klacíku.

Drží vytvořený drátěný tvar pevně na klacíku a neodstává konec drátu ostře ven?

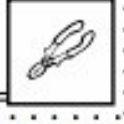

Vytvoření a ozdobení tvaru na vrcholu

Drát na vrcholu klacíku vytvaruj a ozdob jej korálky.

Při tvarování můžeš využít vykrajovátko.
Velikost tvaru ovlivní velikost vyfukovaných bublin.
Korálky navlékej průběžně, přes záhyby tvaru již nelze korálky přesouvat.

Je na vrcholu klacíku tvar ozdobený korálky?

Realizováno v rámci projektu Místní akční plán II vzdělávání v ORP Olomouc (reg.č.CZ.02.3.68/0.0/0.0/17_047/0009716), spolufinancovaného Evropskou unií.

Experimenty:

- **Jak poznáme, že je vzduch všude kolem nás** (přítomnost vzduchu)
  Nádech – vyfukování vzduchu do balónku, ovívání se vějířem, foukání do brček na ruku, do vody.
- **Zkoumání vlastností vzduchu:** Uzavřená průhledná sklenička, vzduch není vidět, proudí kolem nás.
- **Svíčka po sklenicí:** Co se stane se svíčkou pod sklenicí? Dojde jí vzduch a udusí se. Aneb vysvětlení, že bez vzduchu se nedá žít.
- **Pozorování čistoty vzduchu**: jednu sklenici se širokým hrdlem umístíme za okno, druhou zavěsíme v lese na strom, po určité době porovnáme, co s ve sklenicích nashromáždilo.
- **Knihy s pokusy:** *Velká kniha pokusů.* Svojtka, 2000. Str. 76-77, 82-83, 86-87.
  - SENĆANSKI, T.: *Malý vědec.* Brno: Edika, 2017. Str. 31-45.
  - ZANONCELLI, A.: *Kniha plná experimentů.* Brno: Edika, 2018. Str. 62-79.
- **Tornádo v láhvi:**

- **Namočí se papír?**

Pomůcky: sklenice, ubrousek, větší nádoba s vodou (průhledná)

-Učitel se zeptá: „Co se stane s papírem, který zmuchlám a ponořím do vody?“
-Výsledek: Voda se nedostala dovnitř sklenice, ubrousek je suchý.
-Proč? Vzduch, který je uvnitř sklenice, nedovolí, aby voda pronikala dovnitř a namočila ubrousek.
-Učitel se zeptá dětí: „Jak se nyní přesvědčíme, že je v ponořené sklenici vzduch?“ (nadzvedneme ji a nakloníme)
-Výsledek: Ze sklenice unikají bublinky a stoupají vzhůru. U hladiny praskají. Voda proniká do sklenice, ubrousek se namočí.
-Závěr: Vzduch je všude. Zabírá jakýkoli prázdný prostor, i ten nejmenší.

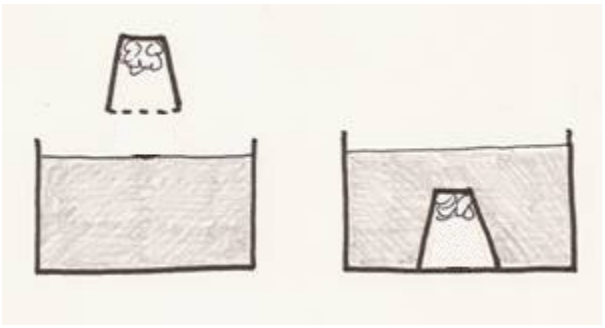

Pobyt venku:

- **Padák a listí**

Hnízdo pro ptáčky

- **Vítr**

Větrní draci / Pokud nefouká, zavážeme provázek na pytel nebo pytlík a rozběhneme se. Můžeme přivázat i cestující – kamaráda kamínka či kořínka.

Větrnná korouhvička / Na pevnou základnu upevníme tužku s gumou. Do gumy zapíchneme brčko s letkami propíchnuté špendlíkem. Namalujeme světové strany a už víme, odkud fouká.

Semínka do světa / Na výpravách ven děti baví pomáhat semínkům v dobrodružné cestě dál od mateřské rostliny. Po odfouknutí pozorujeme, kam letí. Co asi zažijí?

Větrný tanec / Pokud fouká, vyrazme ven tančit. Tanec s větrem je plný volnosti a elegance. Můžeme vyzkoušet i tanec s praporem nebo tanec s větrnými draky.

Poletuchy / Kousky látek, které mají v „hlavě" zavázanou šišku či měkkou látku a dlouhý ocas, se krásně hází, poletují. Děti se s nimi báječně vyběhají.

Velká křídla / Velký zážitek dětem přinese opravdu velká lehká látka na „létání". Třeba ze staré záclony či moskytiéry. Z dětí se stanou volavky, víly, draci a odletí do světa fantazie.

Vlajky ve větru / Přivázáním šátků na delší proutek získáte úplné prapory, se kterými se krásně běhá, točí a kouzlí.

Větrný cirkus / Děti se staly řediteli cirkusu. Přijeli k nám větrní artisté, cvičitelky větrných koní a trenéři větrných draků. Větrný cirkus se může zastavit i u vás.

Křídla z šátku / Zavázáním většího šátku kolem zápěstí dodáme dětem křídla. Šátek můžeme připevnit i na tričko za krkem, například kolíčkem.

Ostatní činnosti:

- **Znečištění ovzduší – Diskuzní aktivita**

- Rozhovory, kdo znečišťuje vzduch (auta, komíny, lidé, kteří kouří).
- Jak v tomto ohledu můžeme chránit své zdraví?

- **Účinky a síla větru** – Co všechno může vítr (vichřice) způsobit.

Odborná literatura:

- RAJNOŠKOVÁ, Marie a Martin KŘÍŽ**. Rok v přírodě s mrňaty**. První vydání. Brno: Lipka - ediční centrum, 2015. ISBN 978-80-87604-81-6.
- Macenauerová Jitka, Brussová Kateřina. **Nové přírodovědné hry.** První vydání. Agentura Rubico, s. r. o., Olomouc, 2019. ISBN 978-80-7346-255-0.
- **Ekologická výchova v MŠ** – Eliška leblová

Literatura pro děti:

- **Filipova dobrodružství** – Výlet do Země Zdraví – Breuil, Jacques.

Četba po obědě:

- **Pohádky z Větrné Lhoty** - Daniela Fischerová,Marie Satrapová

Enviromentální plán vycházek

Leden	Měsíc sčítání ptactva	Pozoruj krmítko, poznávej ptáky.

Únor	Únor bílý - pole sílí		Pozorujte sníh, vytvářejte sochy.
Březen	22. 3.	Den Vody	Udělej si výlet k Moravě.
Duben	22. 4.	Den Země	Ukliď ve svém okolí.
Květen	20. 5.	Den včel	Hledej květiny, na kterých sedí včelky. Vyrob si květinový náramek.
Červen	15.6.	Den větru	Pozoruj vítr, urči jeho sílu, zjisti, kterým směrem fouká.
Září	9. 9.	Den recyklace baterií	Najdi ve svém okolí popelnici na elektro a baterie.
		Podzim čaruje	Vytvoř, podzimní galerii na zahradě MŠ.
Říjen	20.10.	Den stromů	Zjisti, které stromy rostou v okolí. Jak se jmenují, jaké mají listy a plody?
		Podzimní draci	Vyrob draka – papírového, ze sáčku a provázku, z krepáku. Venku se s ním proběhni.
Listopad	14. 11.	Den bez aut	Počítejte venku auta, poznávejte barvy a značky. Zjisti, proč auta škodí životnímu prostředí.
Prosinec Podívejte	11.12.	Den hor	Vylezte na nějaký vysoký kopec, vál. se z výšky na svět.

Odkazy na jednotlivé ekologické programy + environmentální zaměření v MŠ

TEREZA: www.terezanet.cz
Les ve škole: https://www.lesveskole.cz/o-programu/
GLOBE: https://globe-czech.cz/cz
Ekoškola: https://ekoskola.cz/cz
Učíme se venku: https://ucimesevenku.cz/

Mladí reportéři pro životní prostředí: https://www.mladireporteri.org/

Interaktivní aplikace do výuky

1. Odkaz na **Jamboard**, který jste společně vyplňovali: https://jamboard.google.com/d/1_oB1_BfwsJizzse5vXJ67s8hGDh9mYkIV_NlntgGrXY/edit?usp=sharing

2. Podobně jako jamboard funguje také **bookcreator**: https://bookcreator.com/

3. Aplikace **mentimeter**: https://www.mentimeter.com/app

4. Aktivity v aplikaci **learningapps**, kde můžete vytvářet cvičení přiřazení, testy s výběrem odpovědí, pracovat s obrázky, atd.: https://learningapps.org/

5. Jak na interaktivní prezentace, pomůže vám aplikace **Nearpod:** https://nearpod.com/

Konkrétní tipy, kde a jak začít:

- Plánované semináře: Les ve škole: https://lesveskole.cz/cz/seminare-a-mentoring

- Zásobník badatelských lekcí ke stažení zdarma: http://badatele.cz/cz a zde: https://globe-czech.cz/cz/do-vyuky

- Pozvánka GLOBE na webinář: Jak na komunikaci školy s obcí: https://globe-czech.cz/detail/cz/webinar-274-jak-na-komunikaci-skoly-s-obci

- Záznam semináře Ekoškoly pro nezapojené školy: https://www.youtube.com/watch?v=xXD7dGo4z6c

- Příklady dobré praxe z Ekoškoly: https://ekoskola.cz/cz/inspirace

- Příručky pro učitele a studenty, jak komunikovat environmentální témata: https://www.mladireporteri.org/stahuj

- Učíme se venku on-line kurz: https://ucimesevenku.cz/onlinekurz-jaro2021/